

Sommaire

1. Ouverture de la séance publique
  - M. Mars Di Bartolomeo, Président
2. 6996 - Projet de loi instituant le juge aux affaires familiales, portant réforme du divorce et de l'autorité parentale et portant modification:
  1. du Nouveau Code de procédure civile;
  2. du Code civil;
  3. du Code pénal;
  4. du Code de la sécurité sociale;
  5. du Code du travail;
  6. de la loi modifiée du 11 novembre 1970 sur les cessions et saisies des rémunérations de travail ainsi que les pensions et rentes;
  7. de la loi modifiée du 7 mars 1980 sur l'organisation judiciaire;
  8. de la loi modifiée du 10 août 1992 relative à la protection de la jeunesse;
  9. de la loi modifiée du 27 juillet 1997 sur le contrat d'assurance;
  10. de la loi modifiée du 9 juillet 2004 relative aux effets légaux de certains partenariats;
  11. de la loi du 27 juin 2017 arrêtant un programme pluriannuel de recrutement dans la magistrature et portant modification de la loi modifiée du 7 mars 1980 sur l'organisation judiciaire
  - Rapport de la Commission juridique: Mme Sam Tanson
  - Discussion générale: M. Gilles Roth (intervention de Mme Viviane Loschetter), M. Alex Bodry (interventions de M. Claude Wiseler, M. Gilles Roth et M. Léon Gloden), M. Eugène Berger, M. Roy Reding (intervention de M. le Ministre Félix Braz), Mme Sam Tanson (interventions de M. Gilles Roth) (dépôt d'une motion), M. Marc Baum (intervention de M. le Ministre Félix Braz), M. Laurent Mosar (interventions de Mme Viviane Loschetter, M. le Ministre Félix Braz et M. Alex Bodry)
  - Prises de position du Gouvernement: M. Félix Braz, Ministre de la Justice (intervention de M. Gilles Roth), M. Gilles Roth (parole après ministre), M. Félix Braz, Ministre de la Justice (interventions de M. Gilles Roth et M. Laurent Mosar), M. Romain Schneider, Ministre de la Sécurité sociale
  - Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel
  - Motion 1: Mme Sam Tanson, M. Félix Braz, Ministre de la Justice
  - Vote sur la motion 1 (adoptée)
3. 6921 - Projet de loi adaptant la procédure pénale aux besoins liés à la menace terroriste et portant modification
  - 1) du Code de procédure pénale,
  - 2) de la loi modifiée du 30 mai 2005 concernant la protection de la vie privée dans le secteur des communications électroniques,
  - 3) de la loi du 27 février 2011 sur les réseaux et les services de communications électroniques
  - Rapport de la Commission juridique: Mme Viviane Loschetter
  - Discussion générale: M. Gilles Roth, M. Alex Bodry, M. Eugène Berger, M. Roy Reding, M. Marc Baum (intervention de M. Fernand Kartheiser)
  - Prise de position du Gouvernement: M. Félix Braz, Ministre de la Justice, M. Marc Baum (parole après ministre), M. Félix Braz, Ministre de la Justice
  - Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel

4. 7205 - Projet de loi concernant certaines modalités d'application et les sanctions du règlement (UE) n°1143/2014 du Parlement européen et du Conseil du 22 octobre 2014 relatif à la prévention et à la gestion de l'introduction et de la propagation des espèces exotiques envahissantes
  - Rapport de la Commission de l'Environnement: M. Gérard Anzia
  - Discussion générale: M. Marcel Oberweis, Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Max Hahn, M. Fernand Kartheiser, M. Marc Baum
  - Prise de position du Gouvernement: Mme Carole Dieschbourg, Ministre de l'Environnement
  - Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel
5. 7219 - Projet de loi
  - 1° concernant certaines modalités d'application et les sanctions du règlement (CE) 338/97 du Conseil du 9 décembre 1996 relatif à la protection des espèces de faune et de flore sauvages par le contrôle de leur commerce;
  - 2° abrogeant les articles 2 à 12 de la loi modifiée du 19 février 1975 portant approbation de la Convention sur le commerce international des espèces de faune et de flore sauvages menacées d'extinction, signée à Washington, le 3 mars 1973
  - Rapport de la Commission de l'Environnement: M. Gérard Anzia (interventions de M. Edy Mertens et M. Gast Gibéryen)
  - Discussion générale: M. Marcel Oberweis, Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Max Hahn, M. Fernand Kartheiser, M. Marc Baum
  - Prise de position du Gouvernement: Mme Carole Dieschbourg, Ministre de l'Environnement
  - Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel
6. 6984 - Projet de loi sur l'attribution de contrats de concession et portant modification:
  1. du Code pénal;
  2. du Code du travail; et
  3. de la loi modifiée du 10 novembre 2010 instituant les recours en matière de marchés publics
  - Rapport de la Commission du Développement durable: M. Henri Kox
  - Discussion générale: M. Marco Schank, M. Georges Engel, M. Gusty Graas
  - Prise de position du Gouvernement: M. François Bausch, Ministre du Développement durable et des Infrastructures
  - Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel
7. 7211 - Projet de loi relatif à la rénovation et extension du Lycée classique de Diekirch - annexe Mersch
  - Rapport de la Commission du Développement durable: M. Henri Kox
  - Discussion générale: M. Aly Kaes, M. Claude Haagen (intervention de M. Alex Bodry), M. Frank Colabianchi
  - Prise de position du Gouvernement: M. François Bausch, Ministre du Développement durable et des Infrastructures
  - Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel

Au banc du Gouvernement se trouvent: M. Félix Braz, M. Romain Schneider, M. François Bausch et Mme Carole Dieschbourg, Ministres.

(Début de la séance publique à 14.03 heures)

1. Ouverture de la séance publique

► M. Mars Di Bartolomeo, Président.- Gudde Mëtteg! Ech maachen heimat d'Sétzung op.

Mir können direkt zum éischte Punkt vum Ordre du jour iwwergoen: d'Reform vum Scheedungsgesetz, de Projet de loi 6996. D'Riedezäit ass nom Modell 2 festgeluecht an d'Wuert huet elo direkt d'Madamm Rapportrice Sam Tanson.

► Mme Lydie Polfer (DP).- Très bien!

2. 6996 - Projet de loi instituant le juge aux affaires familiales, portant réforme du divorce et de l'autorité parentale et portant modification:

1. du Nouveau Code de procédure civile;

2. du Code civil;

3. du Code pénal;

4. du Code de la sécurité sociale;

5. du Code du travail;

6. de la loi modifiée du 11 novembre 1970 sur les cessions et saisies des rémunérations de travail ainsi que les pensions et rentes;

7. de la loi modifiée du 7 mars 1980 sur l'organisation judiciaire;

8. de la loi modifiée du 10 août 1992 relative à la protection de la jeunesse;

9. de la loi modifiée du 27 juillet 1997 sur le contrat d'assurance;

10. de la loi modifiée du 9 juillet 2004 relative aux effets légaux de certains partenariats;

11. de la loi du 27 juin 2017 arrêtant un programme pluriannuel de recrutement dans la magistrature et portant modification de la loi modifiée du 7 mars 1980 sur l'organisation judiciaire

Rapport de la Commission juridique

► Mme Sam Tanson (déi gréng), rapportrice.- Här President, Dir Dammen an Dir Hären, den Oscar Wilde huet et op de Punkt bruecht: „D'Bestietnis ass déi éischt Ursach vun der Scheedung.“ Well mer awer entgéint e puer Boutaden an déi Richtung d'Bestietnis net wëllen ofschafen, wäerte mer haut déi gesetzlech Scheedungsursaache reforméieren an deem neie Scheedungs- an Autorité-parentales-Gesetz.

Ech komme fir d'Éischt op d'Scheidung ze schwätzen, ier ech de Volet „Autorité parentale“ behandeln.

Erlaabt mer allerdéngs an dësem ganz wichtige Moment e kuerze Bléck no hannen, fir den histoiresche Kontext duerzeleeën! D'Scheidungen hu sech an de leschte Jorzéngte lues a

lues banaliséiert. Woren an den 1950er Jore just 5% vun de bestuetene Koppelen no 30 Joer gescheet, esou ass dee Pourcentage op 16% an de 60er Jore geklommen, fir 23% an den 1970er Joren ze erreechen. An haut gëtt quasi ee Bestietnis op zwee gescheet.

D'Scheidungen woren zu Lëtzebuerg op Basis vun engem Gesetz vum 1803 erlaabt. E Gesetz, wat iwwer 150 Joer a Kraaft wor an den Esprit vun där Zäit erëmgëtt.

Et goufen zwou Kategorië vu Scheedungen: den Divorce pour faute an den Divorce par consentement mutuel. Dëse wor allerdéngs esou streng encadréiert, datt en net vill genotzt gouf an d'Leit deemools schonn dacks op den Divorce pour faute zrëckgegraff hunn, fir dës Regeln ze ëmgoen.

Fir en Divorce par consentement mutuel ze kréien, huet een net dierfe méi wéi 20 Joer bestuet sinn, et huet ee missen d'Erlaabnis vun den Elteren hunn, falls dës nach gelieft hunn, an, virun allem, et huet ee sech net dierfe scheeden, wann d'Fra iwwer 45 Joer hat - och wann d'Fra d'accord wor.

Dës Konditiounen sinn eréischt duerch e Gesetz vum 6. Februar 1975 verschwonnen. E Gesetz vum 5. Dezember 1978 huet eng nei Scheedungsursaach agefouert, an zwar den Divorce pour séparation de fait, deen een nach ëmmer laut haitegem Artikel 230 vum Code civil ufroe kann, wann een dräi Joer getrennt ass, voire fënnf Joer am Fall vun enger Trennung weinst Aliénation mentale vum Partner.

Och den Divorce pour faute ass duerch d'Gesetz vum 1978 vereinfacht ginn. Iwwreg bliwwe sinn nëmmen nach als Konditiounen déi, déi och haut am Artikel 229 vum Code civil stinn. Dat da wieren „Excès, sévices ou injures graves d'un des conjoints envers l'autre“.

Zënter engem Gesetz vum 1993 huet och just nach eng Scheedung, déi weinst „torts exclusifs“, also den exklusive Feeler, vun enger Partei gesprach gëtt, als Konsequenz, datt dës laut Artikel 300 vum Code civil kee Recht op Alimenter huet.

Et gëtt scho laang iwwer eng Reform vun der haiteger Prozedur diskutéiert. 2003 hat den deemolege Justizminister Luc Frieden schonn e Gesetzesprojet deposéiert, deen als Zil hat, den Divorce pour faute ofzeschaffen. Et huet deemools am Exposé des motifs geheescht: «Cette forme de divorce pousse les époux à se livrer à un combat judiciaire destructeur et à étaler au grand jour la vie privée du couple. Ainsi, l'époux demandeur énonce dans son assignation, en les grossissant, les griefs qu'il invoque contre son conjoint qu'il blâme comme étant l'unique coupable de l'échec du mariage. L'époux défendeur, humilié et blessé par les imputations des fautes contenues dans l'assignation, cherchera à son tour à accabler son conjoint. Très souvent, le tribunal prononcera alors le divorce aux torts partagés.»

Dëse Constat ass haut, 15 Joer méi spéit, nach ëmmer genausou richtig. De Projet, iwwert dee mer haut ofstëmmen, schaaft den Divorce pour faute komplett of.

Et sinn deemno nach zwee Scheedungsgrënn virgesinn: den Divorce par consentement mutuel an den Divorce pour rupture irrémédiable des relations conjugales, de sougenannten „Zerrüttungsprinzip“.

D'Bestietnis kann elo opgeléist ginn, ouni datt en Accord besteet an ouni datt e Feeler vun deem anere muss bewise ginn. D'Partei muss sech awer hei vun engem Affekot begleede loossen.

Et sinn och Delaie virgesinn, fir ze verhënneren, datt ee sech aus enger Laun eraus scheede léisst. Wann de Partner dës „Zerrüttung“ contestéiert, da kann de Riichter en Delai vun dräi Méint fixéieren, bannent deem keng Decision geholl gëtt. Dësen Delai kann eemol ëm dräi Méint verlängert ginn.

D’Ontreiheet fält also als juristeschen Ursaach fir d’Scheidung ewech. Den Devoir de fidélité bleift allerdéngs am Artikel 212 bestoen. Et heescht deemno weider bei engem Bestietnis: «Les époux se doivent mutuellement fidélité, secours, assistance.»

Wat d’Scheidung a géigesäitegem Averstännis ubelaangt, esou ass et mat dësem Projet elo esou, datt d’Partei just nach eemol an net, wéi bis elo, zweemol musse beim Riichter erschéngen. Se musse sech och beim Riichter net duerch en Affekot vertrieben loossen. Allerdéngs muss d’Scheidungskonvention, déi d’Detailer regelt, vum engem Affekot oder vum engem Notaire geschriwwen sinn.

De Feeler verschwénnt, wéi gesot, aus der Scheedungsprozedur. Déi eenzeg Plaz, wou de Feeler nach bestoe bleift, ass bei den ekonomeschen Konsequenzen. Wann eng vun de folgende strafrechtleche gravéierenden Infractionen - attentat à la pudeur, viol, coups et blessures volontaires, homicide et lésions volontaires, meurtre, assassinat, infanticide, empoisonnement - géint de Partner oder d’Kand vun der Koppel - zu enger Verurteilung vun engem Partner féiert, da verléiert dësen, op Demande vun deem anere Partner, säi Recht op eng Pension alimentaire a seng Avantages matrimoniaux, déi en eventuell vun deem aneren am Kader vun engem Contrat de mariage accordéiert krut.

Wat d’ekonomeschen Konsequenzen ausserhalb vun dësen exzeptionelle strafrechtleche Prozeduren ugeet, esou bleift de Prinzip bestoen, datt de Riichter d’Pension alimentaire jee no Besoine vun deem fixéiert, deem se zeguttkënnt, an no Méiglechkeete vun deem, dee se bezitt.

Et kommen awer elo eng ganz Rëtsch Kritären dobäi, op déi de Riichter sech baséiert, fir d’Heicht vun der Pension alimentaire ze bestëmmen: den Alter an d’Gesondheet, d’Dauer vum Bestietnis, d’Zäit, déi verbruecht gouf, fir d’Kanner grousszezéien, d’Qualifikatioun a professionell Situatioun, d’Méiglechkeet, eng nei Aarbecht ze fannen, an de Patrimoine vum Partner.

D’Period, während där e Recht op d’Pension alimentaire besteet, gëtt an der Zäit begrenzt a kann, sauf circonstances exceptionnelles, net méi laang si wéi d’Dauer vum Bestietnis selwer.

Wat d’Pensionsrechter ubelaangt, gëtt eng Méiglechkeet agefouert fir de Conjoint, dee während dem Bestietnis opgehale huet mat schaffen, oder manner geschafft huet, e reaktive Réckkaf vu senger Pensionsrechter ze maachen.

Wat de Logement ubelaangt, wann d’Koppel Kanner huet, déi manner wéi zwielef Joer hunn, da kann den Elterendeel, bei deem d’Kanner hiren Hauptwunnsätz hunn, e Recht kréien, fir an der Wunneng ze bleiwen, falls dat am Interesse vun der Kanner ass. Dëst gëtt allerdéngs op eng Dauer vun zwee Joer nom Divorce limitéiert an eng Indemnitéit fir d’Notzung vum Logement gëtt fixéiert.

Et gëtt an dësem Projet awer och drëms, d’Prozeduren ze vereinfachen. Laang gëtt och schonn zu Lëtzebuerg iwwer e Familiერიichter geschwat, wéi et en zum Beispill a Frankräich gëtt. Dës Riichter traitéiert e groussen Deel vun den Affären, déi d’Famill betrëfft, a kann doduerch och d’Famill suivéieren. Et sinn dat d’Affäre ronderëm d’Bestietnis, d’Scheidung, d’Autorité parentale, d’Mineuren, déi haut vum Juge des tutelles behandelt ginn, oder och nach d’Requêtes am Kader vun enger Prolongation vun der Expulsion vun enger Persoun aus sengem Doheim, well se gewalttätig gouf.

Dës Riichter fungéiert als „juge unique“, deem also eleng siegéiert, wéi dat haut schonn de Juge de la jeunesse, de Juge des tutelles oder och de Friddensrichter mécht.

Bei méi komplizéierte Fäll, oder wann eng Partei et freet, kann de Riichter awer d’Affär virun eng Composition collégiale vun dräi Riichter verweisen. Am Appell gëtt d’Affär vun enger ziviller Chamber behandelt. Mä och dës kann erëm den Dossier awer dann un een eenzelnen Appellriichter verweisen, fir se erlaben, datt einfach Froen, wéi zum Beispill d’Horairé vum Droit de visite, kënnen séier behandelt ginn.

Dës Ännerungen an der Organisation vun der Magistratur brénge mat sech, datt néng Magistratsposte geschafe ginn an een Tutellesrichter zum Juge aux affaires familiales ëmfonctionéiert gëtt. Do derbäi gëtt een zousätzleche Posten als Conseiller op der Cour kréiert.

Wat d’Prozedur en tant que tel ugeet: An Zukunft muss een net méi iwwert den Dierwech-

ter fueren, fir den Divorce ze froen; eng Requête op fräiem Pabeier, wéi et se och an anere Beräicher, zum Beispill dem Aarbechtsrecht gëtt, geet duer.

D’Delaien, bannent deenen d’Affären elo behandelt ginn, ginn encadréiert, fir ze erméiglechen, datt dës net schleefen a schleefe gelooss ginn, an datt déi Onsécherheet, déi dacks während de Scheedungsprozesser besteet, esou séier wéi méiglech op en Enn kënnt.

Bannent 15 Deeg vum Dépôt vum der Requête ginn d’Partei geruff an duerno gëtt d’Affär op ee Mount fixéiert.

Et gëtt och en aussergewöhnleche Referé agefouert, eng séier Prozedur, fir provisoresh Moosnamen decidéieren ze loossen, zum Beispill an dréngende Fäll, wann ee vun der Partner ouni iergendwellech finanziell Ressource wier a séier misst eng Léisung fonnt ginn.

De Riichter kritt an dësem Projet ëmmer méi d’Fonction vun engem Conciliateur, ouni datt awer dowéinst elo d’Mediation, wéi mer se kennen, a Fro gestallt wier.

D’Audience sinn och elo net méi an der Öffentlechkeet. Dëst, fir d’Privatsphär vun der Partei, déi awer hei ganz privat Detailer vun hirem Liewen diskutéieren, ze garantéieren. De Riichter kann awer ëmmer vu sech aus, oder wann eng Partei et freet, d’Publicitéit vun den Debatten ordonnéieren.

Zu deenen dann, déi dacks am meeschten ënner enger Scheedung leiden: de Kanner. De Projet, iwwert dee mer haut ofstëmmen, berengt och ons Legislation op engem Punkt, vun deem mer op d’mannst zënter engem Arrêt vun der Cour constitutionnelle vum 26. März 1999 wëssen, datt en net verfassungskonform ass: d’Dispositionen zu der Autorité parentale aus eise Code civil.

Ech zitieren aus dem Arrêt 07/99 vu virun 19 Joer: «Considérant dès lors que l’instauration du principe de l’exercice privatif de l’autorité parentale par la mère naturelle, créant dès l’abord une inégalité entre le père naturel par rapport à la mère naturelle et au père légitime, et par là-même un clivage entre les situations des enfants selon qu’ils sont nés ou non dans le mariage, constitue une différenciation qui n’est ni adéquate ni proportionnée à son but; considérant qu’il s’ensuit que l’article 380, alinéa 1er du Code civil, en ce qu’il attribue l’autorité parentale d’un enfant naturel reconnu par les deux parents privativement à la mère, n’est pas conforme à l’article 11 (2) de la Constitution.»

Dëst Gesetz ännert dat elo. Ob Eltere bestuet sinn oder net, si üben an Zukunft gemeinsam d’Autorité parentale aus. D’Eltere sollen un éischer Stell zesumme probéieren, en Accord iwwert d’Modalitéit vun der Ausübung vun der Autorité parentale an enger Konvention ze fannen. Dës kann da vum Gericht homologéiert ginn. Se kréien och d’Méiglechkeet, d’Residenz vum Kand ofwiesend bei engem an deem aneren ze fixéieren. Dat heescht zum Beispill, eng Woch iwwert déi aner.

De Riichter kann allerdéngs entscheiden, d’Autorité parentale, wann den Interesse vum Kand et verlaangt, just op ee vun den Elterendeeler ze iwwerdreen.

D’Méiglechkeet vum Mineur, „capable de discernement“, fir selwer eng Ännerung vun der Autorité parentale oder dem Droit de visite ze froen, gëtt elo gesetzlech encadréiert. Och haut gëtt dem Mineur ab engem gewëssenen Alter nogelauschert, wann e seng Meinung heizou äussert. De Projet, deenen ons virläit, gesäit elo vir, datt de Mineur sech kann un d’Gericht wenden an datt d’Gericht dann, falls de Mineur net schonn en Affekot huet, een nennt. Den Affekot muss dann, bannent engem gewëssenen Delai, no engem Mount, eng Requête beim Gericht deposéieren, wou en dem Mineur seng Demande virbréngt. D’Gericht kann dann dem Mineur a sengen Elteren eng Mediation proposéieren, fir datt zesummen eng Léisung fonnt gëtt.

D’Méiglechkeet, och nees am Interesse vum Kand, fir den Droit de visite op enger neutraler Plaz auszeüben, gëtt och elo gesetzlech verankert, nodeems se sech jorelaang an der Praxis bewäert huet.

Béid Eltere mussen, egal ob se d’Autorité parentale ausüben oder net, zum Ennerhalt an der Education vun der Kanner bäidroen.

D’Kanner hunn e Recht op eng Verbindung zu hiren Elteren an all Elterendeel ass verflücht, de Kontakt zu senger Kanner oprechtzeerhalen, ob en elo d’Autorité parentale huet oder net.

Fir déi Kanner ze schützen, déi risikéieren, international entfouert ze ginn, gëtt elo d’Méiglechkeet fir de Familiერიichter virgesinn, an aussergewöhnleche Fäll, am Pass vum Kand aschreien ze loossen, datt dëst d’Land nëmme ka verloossen, wann déi zwee Elteren hiren Accord ginn hunn.

An Zukunft dierfen och Leit en Droit de visite ufroen, déi net Famill mam Kand sinn. An et gëtt eng nei Moosnam agefouert, de Mandat d’éducation quotidienne, deenen een Elterendeel kann deem anere ginn, fir déi üblich Akte vun der Autorité parentale auszeüben.

D’Dispositionen vun dësem Gesetz trieden den éischen Dag vum véierte Mount no der Publikation vum Gesetz a Kraaft. Eng Ausnam ass virgesi fir d’Dispositionen iwwert d’Autorité parentale; dës trieden dräi Deeg no der Verëffentlechung a Kraaft.

Erlaabt mer, nach kuerz op d’Date vun dësem Projet anzegoen! De Projet gouf de 27. Mee 2016 deposéiert. En éischen Avis vum Statsrot koum de 6. Dezember 2016. D’Regierung huet den 22. September 2017 Amendementer deposéiert. Den Avis complémentaire vum Statsrot koum den 30. Januar 2018.

Et gouf bis den 18. Abrëll an eelef Kommissionssätzungen iwwert de Projet diskutéiert an deen Dag sinn och parlamentaresch Amendementer ugeholl ginn.

Den zweeten Avis complémentaire vum Statsrot koum den 8. Mee 2018 a gouf den 9. Mee an der Kommission analyséiert. An där Sëtzung gouf ech och als Rapportrice genannt, eng Fonction, déi ech vum Viviane Loschetter iwwerholl hunn.

De Rapport vun der Kommission gouf an der Sëtzung vum 6. Juni ugeholl. Mat agefloss an den Text sinn och Elementer aus de sëllegen Avisen, déi zum Projet erakoumen, a chronologescher Reiefolleg: vun der Chambre de Commerce, der Pensionskeess, der Cour supérieure de justice, dem Tribunal vu Lëtzebuerg, de Parquet vu Lëtzebuerg an Dikrech, dem Friddensgericht vun Esch, dem Parquet général, dem Friddensgericht vun Dikrech, dem Nationale Fraerot, der Chambre des Salariés, der Notaireskummer, der Dierwechterkummer, der Chambre des Fonctionnaires, dem Groupe de travail „Séparation et divorce“, dem Conseil de l’Ordre vun den Affekoten, der Association vun de Mediateuren, dem Ombudscomité fir d’Rechter vum Kand an dem Comité du travail féminin. Fir den Detail vun dësen Avisen, verweisen ech op de schréftleche Rapport.

Ech soen de Membere vun der Justizkommission Merci...

(Interruption par la présidence)

...fir d’Zesummenaarbecht a ginn a menger Intervention duerno den Accord vun der grénger Fraktion.

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.** - Merci der Madam Rapportrice. Also, ech hat net fir si geschellt!

(Interruptions)

Éischen ageschriwwene Riedner ass den Här Gilles Roth fir d’CSV.

Discussion générale

► **M. Gilles Roth (CSV).** - Här President, Dir Dammen an Dir Hären, «un mariage réussi est un édifice qui doit être reconstruit chaque jour», seet den André Maurois. Am Fong geholl huet dee franséische Schrëftsteller recht. Mä heiansdo passen d’Bausteng vum Liewen einfach net oder net méi beieeneen. Da kann een zwar probéieren, säi Liewensbauwierk all Dag nei opzebauen, mä wann et net geet, da geet et net. Dat ass da fir déi Betreffen oft eng schwéier Situatioun. Et ass awer fir si och keng Schan, mä et ass ganz einfach eng gesellschaftlech Realitéit.

Fakt ass, dass haut praktesch zwee vun dräi Mariagë gescheet ginn. An eng biergerno Politik muss dës gesellschaftlecher Wierklechkeet och Rechnung droen. Duerfir ass et gutt, dass haut dat aalt Scheedungsgesetz op de Leescht geholl gëtt, well d’Leit erwaarden dat vun eis a si maachen dat och mat guddem Recht.

Nach muss een awer hei vläicht e bësse méi nuancéiert virgoen, wéi eis Regierung a virun allem de Justizminister dat wollte maachen, well schwaarz oder wäiss ass eng Scheedung ni. An duerfir dierf och d’Scheidungsgesetz net schwaarz oder wäiss ze sinn. Et muss villméi e Gesetz sinn, dat alleguer d’Grotéin vun der Saach och mat ofdeckt, fir duerno erëm e méiglechst faarwegt Liewe fir all Bedeelegt ze erméiglechen. A wéi schonns gesot, virun allem fir eis Kanner, déi mer méiglecht aus der ganzer Prozedur mussen eraushalen.

Här President, mir stëmmen haut also iwwer en neit Scheedungsgesetz of. Dozou ass viles ze soen. Mir sinn och duerfir frou, dass no laangem Hin an Hier schlussendlech ee méi laange Riedemodell fir haut de Mëtteg festgehalen konnt ginn, well net all Majoritéitsverrieder aus der Justizkommission wollt der CSV eng ugemoss Riedezäit fir dës wichtige Gesetzprojert ginn. Dat entsprécht zumindest net dem Demokratieverständnis vun der CSV-Frak-

tion! An dat verwonnert ëmsou méi bei enger Majoritéit, déi eigentlech ugetrueden ass fir déi grouss demokrateschen Erneuerung hei am Land!

D’CSV seet jiddefalls, an dat soe mer haart an dätlich, der Presidentin an der Rapportrice, der Madam Sam Tanson, Merci fir hir Ënnerstützung a Saache Riedezäit. Mir soen dorüwer eraus hir och ausdrécklech Merci fir hire schréftlechen a mündleche Bericht, dee sécher vill Sachverstand, mä och Aarbecht kascht huet, well déi zwee ginn ëmmer mateneen. An Dir hutt haut eng exzellente Duerstellung vun enger ganz komplizierter Matière och op dëser Tribün gemaach.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, 2018 ass och d’Joer vun de Bilanen an domadder och vum Verglach tëschent Usproch a Wierklechkeet. Nun, dës Projet de loi gehéiert zu deene Gesetzesprojeten, déi am Ufank vun dëser Legislaturperiod als Meilesteen vun enger, ech zitieren, „neier Gesellschaftspolitik“ vun der Gambia-Regierung mat vill Brimborium ugekënnegt goufen. Mä bei aneren Dossierien huet een an deene leschte véier an halleft Joer, wéi och zu dësem Projet, net allze vill héieren. An haut gëtt dës zentrale Projet kuerz virun neie Wahlen duerch d’Chamber gebaatscht!

An dobäi sinn all Demanden, ech wëll dat nach eng Kéier soen, vun der CSV, fir gläich no dem Dépôt vum Gesetzesprojert, ëmmerhi schonns am Mee 2016, also viru geschloen zwee Joer, an der Justizkommission an d’Detailanalys ze goen, héiflech, mä duerfir ëmsou méi systematesch refuséiert ginn.

An d’CSV huet d’ailleurs souguer no dem Avis vun dem Statsrot op eng Rei Ongereimtheete vun dësem Projet higewisen! Um Niveau vun der Renterechter - e kënnt elo eran - an net nëmmen do, do mécht och haut nach keen dem Paul-Henri Meyers mat sengen 81 Joer eppes vir!

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

► **M. Gilles Roth (CSV).** - Jo, dat ass esou!

(Brouhaha)

Well, Dir Dammen an Dir Hären, grad eisen Eelsten hei aus eise Reien huet an der Justizkommission Propose gemaach, fir Feeler am Text ze änneren, déi weder der Verwaltung nach der Regierung nach dem Statsrot nach aneren Deputéierten opgefall waren!

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

(Brouhaha)

► **M. Gilles Roth (CSV).** - Aner Froen...

(Interruption)

Jo, mir sinn eng Fraktion, Här Minister!

(Brouhaha)

Aner Froen, déi d’CSV um Niveau vun der Besteuerung beim Réckkaf vun der Renterechter gestallt huet, déi bleiwen dergéint bis haut nach onbeäntwert, an dat iwwregens op d’Käschen an zum Leidwiese vu ville Leit, déi op dësem Punkt gäre Rechtssécherheet hätten.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, ech hunn et scho gesot: D’Scheidungsgesetz betrëfft eigentlech direkt oder indirekt bal zwéin vun dräi Bierger an hirem Liewen. Duerfir muss esou een Text och juristeschen a virun allem an der Praxis absolutt d’Strooss halen! Dat ass bei eise Scheedungsgesetz awer, wéi et elo virläit, absolutt net de Fall. An dat bedauert d’CSV ausdrécklech! Grad well an dëser zentraler Liewensmatière keng Plaz fir e Flou artistique ass! Et geet bei eise Scheedungsgesetz näamlech net méi ëm eng realitéitsfrem Ideologie, mä et geet ëm praxistauglech Gesetzestexten. An dat ënnert dem Deckmantel vun enger sougenannter „fortschrittlecher a moderner Politik“, wat och ëmmer dat heescht.

De Gesetzesprojert, esou wéi en elo virläit, ass jiddefalls éischer e faule politesche Kompromëss tëschent Regierungsparteie wéi eng Scheedungsprozedur aus engem Goss. An d’Resultat ass éischer en ongenéissbare Bulli, dee vir an hannen an der Praxis d’Strooss net hält. Dat soen iwwregens net just mir, mä dat soe vill Leit op dem Terrain, op déi praktesch guer net, virun allem zum Schluss, gelauschert ginn ass.

A symptomesch hefir ass och de Vott ze verstoen de viregte Mëttwoch an der Justizkommission. E Majoritéitsverrieder, ech nennen en net, huet beim Vott den Aarm misse carrement héich gehale kréie vun dem Fraktionspräsident! An dee sot do derbäi: „dies iræ“, also Dag vun der Roserei, well déi wierklech Leidtragend vun dësem falsche Kompromëss wäerten am Endeffekt déi betraffe Bierger sinn!

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, zu dem Fong. D'CSV begréisst, d'Madamm Tanson ass dorobber agaangen, d'Aféiere vun dem Familljeriichter ausdrécklech. Mir sinn awer der Meenung, dass Entscheedungen an der Regel vun engem Riichterkollegium vun dräi Riichter sollte getraff ginn, mat gegebenenfalls enger Delegatioun un ee Riichter. Jiddefalls fënnt d'CSV dës Approche besser ewéi den ëmgedréite Wee, deem am Gesetzesprojet gewielt gouf, wou am Prinzip den Einzelrichter statuëiert an nëmmen, wann en net méi weider weess, dann un e Riichterkollegium vun dräi zréckgegraff gëtt. Well bei Scheedungen ass net einfach d'Scheidung ze schwätzen, mä et si virun allem d'Punkte vun der Liquidatioun an de Partage vun enger Communautéit, an do ass et besser, wa sechs Aen dat gesi wéi zwee.

Zweetens: Fir d'CSV soll och am Familljerecht d'Regel vun der ëffentlecher Sitzung sinn, selbstverständlech mat der Méiglechkeet vun engem Huis clos. Awer mir sinn der Meenung, dass net, wéi am Gesetzesprojet virgesinn, d'Regel sollt déi si vun der Chambre du conseil, also Verhandlungen ënner Ausschloss vun der Ëffentlechkeet, well eise Rechtsstat, deem ass a priori ëffentlech! An duerfir huet och de Statsrot sech ganz kritesch par rapport zu dem Huis clos op dëser Plaz geäussert: «Le Conseil d'État a des réserves à voir l'exception du huis clos être érigée en règle dans toute procédure devant le juge aux affaires familiales au regard du principe fondamental de la publicité de la justice. Autant il comprend la nécessité d'exclure le public dans l'intérêt des enfants, autant il s'interroge sur le huis clos si le litige a un objet purement patrimonial.»

Drëttens. Nach e weidere Punkt fir méi Rechtskloerheet: Fir d'CSV soll d'Prozedur bei Familljenugeleeënheeten och wéi an aneren Zivilprozesser schréfflech sinn. Schonns eleng weinst där genannter Rechtssécherheet vun den Uer-teeler, well Cassatioune wäerten hei sécherlech net ausbleiwen, ganz einfach, well d'Riichteren net voll empfänglech op all Argumenter statuëiert hunn, déi vun de Parteie virbruecht gouden.

Véiertens. An dat och eng realitéitsfriem Approche: D'Zoustellung vu Gerichtsakte soll am Fall vun enger Scheedung fir d'CSV weiderhi mat Dierwiechtere gemaach ginn. Mir si jiddefalls géint de Prinzip vun der Requête, esou wéi en hei ugeduecht ass, dat heescht, dass ech mäi Scheedungsschreiwe, dass ech dat bei de Greffier op dem Geriicht ofginn an deem dann d'Zoustellung iwwer ageschriwwene Brëf mécht. Hei gëtt mat dem Gesetzesprojet eigentlech d'Praxis vun den Dierwiechterzoustellungen a Scheedungsprozeduren ofgeschafft, mat der Begrënnung, dat géif méi bëlleeg ginn.

Abee, Dir Dammen an Dir Hären, eng Zoustellung vun engem Dierwiechter aus der Stad op eng Gemeng, déi ech nawell gutt kennen, Mamer, kascht tëschent 150 an 165 Euro. Dovun - lauschtert gutt no! - si 60 Euro fir dem Dierwiechter seng Aarbecht, 32 Euro Droit de timbre an Enregistrement, jee nodeem, wivill Säiten dass déi Zoustellung huet, de Rescht ass TVA an dann nach Kilometergeld a Fotokopien. Am Verglach zu de Gesamtkäschte vun enger Scheedung, Dir Dammen an Dir Hären, falen dës 150 bis 165 Euro wierklech net an d'Gewicht, awer si bréngen op där anerer Säit vill, näamlech Rechtssécherheet.

► **Une voix.** - Très bien!

► **M. Gilles Roth** (CSV).- A wann de Stat wierklech hätt wëllen d'Fraisen dovunner reduzéieren, ma dann hätt Der sollen higoen, Dir Dammen an Dir Hären, an d'Dierwiechterzoustellung vum Droit de timbre a vum Droit d'enregistrement befreien an den TVA-Saz op d'Dierwiechterzoustellung am Familljerecht erfsetzen!

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

► **M. Gilles Roth** (CSV).- D'Zoustellungen iwwert d'Dierwiechter waren elo jorzéngteleang gutt. Mä elo muss jo alles anescht gemaach ginn! Mä anescht maachen heescht net, alles besser maachen!

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Et kënnst nach! Elo geschitt dat...

(*Hilarité et interruptions*)

► **Mme Viviane Loschetter** (déi gréng).- Nach en Timber! En zweeten Timber!

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Jo, lauschtert, Madamm Loschetter! Elo geschitt dat Ganzt duerch de Greffier, an Dir hutt dat jo mat aller Verve an der Justizkommissioun verteidegt. Mä

am Fall vun enger Scheedung, Madamm Loschetter, wunnen deem, deem usicht, an deem, deem ugesicht gëtt, allermeescht op enger Adress. A wann also de Brëifdréier schelle kënnst an et ass keen do oder et mécht keen op, jo, da lant den Accusé de réception wou? An der Boîte! An do brauch ech lech, mat mengem einfache Landbuergermeeschterversteedemech, jo awer näischt...

► **Plusieurs voix.** - Ooh!

(*Brouhaha général*)

► **M. Gilles Roth** (CSV).- ...virzemolen, wat alles ka geschéien! Entweder...

► **Une voix.** - E bësse méi seriö!

► **M. Gilles Roth** (CSV).- ...deem, deem ugesicht gëtt - jo, jo, e bësse méi seriö! -, dee geet de Recommandé net sichen.

(*Interruptions*)

Den Avis de passage vum Brëifdréier, dee lant, aus onerklärlechen Ursachen, tëschent de Reklammen a geet verluer a lant domat am Drecksbac, ier de gudde Mann oder déi gutt Fra, fir deem en eigentlech geduecht war, iwwerhaupt Kenntnis dervu kritt huet.

(*Interruptions*)

A soulaang, Här Kox, ier de Partner net toucheiert ass, leeft viru Geriicht näischt oder, fir net ze soen, net ganz vill!

Hei hu mer et erëm eng Kéier mat enger Scheinvereinfachung ze dinne, déi och gradesou realitéitsfriem ass. D'Scheidungsprozedur gëtt esou net méi einfach, mä just méi laang a virun allem méi onkloer. Vun Zoustellungen aus dem Ausland - a grad an der Groussregioun wunnen och ëmmer méi Lëtzeburger, iwwregens grad duerch Scheedungsfäll, wou dacks genuch och nach muss d'Haus verkaaft ginn - net emol ze schwätzen. Ob sech um Tribunal, an dat muss d'Praxis dann nach weisen, iwwerhaupt Greffiere mellen op dëst neit Familljegeriicht, dat sief dann och emol dohigestallt.

Fënneftens: D'Aféierung vun dem Zerrüttungsprinzip als Scheedungsméiglechkeet, dat heescht, dass eng Scheedung ka vun engem Partner bei Geriicht ugefrot ginn, mat der Feststellung, dass de Stot ganz einfach net méi geet. Hei brauch och kee Feelverhale méi vun deem aneren Ehepartner ugefouert ze ginn. A wann dann eng Iwwerleeungsfrist vun dräi Méint verstrach ass, da kann déi Scheedung op Wonsch vun dem Antragstellergesprach ginn.

Dir Dammen an Dir Hären, dës nei Scheedungsform, déi klénkt zwar u sech ganz harmlos, mä si ass am Fong geholl awer ganz hefteg, eng gewësse Form eigentlech vun enger Repudiatioun, also vun engem regelrechte Verstoussen, well ee bannent dräi Méint - dräi Méint, dat ass net ganz laang! - ouni Uféiere vun engem Grond eng Scheedung kann erbaifeieren. An ech soen: Trotzdeem, trotzdem begréisst d'CSV grondsätzlech den Zerrüttungsprinzip als nei Form vun der Scheedung, well et gëtt et net nëmmen an Nopeschlänner, mä et erlaabt eigentlech eng Scheedung, wann de Consentement mutuel net geet, fir net mussen op d'Prozedur vun enger Faute zréckzegräifen, ob een dat kann noweisen oder net.

Ob déi dräi Méint, an dat soe mer awer gradesou kloer, vum sougenannten Délai de réflexion dann awer duerginn? Well an der Belsch ass net fir näischt, d'ailleurs op Drock vun de belsche Barreaux, deem Delai vun dräi Méint op ee Joer eropgesat ginn. Firwat? Mä fir e sougenannten Divorce par coup de tête ze verhënnern. Dat muss also d'Praxis weisen, an ech ginn dervun aus, dass vun de Majoritéitsparteien deemnächst och eng Motioun abruecht gëtt.

Sechstens: D'CSV - an nach emol, net just mir! - huet awer staark Bedenken, an dat soe mer och gradesou kloer, fir an Zukunft d'Méiglechkeet vun engem Divorce pour faute ganz ofzeschaffen. Et ass richtig, an d'Madamm Tanson huet nach eng Kéier ënnerstrach, dass an engem éischte Gesetzesprojet aus dem Joer 2003 - an dat si 15 Joer hier, dat ass och richtig - vun der deemoleger CSV/DP-Regierung dat och esou virgesi war.

► **Une voix.** - Ah!

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Den deemolege Statsminister, den Här Jean-Claude Juncker, hat dat iwwregens bei der Ried vun der Lag vun der Natioun schon 2001 ugekënnegt, ënnert dem Motto, an dat soll een och soen, fir dem Trennungsmarasmus vun den Elteren entgéintzewirken. An nach méi, well et ass och am Exposé des motifs vum Projet de loi Frieden opgefouert, och den deemolege franséische Statspräsident, de Jacques Chirac, deem hat datselwecht ugekënnegt mat de Wieder, d'ailleurs virun der franséischer Cour de cassation: «Il ne faut pas que la procédure ajoute du conflit au conflit.»

► **Une voix.** - Très bien!

► **M. Gilles Roth** (CSV).- An dat ass och, soen ech ganz éierlech, nozevollzéien. Et wëllt een eigentlech eng Scheedung erlaben, ouni musse voyeuristesche Penibilitéite vun dem Privatlieue vun enger Koppel viru Geriicht auszedroen.

Allerdéngs, an dat wëll ech och gradesou daitlech soen, an dat explizéiert och dee vun dem Minister nach de Moien ugeschwate Revirement vun der CSV-Positioun op deem Punkt, ass no der Ukënnegung vum franséische Statspräsident am Joer 2004 a Frankräich een neit Scheedungsgesetz komm, wou no laangen Diskussiounen an der Assemblée nationale eng Form vum Zerrüttungsprinzip agefouert gouf, mä den Divorce pour faute, also weinst Feelverhalen, awer bäibehale gouf, an dat aus gudde praktesche Grënn.

Och an der Belsch, déi 2007, d'ailleurs ënner sozialistischem Leadership, een neit Scheedungsgesetz kruten, huet eng sougenannte Faute grave vun engem Ehepartner, déi ee Weiderféiere vun dem Bestietnis onméiglech mécht, Auswierkungen op d'Konsequenze vun dem Divorce a besonnesch um Niveau vun dem Bezuelen oder Netbezuelen, jee nodeems ob e Feeler virläit oder net, vun der Alimententerent.

Zu Lëtzebuerg schénkt et mat dësem Gesetzesprojet, zumindest an eisen Aen, dach ee politesche Kouhandel ginn ze sinn. Dëse Kouhandel, eiseem Rechtsverständnis no - a wat mer esou matkritt hunn, schéngen d'LSAP an déi gréng éischerter géint den Divorce pour faute ze sinn, d'DP schénkt awer, zumindest hanner virgehalener Hand, éischerter derfir ze sinn -, deem hält awer an der Praxis d'Strooss net.

Formell gëtt et zwar mat dësem Gesetzesprojet keen Divorce pour faute méi, mä duerch d'Hannerdier, Dir Dammen an Dir Hären, féiert Der en awer nees an!

Ech erkläre mech: Laut Gesetzesprojet kann een dem Ex-Ehepartner seng sougenannten Avantages matrimoniaux, dat heescht d'materiell Virdeeler, déi hien duerch d'Bestietnis krut, respektiv eng Alimentepensioun, no der Scheedung streideg maachen. Wéini? Ma wann ee während dem Bestietnis sech géintiwirer sengem Ehepartner oder de Kanner weinst Vergewaltigung, Kierperverletzung oder engem Ugrëff op d'Schimmt schëlleg gemaach huet. Allerdéngs, an do läit d'Kromm an der Terrassenhecke, muss dëst duerch en definitiivt Strofuerdeel festgehalen sinn.

Dat heescht also Folgendes: Haut ass et esou, wann ech zum Beispill een Appartement, ee Bauterrain vun den Eltere mat an d'Bestietnis erabruecht hunn, da fält dat an déi gemeinsam Giddergemeinschaft, well d'Schwéierleit dat geschenkt hunn oder well mir een deem aneren am Kontext vun enger sougenannter Communauté universelle, also enger Giddergemeinschaft, een deem aneren alles vermaacht hunn. Wann awer nu mäin Ehepartner géint déi eheliche Flichte verstéisst, well hien zum Beispill friemgaangen ass, da verléiert an deem Fall, wou ech elo gesot hunn, vun engem Divorce pour faute, dësen all seng Urechter op dat Appartement oder op de Bauterrain vun de Schwéierleit, respektiv säi Géigewäert. De schëllegen Ehepartner - entre guillemets - kritt och keng Alimenten no der Scheedung.

„Dat wier jo och nach méi schéin!“, sot Der vläicht elo. Mä esou ass et awer elo mat där neier Gambia-Scheidung, well mat dem formellen Ofschafe vum Divorce pour faute fält dëst duerch d'Gesetz ganz einfach ewech. Dat heescht am wierkleche Liewen: Obschonns een Ehepartner eendeiteg géint d'Flichte vum Mariage verstouss huet, deelt hien am Fall, wou ech elo grad beschriwwen hunn, voll empfänglech zum Beispill de Wäert vum Bauterrain vun de Schwéierleit mat. Freier hätt eng prominent DP-Vertriederin eigentlech dozou gesot: „Dat kann dach net sänn!“ Abee, ab haut ass dat elo esou, an d'Leit vum Terrain, Dir Dammen an Dir Hären, déi schwätzen do vun engem Cynisme pur.

Een anert Beispill: Eng Fra, déi wëllt sech scheede loosse, well hire Mann Spillscholden huet a well hien an Alkoholexzesser regelméisseg hir dobaussen d'Liewen zur Häll mécht. Dat, jo, dat gëtt et och nach haut, an net just am Dostojewski sengem grotesken „Spieler“-Roman, Madamm Loschetter. Mä an eise Fall gëtt d'Liewen dann nach méi grotesk ewéi an Roman, well déi betraffe Fra kann dann an Zukunft net méi gescheet ginn, well hire Mann am Feeler ass, well den Divorce pour faute, dee gëtt ganz einfach ofgeschafft. An eppes, wat et net méi gëtt, jo, vläicht well et ideologesch et net méi däerf ginn, dat kann och net méi invoquéiert ginn.

D'Scheidung ass also fir déi betraffe Fra nëmme méi méiglech am Kader vun dem Zerrüttungsprinzip, well de Mariage ganz einfach net méi geet. D'Satisfaktioun fir déi betraffe Fra: Glat null.

An de Clou bei der Saach: Obschonns de Mann d'Scholde gemaach huet, d'Sue vum Stot also dropgemaach huet, deelt hien an Zukunft monter déi gemeinsam Gidder hallef an hallef mat. Beschtefalls kann een hei soen: „Gutt gemaach, awer d'Klatz voll niewent de Kullang vum Liewe gesat.“

An Zukunft verléieren ech bei der Liquidatioun vun der Ehegemeinschaft déi materiell Avantagen oder eng Alimentepensioun nëmme méi, wann ech mech enger Vergewaltigung am Stot, Kierperverletzung am Stot, engem Ugrëff op d'Schimmt géintiwirer dem Ehepartner oder de Kanner schëlleg gemaach hunn. Et brauch ee sech jo net virzemolen, zu wat fir Situatiounen dat an der Praxis wäert féieren: zu engem Prozess virun engem Strofgeriicht mat alle familiären an ëffentleche Konsequenzen, wat dat fir déi Bedeelegt an notamment fir d'Kanner ënner Erbstänn bedeit, en ëffentleche Prozess mat virduer méintelaangen Enquête bei der Police, Instruktioune beim Untersuchungsriichter a Verhéier vu Kanner, Mamm, Papp, Schwéierleit, Familjen, Frënn oder noe Bekannten, eng regelrecht Justizschluecht, déi de Sträit, dee jo ouni däärs schonns do ass, dann nach weider wäert unhëtzen.

► **Une voix.** - Voilà!

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Ouni dëse regelrechte Prozessbulli, Dir Dammen an Dir Hären, gëtt de Mariage einfach opgeléist, well de Stot jo net méi geet.

Wéi grouss d'Feelverhale vun engem Ehepartner ëmmer mag sinn, et gëtt dann einfach hallef/hallef gedeelt. Ob dat eng modern Scheedungsreform ass, ob dat zu enger Befriedung vun der Scheedung féiere soll, ob dat bei endlose Strofprozesser mat Appell a gegebenenfalls Cassatioun zu enger Beschleunegung vun der Scheedung soll féieren, ass fir d'CSV, an ech mengen, net nëmme fir eis, och heibannen, zumindest zweifelhaft.

Fir d'CSV soll een duerfir nieft der Scheedung am Gudden, also dem Divorce par consentement mutuel, nieft der Scheedung weinst der Zerrüttung, also dem Divorce pour rupture irrémédiable onbedéngt och en Divorce pour faute grave rendant impossible toute continuation de la vie conjugale bäibehalen.

► **M. Roy Reding** (ADR).- Très bien!

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Bei dëser Scheedung weinst schwerwiegendem Feelverhale vun engem Ehepartner ginn dann d'Avantagë vum Bestietnis bei der Deel vun der Ehegemeinschaft bis elo verluer. D'Tatsaach, dass ech dem Bierger d'Méiglechkeet vun dem Divorce pour faute grave loosse, heescht jo net, an dat soll een och soen, dass ee se muss huelen, mä dass ee kann dorop zréckgräifen, wann een dat da wëllt.

D'CSV, Dir Dammen an Dir Hären, steet do, wéi och op anere Plazen, fir de Choix, an an dësem Fall fir de Choix vum wierkleche Liewen. Well wa Buttek am Stot ass, an dee gëtt et ënner iergendenger Form ëmmer, wann eng Scheedung usteet, da brauch ee virun allem pragmatesch Léisungen. Et kann een dem Bierger net aus ideologeschen oder politesche Grënn einfach Léisunge virethalen. An nach männer kann een de Leit seng dogmatesch Schäinléisungen einfach opzwéngen.

Oft spillt bei enger Scheedung och d'Satisfaktioun, Dir Dammen an Dir Hären, mat. Dass een net un der Opléisung vun dem Bestietnis schold ass, spillt besonnesch géintiwirer vun de Kanner eng net onwesentlech Roll. Och deem Aspekt muss ee Rechnung droen.

Wat ass soss nach d'Sanktioun vun dem Versprieche, wat der vill gemaach hu virun dem Buergermeeschter vun hirer jeeweileger Gemeng, si sinn een deem aneren Trei, Hëllef a Bästend schëlleg? Mat dem Regierungsprojet kennt dës Bestëmmung aus dem Code civil keng Sanktioun méi, et sief, et féiert een niewent dem Scheedungsprozess nach e separaten zivilen Prozess op Basis vun den Artikelen 13. 82 an 83 aus dem Code civil, wou ee weinst Violatioun vun den Devoirs conjugaux Schuedenersaz reklaméiert. Wat dat awer mat enger Vereinfachung vun de Prozeduren ze dinne huet, Dir Dammen an Dir Hären, steet fir eis just an de Gambia-Stären.

Elo kéint een nach soen, fir déi Leit, déi sech zukünfteg bestueden, dass si d'Regele vum Spill kennen, eier d'Schwéierleit eng Schenkung oder en Terrain vermaachen, eier den Ehepartner een Appartement mat an de Stot bréngt, eier eng Giddergemeinschaft geschloss gëtt. Dat zielt awer net fir déi Leit, déi elo schonns eng Schenkung vun de Schwéierleit, eng Giddergemeinschaft, also eng Communauté universelle hunn. Déi hate ganz einfach Pech, well d'Regele vum Spill en cours de route geännert hunn. Mä d'Liewen, Dir Dammen an Dir Hären, dat ass kee Spill, an de Mariage iwwregens och net, an duerfir dierf een och net domadder spillen.

D'CSV huet an der Justizkommissioun och dee Problem opgeworf. Mir hate virgeschloen, duerfir eng Iwwergangsléisung virzegesinn. D'Äntwert vun dem Ministère fir d'CSV-Propos vun enger Iwwergangsbestëmmung: „Duerfir gëtt et effektiv keng Léisung!“

Abee, de Regierungstext, Dir Dammen an Dir Hären, deen ass op deem Punkt an eisen Ae verfassungswiddreg. D'Regierungsapproche, fir Leit an hirem Contrat de mariage de facto festzhalen, dass näämlech trotz Scheedung hir Schenkungen bäibehale musse ginn, obschonn sech d'Voraussetzunge geännert hunn, wéi se béid de Bestietniskontrakt ofgeschloss hunn, verstéisst géint de Prinzip vun der sougenannter Confiance légitime, deen ontrennbar ass vun der Sécurité juridique. An déi béid Prinzipien, déi kommen aus dem EU-Recht a si gi virun der Cour de cassation an och virun eise Verfassungsgericht invoquéiert.

Een, deen en Appartement iwwer eng Giddergemeinschaft mat an de Stot bruecht huet, konnt legitimerweis dervun ausgoen, dass hien dat Appartement am Kontext vun engem Divorce pour faute géif alleng zrëckkréien. Dat seet engem jo eigentlech schonn de gesonde Mënscheverstand. An och Elteren, déi enger Koppel een Terrain geschenkt hunn, konnte legitimerweis a gudden Glaafs dervun ausgoen, dass den Eedem oder d'Schnauer net géifen deelen, wa se weinst engem Feeler géife gescheet ginn. Abee, dës Schenkung, dës Giddergemeinschaft, déi ass elo duerch en Notairesakt gemaach, an d'Leit kommen aus deem Akt, wa se net géigesäiteg domat d'accord sinn, ganz einfach net méi eraus, an, Akt hin oder Akt hier, et gëtt einfach hallef/halfe gedeelt.

Et besteet also eendeiteg eng Ongläichheet tëschent deene Leit, déi eng Communauté universelle gudden Glaafs ofgeschloss hu virun dësem Gesetz, an deene Leit, déi a Kennnis vun deem Gesetz deemnächst eng Giddergemeinschaft ofschléissen.

De Prinzip vun der Confiance légitime hätt verlaangt, dass de Gesetzgeber zumindest eng Iwwergangsléisung virgesinn hätt, wou een déi Avantagen nach hätt kënnen zrëckzéien. Esou ass et einfach nëmmen e Schlag an d'Gesicht fir déi betraffe Partner, an dee Schlag, dee kënnt net nëmme vum Ehepartner, mä e kënnt virun allem vun dem Legislatuer.

Iwwregens hat, fir bei der ganzer politescher Wourecht ze bleiwen, de Projet de loi Frieden esou eng Bestëmmung ausdrëcklech drastoen. «...les donations de biens à venir», esou steet et am Projet de loi Frieden, «et tous les avantages matrimoniaux accordés par l'un des époux au profit de l'autre, soit par contrat de mariage, soit pendant la durée de l'union, ne sont pas maintenus, sauf volonté contraire des époux...» Abee, dat do hätt Der sollen an den Artikel 299 vun eise Code civil bäischreiwen, dann hätt Der zumindest deen dote Problem geléist gehat.

► **Une voix.**- Très bien!

► **M. Gilles Roth (CSV).**- D'Jurisprudenz vun eise Verwaltungsgericht a puncto Confiance légitime ass och konstant an deem Fall a si hält zrëck: «Le principe général de la confiance légitime, qui s'apparente au principe de la sécurité juridique (...), et qui a également été consacré par la jurisprudence communautaire» - dat soen net ech, dat schreift eist Verwaltungsgericht - «tend à ce que les règles juridiques (...) soient empreintes de clarté et de prévisibilité (...). Ainsi, les destinataires de ces décisions sont notamment en droit de voir respecter (...) leurs droits acquis» - leurs droits acquis! - «voire ceux qui leur ont été reconnus sous une législation donnée, tant que le cadre juridique et factuel reste le même.»

Hei geet d'Regierung onwëssentlech oder wëllentlech, oder béides zesommen, mam Kapp duerch d'Mauer a stéisst dobäi vill Leit widdert de Kapp. Et wëllt een hei wierklech eng reng ideologesch Positioun duerschbréngen, déi ganz einfach rechtlech d'Strooss net hält.

An dat Ganzt - ech kommen elo zum Schluss, Dir Dammen an Dir Hären -, dat Ganzt wier eigentlech net esou bedauerlech, wann net d'Chamber an de Conseil d'État schonns eng Kéier an enger äänlecher Situatioun domadder befaasst gewiescht wieren, an dëst am Kontext vun dem Gesetzesprojet 3359 aus dem Joer 1990 iwwert d'Alimententerenten am Kontext vun enger Scheedung. Do ass et drëms gaangen, fir Ausnamen ze maachen zum sougenannte Prinzip vun der Immutabilitéit - dat heescht, dass een eppes net kann änneren - vun den Alimententerentenen am Kader vun engem Divorce par consentement mutuel.

Virun deem Gesetz war eng Alimententerent, déi duerch eng einvernehmlech Scheedung, also duerch e Consentement mutuel, festgeluecht gouf, net méi ze änneren, egal wéi d'Vermögenssituatioun vun de jeeeweilege Partner herno positiv oder negativ evoluéiert ass.

Mat dësem Gesetz war sengerzäit - richtegerweis, muss ech soen - festgehal ginn, dass an Ausnahmefäll, wann d'Situatioun vun dem Ex-Partner sech onofhängeg vu sengem Wëlle verschlechtert huet, eng Adaptatioun vun der Alimententerent, déi duerch e Scheedungsakt festgehal gouf, kéint vum Richter geännert ginn.

D'Fro, mat där de Conseil d'État befaasst war, war déi: Konnt nom Akraafttriede vun deem Gesetz och d'Konventioun geännert ginn, déi virdru schonns Bestand hat? An de Statsrot, Dir Dammen an Dir Hären, deen huet do eng kloer Sprooch geschwat, well 1992 huet e carrement d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel refuséiert, well e gesot huet: «Keng Iwwergangsbestëmmung ka festhalen, dass och Alimententerentene kënnen geännert ginn, déi tëscht de Partner virun engem Consentement mutuel a virun deem neie Gesetz schonns festgeluecht waren.»

D'Begrënnung vun dem Statsrot, an ech liese se hei op der Tribün vir: «La convention de divorce doit normalement tenir lieu de loi» - de loi! - «à ceux qui y ont adhéré, conformément au principe de l'autonomie de la volonté des parties consacré par l'article 1134» aus dem Code civil, dee seet: Les conventions font loi entre parties. A weider: «Le nouveau texte permettrait» - a lauschtet gutt no! - «de remettre rétroactivement» - rétroactivement! - «en cause des situations juridiques qui pouvaient légitimement être considérées comme étant irrévocablement acquises. Une telle situation», seet de Conseil d'État, «est tout à fait inadmissible.» Fin de citation.

Wennt dat hei ganz einfach un un d'Avantage-matrimonialen, déi duerch Acte-notariée festgeluecht goufe virun der Entrée en vigueur vun dësem Gesetz, an dann hutt Der d'Äntwert op d'Verfassungsméissegheet vun Ärem Text!

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, d'Situatioun ass eigentlech hei genau déiselwecht, well Schenkungen, materiell Virdeeler duerch d'Bestietnis, Giddergemeinschaften duerch en Notairesakt ganz einfach gudden Glaafs ofgeschloss gi sinn, mat dem Wëssen, dass am Fall vun enger Scheedung weinst Faute des materiell Virdeeler fir dee schëllege Partner evidenterweis fleete wieren. Ganz kloer am Artikel 299 vun deem haitege Code civil!

Abee, déi Leit, déi sinn elo, op gutt Lëtzebueresch gesot, ugeschmiert. Si sëtzen do mam Fanger am Mond. Et gëtt, mat oder ouni Feeler, ganz einfach hallef an hallef gedeelt, an deejéinegen, deen d'Virdeeler accordéiert huet, deen hat ganz einfach Pech. Well ouni Aversstännis vu sengem Partner kënnt hien aus där Nummer ganz einfach net méi eraus. An an der Praxis bleift dat Ganzt oft genuch dann eng schwéier Situatioun.

Esou eng gesetzlech, ech géif soen am Süden „Hierressegheet“, am Zentrum „Onzoulänglechheet“, déi ass ganz einfach net ze verrieden! Et muss ee keen Hellseher sinn, dass dës Argumentatioun, déi ech elo hei virbruecht hunn - déi kënnt jo och an d'Document-parlementairen -, dass déi viru Gericht da wäert ugefouert ginn an och mat alle Konsequenzen, wat dat fir déi betraffe Leit wäert hunn.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, an der Konkusioun vun der Form hu mer et hei mat engem Gesetzesprojet ze dinn, deen elo nach seier virun Toresschluss muss mordicus duerch d'Chamber gebaatscht ginn. Schliesslech muss dee gesellschaftspolitesche Bilan vun dëser Majoritéit zumindest op dem Pabeier jo stëmmen.

An der Praxis awer geet dës Scheedungsreform laanscht d'Wierklechheet virun allem vun de Leit. D'Approche ass onbekëmmert an ech géif soe realitéitsfriem. Ënnert dem Deckmantel vu Befriedung vun der Scheedung, Vereinfache vun de Prozeduren, vermeintlech gestärkte Rechter vun de Kanner - den deputéierte Kolleeg Laurent Mosar wäert herno nach eingehend dorobber agoen - ass et e konterbont an arbiträert Zesummewürfele vu franséischer a belscher Legislatioun mat zousätzlech Lëtzebuerger eegener Koproduktioun, mam Resultat vun engem inkohärenten Text, dee plazeweis, ech hunn et virdru gesot, souguer verfassungsrechtlech d'Strooss net hält.

Resultat ass, dass dës eng Reform ass, déi an der Praxis zu vill Onmutt an Duerjernee wäert féieren, zum Leidwiesen iwwregens vu ville betraffene Bierger. Mam Resultat, datt mer hei a groussen Deeler just mat renger Ideologie ze dinn hunn, déi sech am Endeffekt géint d'Leit wäert richten.

D'CSV hat vun Ufank un hir Mataarbecht ugubeden. Mä déi war, aus haiteger Siicht, offensichtlich sécherlech net erwënscht. An duerfir muss d'Regierung fir dës Gesetzesprojet och ganz eleng hir Responsabilitéit droen.

Well, wann dëst Gesetz eppes net erreicht huet, Dir Dammen an Dir Hären, dann ass et eng Befriedung vun der Scheedung, vun de

Kanner emol nach net ze schwätzen. An aus all deene Grënn wäert d'CSV géint dës Reform stëmmen.

Ech soen lech Merci fir d'Nolauschteren.

► **Plusieurs voix.**- Très bien!

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Nächsten ageschriwwene Riedner ass den Här Alex Bodry fir d'LSAP.

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- Här President, Dir Dammen an Dir Hären, no der Reform vum Bestietnis am Ufank vun dëser Legislaturperiod gëtt elo mat der Reform vun der Scheedung, mat der Aféierung vun engem Familljerichter a mat der Reform vum Regime vun der Autorité parentale e wesentleche Punkt vun der Moderniséierung vum Familljerecht duerghefouert.

Als LSAP géife mer ons wënschen - mir wëssen, dass et knapp gëtt -, dass och nach deen een oder anere Projet, deen an dëser Regierung an d'Prozedur eragaangen ass, wéi dee vun de Geschlechtsëmwandlungen, d'Androen an den État civil, och nach kéint gestëmmt ginn. Et gëtt enk, mä et wär wichteg, wann deen doten zousätzlechen Akzent vu Moderniséierung vun eise Familljerecht och nach kéint ënnert dëser Period stattfannen. Immens vill Leit waarden drop, wéi ganz vill Leit op déi heite Reform waarden.

Ech ka mech u weineg Gesetzesprojeten erënnern, wou een esou oft an deene leschte Méint drop ugeschwat ginn ass: Wéini kënnt dat neit Scheedungsgesetz? Wéini kënnt déi nei Reform vun der Autorité parentale?

Abee, si ass do! Si ass do a si ass do, well de politesche Wëllen do war vun dëser Koalitioun, fir déi heite Reform och zu engem gudden Enn ze bréngen.

Kee behaupt, dass dat hei e perfekten Text ass, wéi och dem Här Frieden säin Text vun 2003 sécherlech kee perfekten Text war, obwuel en d'Ënnerschrëft gedroen huet vun engem CSV-Minister, well dee Projet ass esou sang- und klanglos ënnergaangen, wéi seelen hei e Gesetzesprojet, zënter dass ech hei an der Chamber sinn. En ass mat kengem Här begreewe ginn. En ass verscharrt ginn, nodeem 2010 festgestallt ginn ass, dass d'Kar esou wäit am Dreck war, dass een net méi géif erauskommen.

An, déi Ried, déi grad hei virdrun de Spriecher vun der CSV gehalten huet, ass näischt aneres wéi eng Demolitioun éischter Klass vun dem Projet de loi vun deem eegene Parteimember, deejéinegen, deen anscheinend sech...

(Brouhaha)

Praktesch all déi Kriticken, déi Der hei geäussert hutt, dat si Kriticken um Projet de loi vun Minister Frieden, deen iwwregens an enger CSV/DP-Koalitioun hei agereecht ginn ass.

► **M. Claude Wiseler (CSV).**- Dir hätt vläicht besser, op d'Kriticken ze äntwerten!

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- Zerrüttungsprinzip, Här Wiseler, Zerrüttungsprinzip! Dee gëtt vun lech hei a Fro gestallt, déi gëtt vun lech hei...

(Interruption)

Jo, jo, jo, jo...

► **M. Claude Wiseler (CSV).**- Iwwerhaapt net!

(Interruptions)

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- ...dee gëtt vun lech hei,...

► **M. Claude Wiseler (CSV).**- Dir kënnt et nach dräimol soen, mä et ass awer net wouer.

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- ... net prinzipiell, mä awer a Fro gestallt!

► **Plusieurs voix.**- Oooh!

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- Wann et näämlech fir lech eng Repudiatioun ass, dann däreft Der net derfir sinn. Ass et eng oder ass et keng? Ass et Jo oder Neen? Ass et dat eent an dat anert?

Alt erëm eng Kéier ëmmer déiselwecht Leier hei vusäite vun der CSV, soubal et ëm gesellschaftlech Reforme geet. Et gëtt dat eent an dat anert behaupt,...

► **M. Claude Wiseler (CSV).**- Dir hutt awer kloer eis Virstellungen héieren. Dir hutt se ganz kloer héieren!

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- ...dann hutt Der den Hardliner recht ginn, a gläichzäiteg huet een deene Leit, déi e bësse méi offen denken, dann och net voll an d'Gesicht gefacht.

► **Une voix.**- Très bien!

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- Voilà!

► **M. Claude Wiseler (CSV).**- An et huet een d'Realitéit richteg gesinn.

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- Esou geet dat hei vun Ufank bis zum Enn.

Wéi waren dann d'Konditiounen vum Zerrüttungsdivorce an dem urspréngleche Projet vum Här Frieden? War dat grondsätzlech anescht wéi hei?

(Interruption)

Wat war da beim Logement virgesinn am Projet de loi vum Här Frieden? War dat eppes aneres eigentlech, vum Grondsatz hier, wéi dat, wat hei virgeschloen ginn ass?

All déi Saachen do gi vun lech kritiséiert. Ech ka mech nëmme wonnen. Ech mengen, mir féieren hei net dës Debatt am Joer 1975 - wou ech mech heiansdo zrëckversat fillen, wann ech déi Debatte kucken, wéi sengerzäit déi Gesetzer an de 70er Joren hei an der Chamber gestëmmt gi sinn -, mä mir sinn hei am Joer 2018 an ech hat gemengt, do wier awer esou wäit bei alle Parteien d'Meenung do, dass eng Rei vu Grondprinzipien net méi ze hale sinn.

► **M. Claude Wiseler (CSV).**- Da sollt Dir och vläicht iwwert de Projet vun 2018 schwätzen!

► **Une voix.**- Jo. Ganz genau!

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- Wann Der näämlech den Divorce pour faute als voll Ursach fir en Divorce bäibehält, da maacht Der jo eigentlech näischt aneres, wéi dat bäizebehalen, wat et haut scho gëtt,...

(Interruption)

...déi berüumten „excès, sévices et injures graves“, déi et onméiglech maachen, fir dass d'Bestietnis nach weider besteet. Dir wëllt also de Status quo bäibehalen.

A fir all déi, déi d'Nostalgiker si vun deem dote Scheedungsgrond: Ech war net laang als Affekot tätég. Ech war et eigentlech néng Joer laang, wéi ech aktiv deen dote Beruf ausgeübt hunn. An ech muss soen, wat fir mech zu deene penibelsten Aufgabe gehéiert huet, dat waren déi Enquêtes, déi Zeienunhéierung a Scheedungsprozesser mat deem schéine Begrëff vum Divorce pour faute, wou een deem anere virwerft, bal dass e friemgaangen ass, bal dass e knaschteg ass, bal dass en d'Hausarbecht net mécht, bal dass en dëst oder dat mécht. Familljememberen, Frënn, Nopere ginn zitíiert, fir dat doten dann ze bestätegen oder net ze bestätegen. A wann déi eng passéiert sinn, da ginn déi aner vun der Géigesäit geruff.

Et gëtt keen Element an eiser Gesetzgebung, wou esou vill Meeneeder gelescht ginn, wéi grad an deenen dote Saachen.

► **M. Gilles Roth (CSV).**- Ass de Conseil national des femmes net fir den Divorce pour faute?

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- Wëllt Der dat weiderféieren? Wëllt Der dat weiderféieren?!!

► **M. Léon Gloden (CSV).**- An an Ärem Projet ginn d'Kanner zitíiert!

(Interruption)

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- Dir wëllt an engem aneren Numm deen doten ale vereelzten a schrecklech humiliante System bäibehalen! D'LSAP wëllt dat net an dat ass ee vun de Grënn, firwat dass mer deen doten Text wäerte stëmmen,...

► **Plusieurs voix.**- Très bien!

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- ...dass mer hannert där doten Iddi sinn, déi och e François Biltgen gedeelt huet, déi och e Luc Frieden gedeelt huet, déi anscheinend haut vun der CSV net méi gedeelt gëtt. Dat ass net d'CSV vum 21. Jorhonnert. Dat ass d'CSV vun den 1970er Joren, déi haut hei d'Wuert ergraff huet,...

(Brouhaha)

...mat engem Jargon, deen äähnlech ass wéi an deenen doten Zäiten!

► **M. Claude Wiseler (CSV).**- Et wär vläicht gutt, wann Der zum Text géift kommen, Här Bodry.

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- Keng Angscht, ech hunn nach eng ganz laang Riedezäit!

(Interruption)

► **M. Gilles Roth (CSV).**- Dat heescht, d'Fransousen ënner sozialistescher Féierung, déi hunn dat och bäibehalen, déi sinn dann och an de 70er Jore stoebliwwen, Här Bodry?!

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- Här Roth, Dir wëllt jo hei net den Androck ginn, dass déi meeschte Länner an Europa den Divorce pour faute nach hätten?

► **M. Gilles Roth (CSV).**- Ass d'Zivillrecht...

► **M. Alex Bodry (LSAP).**- Dir wësst, Här Roth, besser wéi anerer - mä Dir sot et net -, dass an de skandinavische Länner, an Däitsch-

land, an Éisträich et zënter laangen, laange Joren den Divorce pour faute net gëtt. Do gëllt den Zerrüttungsprinzip. Déi meeschte Länner hei an Europa hunn den Zerrüttungsprinzip. Et si just nach e puer Länner, ënner anerem Frankräich, déi den Divorce pour faute bäibehalen hunn.

Deen heite Projet ass an der Linn vun der Majoritéit vun de Scheedungsgesetzer an Europa, an notament och op der Linn vum belsche Scheedungsgesetz, wat genau dat mécht, wat dese Projet och mécht, et schafft den Divorce pour faute of als eegestännege Grond, fir eng Scheedung duerchzeféieren, mä et hält awer d'Faute nach mat bäi fir Violences conjugales - ass et bei hinnen -, wat d'Effete vum Divorce ugeet. Dat ass eigentlech dat, wat d'Belsch mécht, an näischt aneres mécht deen heiten Text.

Ass d'Belsch elo zesummegebrach an deene leschten eelef Joer, wou deen heiten Text besteet?

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Ass Frankräich zesummegebrach?

(Interruption par la présidence)

► **M. Alex Bodry** (LSAP).- Ass do eppes geschitt, wat et net soll ginn? Solle mer dann éiweg stoebleiwen? Solle mer bei éiwege Prinzipien da bleiwen, déi méi wäit zrëckginn, d'Madamm Tanson huet et hei ganz richtig gesot, souguer wéi d'1970er Joren, well déi Prinzipien do sinn eigentlech jo nach vill méi al? Oder solle mer net kucken, wéi d'Situatioun ass? A solle mer net endlech dat Martyrium (veuillez lire: ophale mat deem Martyrium) do vu villen Prozessparteien iwwer Joren - dat doten dauert jo net e puer Méint - mat enger Demande principale, enger Géigendemande, an da kommen d'Enquêtes an da geet et weider mat den Delaien, déi mer op de Gerichter hunn.

Dat si jorelaang Prozesser, déi hei gefouert ginn. Dat arrangéiert sécherlech eng Partie Leit, meeschtens eng vun de Prozessparteien, a sécherlech och d'Affekoten, déi déi dote Prozesser féieren, kann dat doten och arrangéieren. Mä ech mengen, insgesamt fir d'Gesellschaft an insgesamt fir d'Leit ass et net gutt, dass mer deen ale System bäibehalen.

Duerfir si mer frou, an duerfir hu mer an iterative Wahlprogrammer stoe gehat, dass mer eis Reform vum Scheedungsgesetz wëlte maachen, dass mer den Zerrüttungsprinzip wëilten afeieren, dass mer d'Faute wëllen aus eisem System eraushalen, well dat nëmmen zu Onfridde féiert an net zu méi Gerechtegkeet féiert.

Well Dir wësst och: Dat eent ass recht hunn, dat anert ass recht kréien. Eent ass eppes kënnen beweisen, wat a véier Wänn sech ofspillt, an eent ass, dat net kënnen ze beweisen.

Duerfir ass et besser, et fänkt een net un, hei d'Zeien eppes aussoen ze loossen, wat sech eigentlech a véier Wänn ofspillt, an et hält een dat ganz aus deem ganze Scheedungsprozess eraus.

Dat ass dat, wat hei probéiert ginn ass, wat och den Här Frieden an och eng CSV emol wollt maachen. Mä dat war 2003 an elo si mer am Joer 2018. An d'CSV wëllt manifestement net méi mat op deen dote Wee goen. Ech bedauern dat perséinlech.

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Wéi stitt Der dann zu der Perte vun...

► **M. Alex Bodry** (LSAP).- Ech war selwer nach an der Koalitioun derbäi, wou eigentlech awer nach e Konsens op deem dote Punkt bestanen huet, mat enger Rei vu Verrieder vun der CSV zumindest.

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Här President!

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- Wann den Här Bodry...

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Wann Der erlaabt.

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- ...dat zouléisst. Dir sidd och net ënnerbrach ginn.

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Okay.

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- Et ass e Modell 2. Et steet ganz vill Zäit zur Verfügung.

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Wéi steet den Här Bodry dann zu der Perte vun den Avantages matrimoniaux, déi ofgeschafft ginn?

► **M. Alex Bodry** (LSAP).- Ech fannen, dass dat duerchaus vertriebar ass. Ech fannen, dass dat duerchaus vertriebar ass, jo.

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Dat heescht, Dir fannt et normal, dass eng Fra en Appartement mat an e Stot erabréngt, de Mann huet e Feelverhalen, an dass de Mann dann awer nach monter hallef-hallef deelt? Dat fannt Dir normal?

► **M. Alex Bodry** (LSAP).- De Mann huet e Feelverhalen; vläicht huet d'Fra och e Feelverhalen - mir wëlle jo déi ganz Geschichten do eraushalen.

► **Plusieurs voix**.- Ooooh!

► **M. Alex Bodry** (LSAP).- Majo, mä et ass jo awer dat!

(Brouhaha et interruptions)

Dir wësst jo awer och, dass am aktuelle System, wann et dozou kënnt, no deem alen Text,...

(Interruption)

...deen en vigueur war - déizäit, wéi et dat nach ginn ass -, déi meescht Divorcen à tort réciproque prononcéiert gi sinn. Jo. An et war ëmmer eng Demande déi eng Säit an et ass eng Demande reconventionnelle komm op där anerer Säit.

(Interruption)

Mä et ass jo eng Fro. Ech hu jo schonn...

(Interruptions)

...erkläert, wéi penibel dat ass. Do si Parteien, déi wëllen eenzel Zeien net ruffen, well se wëssen, wat dat fir déi Zeien heescht!

(Interruptions)

An et soll mer kee soen...

► **M. Claude Wiseler** (CSV).- Dir leeft awer un der Realitéit vun den eenzelne Liewensgeschichten erlaanscht!

(Interruptions)

► **M. Alex Bodry** (LSAP).- ...aus Spaass, et wier flott, fir déi Zeienunhéierung do bei Divorcen duerchzeféieren. Dat meescht kann een eben net anescht bewiese wéi duerch Zeien. An, ech sot, dat ass vun enger Peinlechkeet, déi kaum nach ze iwwertreffen ass.

Ech soen et nach eng Kéier: Et ass mir ëmmer ënnert d'Haut gaangen. Et si vläicht Leit, déi méi déck Hait hunn, wann et ëm déi dote Privatsaache geet. Ech net. An ech si frou, dass Schluss mat deem Humbug ass an dass mer an en anere System hei erakommen; wéi déi meeschte Länner an Europa an deem dote System drasinn.

Wat gëtt mat deem heiten Text erreecht? Wat sinn eigentlech d'Zilsetzungen, déi mer mat deem heiten Text hunn?

Mir wëllen, dass d'Prozedur solle vereinfacht a beschleunegt ginn. Mir wëllen, dass d'Scheidung soll dedramatiséiert ginn, méi licht gemaach ginn. Dass d'Scholdfro, wéi ech gesot hunn, soll erausgehalen ginn an den Zerrüttungsprinzip eigentlech zum Kärpunkt vum Scheedungsgesetz gëtt. An dass mer bei der Opléisung vum Bestietnis och d'Fro vun de Pensiounsrechter kënnen endlech regelen, déi haut guer keng Regelung hunn. Well haut verfallen eigentlech fir deen, deen decidéiert huet, wëinst der Famill zrëckzeschrauwen a sengem beruffleche Liewen, verfallen eigentlech déi Pensiounsrechter an e kann eigentlech net op iergendeppes zrëckgräifen. Et sief, e gräift a seng eegen Täscher, fir e Rachat ze maachen.

A mir si frou, dat war jo och eng Fuerderung vum Conseil d'État, doduerch ass jo en anere Projet iwwert d'Autorité parentale hänke bliwwen an der Vergaangenheet, dass hei e Familljerichter agefouert gëtt, wou sämtlech Prozeduren, sämtlech Prozesser, déi mat der Famill ze dinn hunn, bei engem Richter konzentriert ginn, deen och kann u sech d'Situatiounen da suivéieren. A wou mer och mengen, dass eben duerch deen dote Wee, déi Spezialisatioun do, och d'Qualitéit eigentlech vun der Rechtsprechung garantéiert ass.

E wichtige Punkt natierlech ass deen och vun der Autorité parentale, dass mer elo an e Prinzip vun enger Garde conjointe erakommen, Garde commune erakomme vun den Elteren an dass et net esou ass, dass bei Scheedungen deen een d'Suergerecht kritt an deen anere just nach en Droit de visite et d'hébergement, à la rigueur de surveillance, dann zougesprach kritt. Dat ass also eng fundamental a wichtig Ännerung, wou mer elo och do Rechtssécherheet op deem dote Punkt kréien.

Mir sinn der Meenung, dass, wann ech déi Kritären huelen, no deene mer deen heite Projet wëlle bewäerten, well dat eis Grondiddie sinn, déi mer zënter Joren, an ouni owerweiche vun eiser Positioun, verrieden, da si mer der Meenung, dass déi Kritäre praktesch integral hei erfëllt si ginn. Eenzel Aschränkung ass déi, dass awer d'Faute nach iwwert d'Hannerdier hei erakënn, bei den Effete vum Divorce; dat ass akzeptabel.

Et muss een allerdéngs elo kucken an der praktescher Duerchféierung vun deem Ganzen, zu wat fir engen Effeten dat dote féiert. Well natierlech an engem Gesamtsystem, deen op der Non-faute eigentlech opgebaut ass, deen op der Zerrüttung opgebaut ass, ass en Élément de faute, wat och niewendrun erakënn, ëmmer en Élément perturbateur fir dee ganze Projet a fir dee ganze System.

Duerfir hate mer jo och an der Kommissioun gefrot, dass mer, ënner anerem dowëinst, och sollten no dräi Joer e Bilan zéien, fir dann ze kucken, eng Evaluation qualitative ze maache vun der Applikatioun vun deem heite Gesetzestext, wou immens vill Neierungen dra sinn um Fong a wat d'Prozedur ugeet, a wou et wichtig ass, dass mer dann do kënnen déi néideg Konkusiounen zéien an eventuell deen een oder aneren Ajustement maachen. Dat ass keen Drama an deem heite Fall.

Ech wëll hei d'Lëscht net vun all deene Gesetzer opzielen, déi och no een, zwee Joer, an heiansdo souguer schonn éischter, geännert gi sinn, well festgestallt ginn ass, datt dat eent oder dat anert vläicht net esou och interpretéiert gëtt, wéi et d'Absicht war vum Legislatuer. An da muss et, mengen ech, och erlaabt sinn, dass de Legislatuer dann do klenger Korrektur wäert uféieren.

Ech si frou, dass déi Iddi vum Bilan och festgehalen ginn ass an der Kommissioun. Et ass, mengen ech, wichtig insgesamt, dass mer bei esou wichtige Gesetzestexten, déi Neierungen duerstellen, eis och selwer eng objektiv Aart a Weis ginn, fir ze kontrolléieren, ob déi Ziler, déi eigentlech mat dem Ofstëmme vun engem Gesetz verbundene waren, ob déi och an der Praxis erreecht gi sinn. Dat gëllt net nëmme fir deen heite Fall. Ech mengen, dat ass eng allgemeng Iwwerleeung, déi mer méi pousséiert musse féieren, ob déi öffentlech Politicken och déi Objektiv erreechen, déi déi Responsabel eigentlech gesat hunn, an dat gëllt natierlech och fir Reformen am Familljerecht.

Ech hunn et scho gesot: Mir sinn net déi eenzeg, déi op deen heite Wee ginn. An der Belsch ass dat och scho passéiert an engem Gesetz vun 2007. Et war d'Madamm Laurette Onkelinx, déi responsabel war als Justizministerin fir deen dote Projet. A bei hinne waren am Fong äänlech Iwwerleeungen, déi zu där Reform 2007 gefouert hunn. Och bei hinnen ass et drëm gaangen, fir eng Vereinfachung vun de Prozeduren ze kréien. Och bei hinnen ass et drëm gaangen, fir u sech d'Scheede méi licht ze maachen, fir den Zerrüttungsprinzip anzeféieren. D'Madamm Onkelinx huet souguer geschwat vun engem Recht op Scheedung, deen eigentlech an deem heiten Text verankert sollt ginn. An och bei hinne war et esou, dass déi chrëscht-demokratesch Partei deen Text sengerzäit net gestëmmt huet.

Mä och bei hinnen, wëll ech soen, sinn eenzel Saachen an deem Gesetz, déi haut ganz schaarf kritiséiert ginn. A wou ech bis elo net matkritt hunn, wann een do d'Jurisprudenz an och d'Doktrinn an der Belsch liest, dass dat fundamental zu grössere Schwierigkeete gefouert hätt.

Och bei hinnen ass et esou, dass a ville Prozeduren d'Assistenz vum Affekot net méi obligatoresch ass. Och bei hinnen ass et esou, dass déi Scheedungsdemanden net méi iwwer eng Assignatioun oder eng Citatioun agereecht ginn, also iwwer Dierwichter agereecht ginn, mä och duerch Requête a wou d'Gericht dann och déi nächst Schrëtt mécht, fir d'Parteien ze informéieren. Genau dat, wat eigentlech hei am Regierungsprojet och virgesinn ass. An ech hunn net bis elo matkritt, dass se dat changéiert hätten oder dass Diskussiounen wären, fir dat ze maachen, also esou schlecht schéngen déi Prozeduren, déi hei esou schaarf kritiséiert gi si vum Spriecher vun der CSV, zumindest an der Belsch, net ze fonctionnéieren. A wann et an der Belsch méiglech ass, da misst dach bal och zu Lëtzebuerg méiglech sinn.

Duerfir, mengen ech, soll een net defaultisteschen un déi Saach hei erugeen an där Prozedur hir Chance ginn. Ech erkennen doranner de Wëlle vun deser Regierung, vun deser Koalitioun, fir och de Käschtepunkt ze drécke vun de Scheedungsprozeduren, déi oft an Dausenden an Dausenden Euro sech summéieren, a fir och derfir ze suergen, dass déi Prozedur méiglechst einfach gëtt.

Natierlech bleift, dat soen ech och, eng gutt Rechtsberodung immens wichtig. An ech géif kengem, dat muss ech soen, och wann ech net méi haut um Barreau ageschriwwen sinn, géif ech kengem awer recommandéieren, a komplizéiert Prozeduren eranzegoen, ouni sech ofgeséichert ze hu bei engem Affekot oder bei engem Rechtsgelehrten, wéi dat Ganzt ze verstoen ass a wéi dat Ganzt ze gesinn ass. Dat ass ëmmer virsiichteg, fir dat ze maachen.

Woubäi ech awer mengen, dass och eng Oblatioun besteet vum Stat aus, derfir ze suer-

gen, dass déi heiten Texter och op eng verständlech Aart a Weis de Leit nobruecht ginn. Dat hei sinn déi Texter, ob ee wëllt oder net, wou ee riskéiert, domadder konfrontéiert ze ginn a sengem Liewen. An duerfir ass et och wichtig, dass hei de Stat senger Aufgab no-kënn an hei eng Informationspolitik mécht iwwert deen neie Regimm, wat dee Regimm ënnerscheet vun deem ale Regimm, an och d'Rechter an d'Flichte vun de Leit ganz kloer mécht. Dat ass, mengen ech, e wichtige Punkt, wann ee wëllt, dass déi heiten Texter och an der Praxis gräifen, dass déi néideg Oplärungsarbecht bei de Leit dobausse gemaach gëtt, fir dass déi Texter och richtig verstane ginn an dann och op där richteger Plaz a richtig applizéiert ginn.

An deem heiten neie System fält eigentlech dem Richter nach vläicht méi eng grouss Roll zou, wéi et haut schonn de Fall ass. E spillt e bëssen och Mediateur. Et gëtt vill Wäert drop geluecht, dass d'Leit selwer kommen, quitte dass dat net ëmmer muss de Fall sinn. Da kann een, wéi haut, natierlech och op eng Comparution personnelle des parties zrëckgräifen. Et ass also, mengen ech, scho wichtig, och de Fait, dass dat Ganzt sech an der Chambre du conseil also ofdréit, also an net öffentlecher Sitzung ofdréit. Och dat soll et jo eigentlech méiglech maachen, dass d'Leit selwer dohinner kommen, fir dass och de Richter sech kann e Bild maache vun der Situatioun. Dat ass immens wichtig.

Dat ass, mengen ech, eng Idée sous-jacente an deem ganzen Text, fir och do déi Proximitéit eigentlech tëschent der Justiz an dem Justiciable, an deem heite Fall, e bësse méi kleng (veuillez lire: grouss) ze maachen. Dat heescht also, dass awer villes och vum Richter ofhänkt.

Duerfir brauche mer motivéiert Richter. Mir brauche spezialiséiert Juristen, awer och Richter, déi mat gesondem Mënscheverstand eigentlech un déi Aarbechten do eruginn. A mir mengen, dass mat där Spezialisatioun vum Familljerichter dat do och misst méiglech sinn, well den Text hei, dee steet a fält och duerch déi Aart a Weis, wéi herno seng Grondiddien ëmgesat ginn an der praktescher Handhabung vun eise Gerichter.

Et ass am Prinzip en Einzelrichter, de Juge aux affaires familiales, mä a komplizéierten Affäre kann en op eng kollegial Kompositioun zrëckgräifen. Dat gëllt beispillsweis natierlech och an Appellinstanz.

Et ass vill Diskussioun gefouert gi ronderëm d'Méiglechkeet - dat betrëfft elo eigentlech déi Fro vun der Autorité parentale -, d'Méiglechkeet, déi hei gi gëtt de Jugendlechen, also deene Mineurs, déi en Discernement hunn, fir kënnen selwer eng aktiv Roll ze spillen am Beräich vun der Organisatioun vun der Autorité parentale, déi si selwer betrëfft.

Dat ass effektiv eng Neierung. Ech muss soen: Meng éischt Reaktioun war och éischter eng gewësse Skepsis. Ech wëll dat net hei verstoppen. Wat mech allerdéngs berouegt huet, muss ech soen, dat war awer déi Explikatiounen, déi mer vun der Verriedung vun der Generalstaatsanwältin kritt hunn an eiser Sitzung, déi eis gesot huet, dass et eigentlech dat do an enger ofgeschwächter Form schonn haut gëtt - ouni dass d'Texter et virgesinn, well haut och scho virkënn, dass Kanner, Jugendlecher dem Gericht oder dem Parquet schreiwen, an an deem Fall ass et esou, dass automatesch praktesch, wann nëmmen en Element ergëtt, dass dat do eng seriö Demandé ass, dass dann u sech dat weidergereecht gëtt an dass dann u sech den zoustännege Richter zesummekënn, dass eng Enquête sociale gemaach gëtt, fir ze kucken, ob déi Demandé, déi do formuléiert ginn ass, ob déi Bemerkungen, déi gemaach si ginn, ob déi richtig sinn an dozou kënnen féieren, dass muss eng nei Organisatioun vun der Autorité parentale, vum Suergerecht also, stattfannen.

Soudass ech mengen, dass mer elo vum Fong hier keen immens grouss Quantesprong maachen, mä dass mer u sech an der Linn bleiwen, wat et haut scho gëtt, déi Praxis am Fong reguléieren. Natierlech, de Jugendleche gëtt hei Prozesspartei; dat ass den Ennerscheed, e gëtt Prozesspartei. Ech wëll awer och soen, dass schonn haut eis Coden d'Méiglechkeet ginn, dass e Jugendlechen intervenéiert. Ech wëll hei, den Artikel 388-1 zitieren, deen 2009 eréischt agefouert ginn ass, dee seet: «Dans toute procédure le concernant, le mineur capable de discernement peut, sans préjudice des dispositions prévoyant son intervention ou son consentement, être entendu par le juge ou, lorsque son intérêt le commande, la personne désignée par le juge à cet effet. Cette audition est de droit lorsque le mineur en fait la demande.»

Also, och schonn haut gëtt et dat an deem Kader, wou et sech géif ëm d'Autorité parentale handelen. Wann de Jugendlechen dat fret, da muss de Richter e souguer héieren. Dat

heescht, en ass zwar doduerch net Prozess-partei, mä en ass awer matzen am Prozess dran.

Soudass ech also mengen, dass dee Sprong, deen hei gemaach gött, éischter an der Kontinuitéit läit vun deem, wat 2009 hei agefouert ginn ass, an net e Broch ass mat deem, wat mer eigentlech 2009 hei agefouert hunn, an an der ganzer Linn ass, fir eigentlech d'Rechter vun de Kanner, vun de Jugendlechen ze stäerken, och an de Prozedure viru Geriicht.

Et ass jo hei virgesinn, dass och nach en Affekot him zur Säit gestallt gött. E kritt deen och bezuelt vum Stat. An duerfir mengen ech, dass also hei déi Risiken, déi dat Ganzt ka beinhalten - ech wëll dat jo net ofstreiden, dass e Jonke vläicht ënner Afloss steet vun engem vun den Elteren oder vläicht vun Drëttpersonen vun do-baussen -, mä duerfir si jo dann d'Gerichter do, fir dat ze tranchéieren an ze kucken, wéi d'Situatioun ass. An deem dote Fall géif jo och dann, denken ech, eng Enquête sociale ordonnéiert ginn; de Parquet kann och zu all Moment intervenéieren an deenen doten Affären, soudass ech mengen, dass een där doter Reform och hir Chance sollt ginn an net direkt, aus Angscht virun eventuelle Mëssbräich, d'Reform selwer géif bremsen.

Wat ännert sech? Bon, elo wëll ech net alles dat widderhuelen, wat d'Rapportrice, där ech ausdrécklech hei wëll Merci soe fir hire Rapport, hei schonn erwänt huet. Ech zell awer och - an dee Rapport, deen erlaabt dat - d'Madamm Loschetter hei materanhuelen, déi während laanger Zäit deen Dossier hei pilotéiert huet an der Kommissioun, déi et net wëllmer einfach hat - net mat mir, mä mat anere Membere vun der Kommissioun -, an déi awer och do formidable Aarbecht geleescht huet. Also och vun eiser Säit aus net nëmmen der Madamm Tanson, mä och der Madamm Loschetter en härezeleche Merci fir déi Aarbecht, déi se gemaach hunn.

► **Une voix.** - Très bien!

► **M. Alex Bodry** (LSAP). - Consentement mutuel. Dat ass jo eigentlech, mengen ech, nach ëmmer déi Form vu Scheedung, déi mer alleguerten am léifsten hätten. An déi muss och, mengen ech, weiderhin déi sinn, déi eigentlech déi heefegst ass, well déi setzt jo viraus, éischters, dass en Accord ass mam Prinzip vun der Scheedung an dass en Accord ass iwwer sämtlech Konsequenze vun der Scheedung, soss kënn et net zu enger „Scheidungsam Gudden“, wéi am Lëtzeburgergesche gesot gött.

An duerfir ass et, mengen ech, wichteg, dass och déi dote Form vu Scheedung weider am Zentrum bleift vun eisen Iwwerleeungen. An do fannen ech et richtig, dass de Mindestalter, deen haut nach besteet an eiem Text, vun 23 Joer, dass deen ofgeschafft gött an dass och d'Mindestdauer vum Bestietnis vun zwee Joer ofgeschafft gött. A virun allem, dass déi zweet Comparatioun vun de Leit ofgeschafft gött, deen Delai vu sechs Méint, wou an 99% vun de Fäll dat doten näischt bruecht huet, wou d'Leit bei hirer Meenung bliwwen sinn. A wann eppes näischt bréngt, eng Prozedur, da soll een och de Courage hunn, fir se ofzeschaffen.

Dat geschitt mat deem heiten Text. Also, den Divorce par consentement mutuel bleift nach ëmmer déi attraktivste Form vu Scheedung. Dat war e Schéinheitsfeeler, wëll ech soen - do äntwerten ech och en Deel op eng Remark, déi den Här Roth gemaach huet. Dat war e Schéinheitsfeeler bei der belscher Reform.

Wat hu se an der Belsch näämlech festgestallt? Well si nach eng Rei vu Konditiounen beim Consentement mutuel gelooss haten, war op eemol den Divorce pour mésentente irrémédiable, wéi et an der Belsch heescht, méi attraktiv wéi de Consentement mutuel. Dat erkläert och menger Ansicht no den Haaptgrond, firwat nogerüst ginn ass an do bei där zweeter Form Delaien agefouert gi sinn, déi méi laang si wéi déi dräi Méint, well se festgestallt hunn, d'Leit maache kee Consentement mutuel méi, mä si huelen déi zweet Prozedur, well déi méi einfach a méi schnell ass, vum Zerrüttungsprinzip. Dat ass net den Zweck vun der Übung. U sech soll nach ëmmer de Consentement mutuel, wou all Froe geregelt sinn, déi eigentlech Haaptscheidungsform bleiwen. A wann eben deelweis Desaccord besteet op den Effete vun der Scheedung, da kënnen d'Leit op den Divorce wéinst Zerrüttung vum Verhältnis zrëckgräifen.

Wat nei ass allerdéngs, dat fannen ech gutt: Wann een et einfach mécht, muss een d'Kontroll verstärken. Dat ass jo déi Iddi, déi hei zrëckbehale ginn ass. De Richter homologéiert déi Konventioun vun de Parteien an enger Scheedung am Gudden. Dat war bis elo net de Fall. Déi ass einfach akteiert ginn an der Richter ass net intervenéiert an de Contenu eigentlech vun där Konventioun.

Dat ass elo de Fall. An de Richter muss präwen, ob d'Interesse vum Kand bewaart sinn, an e muss präwen, ob net, wéi et hei steet, eng manifest disproportionéiert Atteinte besteet géint d'Interesse vun enger vun den zwou Parteien.

Do kënn also en zousätzlech Element mat derbäi. Da kann de Richter fir d'Éischt d'Leit drop opmierksam maachen a soen, si sollten dat do nach eng Kéier iwwerschaffen, iwwerkucken. Wa se dann zrëckkommen, dann hëlt en eng Decisioun, ob en dann deen Text homologéiert. Oder wann e mengt, e kéint dat net maachen, da muss en dat an enger kollegialer Komposition dann zu dräi Richter kucken. An natierlech sinn och Rekursméiglechkeete géint déi Decisioun do virgesinn.

Alimenter kënnen, wéi elo, revidéiert gi während dem Divorce, wann eng nei Situatioun kënn. Och dat ass méiglech. An dann ass et u sech um Richter, fir dann déi néideg Decisiounen ze huelen.

Wéi gesot, d'Scheidungsam Gudden, de Consentement mutuel, bleift an eisen Aen déi einfachst an déi schnellst Form vu Scheedung. Si soll eigentlech de Regelfall sinn, wa Leit decidéieren, sech ze scheeden.

Da kënn déi zweet Form, déi nei Form, Divorce pour rupture irrémédiable des relations conjugales, Dat ass den Zerrüttungsprinzip, deen, wéi gesot, a ganz ville Länner scho méi laang besteet, dee mer haut an enger ofgeschwächer Form hunn duerch eisen aktuelle Scheedungsgrund vun der Separatioun vu méi wéi dräi Joer. Do gött jo dann eigentlech och Zerrüttung festgestallt, mä dräi Joer ass natierlech eng laang Zäit! An oft gräifen d'Leit jo op déi dote Froen, op déi dräi Joer Scheedung och zrëck, well se net wëllen eng aner Scheedung maachen, mat deenen Zeiegeschichten, déi mer kennen. Obwuel natierlech ee vun de Partner nach ëmmer kann äntwerte mat enger Demande reconventionnelle, wou en dann deem aneren e Feelverhale virwerft, an da geet et awer duerch déi ganz Millen.

Se kann ugefrot gi vun deenen zwee, déi dote Form vu Scheedung, si kann och vun engem nëmmen ugefrot ginn. Si gött ugefrot vun deenen zwee, wann d'Leit sech eigentlech iwwert d'Scheidungsam Gudden, mä sech awer net iwwert d'Regelung vun alle Konsequenze vun der Scheedung eens sinn. Ob dat elo d'Alimentefro ass oder ob dat d'Fro vum Suergerecht vun de Kanner ass oder ob dat d'Opdeedung ass vun deem, wat se hunn. Duerfir muss se dann eben och op e Geriicht zrëckgräifen, wat dann am Prinzip no dräi Méint oder souguer no sechs Méint Reflexiounszäit dann och där doter Demande recht gött. Et brauch ee kee spezielle Beweis unzetrieden.

D'Effete vun der Scheedung, déi kenne mer alleguerten. Dat sinn déi ganz Froen, déi sech ronderëm d'Kanner dréien. Et sinn d'Alimenter, wou et och wichteg ass, mengen ech, ervirzehiewen, dass sech do eigentlech un der Form vun den Alimenter näischt soll änneren. Och an Zukunft, wéi haut, ass d'Regel déi, dass bei der, no der Scheedung Alimenter nach kënnen zougeuerdnet ginn engem vun den Ehepartner, mä déi müssen da senger Bedürfnisser entsprechen a se müssen natierlech och de finanzielle Capacitéite vun där anerer Säit entsprechen.

Wat nei hei ass: Et ass eng ganz Rëtsch vun Applikationselementer am Gesetz opgezielt ginn, déi de Richter ze consideréieren huet, wann een déi Héicht vun den Alimenter festleet. Do huet en also méi Spillraum eigentlech, wéi dat haut de Fall ass. E kann also méi flexibel un déi eenzel Situatiounen eruegen. An do kënn och mat derbäi - dat ass eng Fro, déi mer laang diskutéiert hunn -, do kënn d'Fro vun der Dauer vum Bestietnis mat derbäi, wat en Élément d'appréciation ass, mä wat awer och méi spët an de Gesetzestext nach eng Kéier kënn, wou gesot gött: Am Prinzip ass et esou, dass déi Alimentenzahlungen net méi laang därefen daueren, wéi eigentlech d'Bestietnis gedauert huet. Dat mag an de meeschte Fäll klappen. Et kann awer an Ausnahmefäll net klappen an zu Härtesituatiounen féieren.

Duerfir gesäit d'Gesetz jo och vir, dass exceptionnellement, wann dat esou ass, de Richter kann, och iwwert déi Durée vum Bestietnis eraus, Alimenter engem accordéieren. Allerdéngs, wéi gesot, ass et dann esou, dass awer déi Person muss an engem État de besoin sinn. Also wierkelech praktesch an enger Notsituatioun sinn, da kann de Richter doriwuer erausgoen. Och do, mengen ech, ass dat en Element, wat ee soll kucke beim Bilan, deen een zitt bei der Applikatioun vun deem heiten Text, ob do wierkelech keng Härtefäll entstane sinn an ob déi doten nei Regelung dann och wierkelech gutt fonctionnéiert.

D'Iddi hannendrun ass natierlech, dass jiddweree soll säi Liewen erëm eng Kéier kënnen opbauen, dass jiddweree also net soll ëmmer

nach eng Vergaangenheet mat sech schleefen, déi en ni richtig ka lassginn, déi Schwierigkeete mécht, och nei ze starten a sengem Privatliewen, a sengem Familljeliewen. Duerfir ass vum Prinzip hier déi dote Regel ze verstoen. Déi ass och esou am belsche Gesetzestext mat dran. Mä et ass awer eppes, wat ee muss weider am A behalen.

Nei ass och d'Regel, wat d'Wunneng ugeet. Och do war am Projet Frieden schonn eppes dran. Ech mengen, deemools hate se sech a Spuenien oder an Eisträich inspiréiert, ech weess et net méi. Et war fir eis op jidde Fall eng relativ exotesch Source d'inspiration, déi deemools de Minister Frieden hat. Mä hei ass eppes virgesinn, wat, mengen ech, relativ senséiert ass, wou d'Interesse vum Kand erëm eng Kéier an de Vierdergrond gestallt ginn a wou et also méiglech ass, dass, obwuel d'Scheidungsam Gudden gesprach ass, eventuell och dat Haus do, déi Wunneng engem vun de Partner attribuéiert ginn ass, wou d'Kand eigentlech net bei him wunnt, da kann dat derzou féieren, dass d'Kand awer ka bleiwen, am Prinzip bis den Alter vun zwielef Joer, maximal zwee Joer insgesamt, mä da muss natierlech deen aneren eng Indemnité d'occupation bezuelen, wann u sech déi Wunneng där anerer Partei gehéiert.

Bon, besonnesch Neierung, wou laang dru gedoktert ginn ass, dat ass d'Fro vun de Pensionsrechter. Déi Diskussioun ass gefouert ginn zënter 2003 beim éischte Projet schonn, wou munches proposéiert ginn ass. Déi Texter hu variéiert vun Etapp zu Etapp beim ale Projet. Si hunn deelweis variéiert och hei bei dësem Projet. An et ass elo eng Léisung fonnt ginn, déi ganz no ass eigentlech um allgemenge Recht, wat d'Pensionsrechter ugeet. Wou eis Gesetzgebung jo elo virgesäit - dat war och net ëmmer de Fall -, dass ee kann e Rachat maache vu senger Pensionsrechter, also sech ermäke vu deem, wat een net abezuelt huet, gött déi Iddi hei eigentlech iwwerholl a si gött dann emgëenzant an eng Regelung, déi seet, dass, wann een dat freet, dass dann de Richter kann, nodeem e sech déi néideg Donnéeë verschafft huet bei der nationaler Keess vun der Assurance pension, wéi gesot, wann ee manner schaffe gaangen ass während dem Bestietnis weinst der Famill, u sech deem déi Méiglechkeet ginn, Pensionsrechter zrëckzekafen iwwer gemeinsam Gidder, iwwer Gidder, déi hinne gemeinsam gehéieren, deenen zwee Ehepartner, oder déi an Indivision sinn.

Esou mengen ech, dass mer do e Stéck méi Gerechtegkeet hunn, par rapport zu deem, wat et haut gött, wou déi dote Méiglechkeet am Kader vun enger Scheedung net besteet.

Dat do gött net jiddwerengem Satisfaktioun, dat wësse mer alleguerten, mä et ass awer sécherlech e Fortschritt am Sënn vu méi Gerechtegkeet par rapport zu deem, wat mer haut an deem doten Domän kennen, well eigentlech do awer d'Familljenarbecht unerkannt gött vun engem vun den Ehepartner. An da fanne mir et och normal, dass deen aneren Ehepartner do soll contribuéieren.

Mir wëssen allerdéngs, wann näischt do ass, da kann dat do net spillen. Wa keng gemeinsam Gidder do sinn, da kann déi Regel do net spillen. Dat bleift e Schéinheitsfeeler. Mä et ass fir eis wichteg, dass mer deen dote Punkt hei kloer setzen am Kader vun där heiter Reform. Dat ass sécherlech ee vun de ganz positiven Aspekter, déi hei dra sinn.

Eng Fro, déi ech mer gestallt hunn, wéi ech geschter Owend meng Ried preparéiert hunn, dat war déi: Wéi gesäit et mat der Besteuerung aus vun deenen zwee Ehepartner, notament am Zesummenhang mat deem Kapitel, wou ech elo als Lescht wäert drop agoen, dat ass dat vun der Autorité parentale?

Haut ass et relativ kloer. Deen een huet d'Suergerecht an deen aneren huet en Droit de visite et d'hébergement. Normalerweise ass d'Kand dann och méi bei deem aneren. Deen ee bezilt Alimenter an deen aneren, deen huet d'Kand de gréissten Deel vun der Zäit bei sech wunnen. Do ass et kloer, dass deen een dann an d'Steierklass 1A kënn an deen aneren, deen huet d'Méiglechkeet, bis zu engem gewëssene Plaffong déi Alimenter, déi e bezilt, dann och steuerlech geltend ze maachen.

Dat ass den haitege System. D'Fro ass: Wéi geschitt et elo mat deem neie System? Wéi sinn do d'Situatiounen? Da wär et vläicht gutt, wann den zoustännige Minister, de Justizminister, eis e puer Indikatiounen kéint ginn, wéi eigentlech déi dote Fro haut gehandhabt gött a wat fir Perspektive sech vläicht ergi mat deem neie System.

Dann, Autorité parentale, net d'Steierfro, mä déi aner Froen, déi sech stellen. Wichteg ass fir eis - et ass eng Fro, déi erwaart gött vu ganz villen Elteren -, dass elo wierkelech d'Garde commune de Prinzip gött. Mir sinn also an engem Partage vun der Garde hei dran. Gläich Deeler, selwecht Flichten a Rechte vun den Elterendeeler par rapport zu de Kanner.

Den Artikel 371 ass net verännert ginn. Dee seet: «L'enfant à tout âge, doit honneur et respect à ses parents.» Dat klängt vläicht liicht verstëbt, muss ech soen, mä duerfir ass awer deen Artikel, deen drukënt, verännert ginn. An dee gefält mer eigentlech ganz gutt. Do ass näämlech nieft déi aktuell Formulatioun, déi schonn drasteet, dass d'Elteren als Pflicht hunn: «protéger l'enfant dans sa sécurité, sa santé et sa moralité», derbäikomm: «pour assurer son éducation et permettre son développement dans le respect dû à sa personne.»

Och dat, mengen ech, ass e staarken Akzent awer, wou d'Rechter vum Kand, jee no sengen eenzelne Liewensetappen, och unerkannt ginn duerch de Legislatioun iwwert dat dote Kapitel vun der Autorité parentale.

Jiddwer Elterendeel muss säi Bäitrag zum Ennerhalt an zu der Erzieung vun de Kanner leeschten, an dat geméiss sengen eegene Ressourcen an natierlech och deene vum aneren Elterendeel, an de Bedürfnisser selbstverständlech och vum Kand.

Wat wichteg ass, an dat ass déi Neierung: D'Trennung vun den Elteren ass ouni Auswirkungen op d'Ausübung vun der Autorité parentale. Si bleiwen also gläichberechtigt. Natierlech kann d'Gericht och an Ausnahmefäll engem Elterendeel d'Suergerecht eleng ginn. Mä dat muss natierlech dann awer och dem héijeren Interesse vum Kand erëm eng Kéier entsprechen, wat den eenzege Kritikär ass, deen an deem heite Fall och ze kucken ass.

Wat och nei ass, dat ass, dass hei eng Konventioun eigentlech consacréiert gött am Code civil, wou déi béid Elterendeeler kënnen d'Organisatioun vun der Autorité parentale ënner sech regelen. Dat muss natierlech homologéiert ginn duerch de Familljerichter. A wann e Sträitfall ass, entscheet natierlech och de Richter. An natierlech kann, wann en neit Element kënn, och déi Konventioun ëmmer erëm emgëännert ginn. Natierlech spillt do d'Homologatioun vum Richter selbstverständlech mat.

Aner interessant Iddien, déi hei am Text dra sinn, dat ass d'Délégation partielle ou totale vun der Autorité parentale un een Drëtten, sief dat e Member vun der Famill, sief dat een ausserhalb oder sief dat un eng Institution. An och natierlech de Retrait partiel ou total de l'autorité parentale. Och do ass dat „partiel“ immens wichteg, well och eng aner Grondiddi, déi an deem heiten Deel vun der Reform dran ass, déi ass, dass awer soll ëmmer gekuckt ginn, nach e Lien ze behalen zu den Elteren. Ausser wann et absolutt net anescht ze verantworten ass, soll nach ëmmer nach e Lien bestoe bleiwen, dass een net all Relatiounen sollt kappe mat den Elteren. An dat ass, mengen ech, och gutt esou, dass een dat hei ermënnert.

Wéi gesot, also och dee Volet vun de Suergerechter vun de Kanner ass wichteg. En entsprécht och eiem Wahlprogramm wéi de Familljerichter, wéi d'Scheidungsam Gudden, wéi den Zerrüttungsprinzip. A fir eis ass et immens wichteg, dass mer et elo mat Normen am Familljerecht ze dinn hunn, déi der Optik vun der Gesellschaft vun haut entsprechen. Dorëms geet et hei.

Et ass an eisen Aen e gudden Text, deen e Recht op Scheedung consacréiert, e Recht op en Neufank och consacréiert. An d'Praxis wäert weisen, ob mer iwwerhaupt müssen do norüsten an nächster Zäit. Mir mengen u sech, dass hei awer zolidd Aarbecht geleescht ginn ass an dass no iwwer zéng Joer Getrëppels op der Plaz mer e grouss Schratt no vir gemaach hunn, an duerfir wäerte mer deen heiten Text stëmmen.

Merci.

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président.* - Merci. An nächsten ageschriwwene Riedner ass den Här Eugène Berger fir d'DP.

► **M. Eugène Berger** (DP). - Merci, Här Präsident. Ech wëllt och mat e puer Statistiken ufänken. Et si schonn déi eng oder aner, déi hei gesot gi sinn, ënner aneren déi, datt mëttlerweil mer en Taux vun iwwer 50% vu Scheedungen hunn. Dat heescht, vu Leit, déi sech bestuet hunn an dann duerno, an engem gewëssenen Zäitraum, nees ausereeginn.

Ech hat och um Statec nach eng Kéier gekuckt, fir och vläicht e bëssen den histoireschen Iwwerbléck ze hunn. Bon, ech hunn eigentlech nëmme gekuckt vun 1998, fir mer ze soen, déi lescht 20 Joer, wéi do d'Evolution war bei de Bestietnisser, bei de Scheedungen. Et ass esou, datt an der Moyenne säit 1998 - e bëssen erop, e bëssen erof - 2.000 Bestietnisser d'Joer ge-

feiert ginn an ab 1998 an der Moyenne 1.000, awer mat engem lichten Ustig an de leschte Joren, 1.200, 1.300 Scheedungssprichungen am Joer sinn.

Wann een elo dann och nach méi genau kuckt, an deene leschten dräi Joer mat konkreten Zuelen, dat hei, dat sinn da Moyennen, konkret Zuelen: 2015: 1.345 Koppelen, déi sech scheede gelooss hunn; 2016: 1.241 Koppelen; 2017: 1.121 Koppelen; Total an dräi Joer: 3.707 Koppelen. Dat si 7.000, ronn 7.400 eenzel Leit, déi beträff sinn.

(Mme Simone Beissel prend la présidence.)

An de leschten 20 Joer - well ech gesot hunn, ech géif dat kucken - hu mer esou héichgerechent ronn 20.000 Koppelen oder, anescht ersäit, ronn 40.000 Leit, an de leschten 20 Joer, déi also vun esou enger Situatioun beträff waren. An hei rechnen ech elo nach net d'Kanner mat an, déi jo hei och dann eigentlech oder ganz oft leider déi sinn, déi am meeschten dovunner beträff sinn, déi och am meeschten dorunner ze schaffen hunn.

Wat ech awer wëll soen, ass: D'Scheidung ass e Gesellschaftsphenomeen, deen ech net wëll bewäerten. Et ass virun allem e perséinleche Choix vu Leit, deen ee muss respektéieren, ouni deen een oder aneren ze jugéieren. Et ass eng Evolutioun, déi ee beschtefalls ka statistesch bewäerten, wéi ech dat elo gemaach hunn. Datt dat also e Gesellschaftsphenomeen ass, wou dat awer, an den Zuelen ausgedréckt, eng dach impressionnant Zuel ass a wou dann d'Suerg vun der Politik déi muss sinn, dass mer deen noutwendeg legale Kader schaffen, setzen, fir dass déi Koppelen dat am géigesäitege Respekt da kënnen ofwéckelen, a virun allem, dass dat och esou ka gemaach ginn, wou den Interessi vum Kand ëmmer muss, wann eng Beziéung opgeléist gëtt, dass do den Interessi vum Kand muss beschtméiglech geschützt a consideréiert ginn.

Wéi gesot, et ass also mat deenen Zuele gewisen, dass ganz vill Leit hei zu Lëtzebuerg beträff sinn, dass also d'Demande aus der Gesellschaft och da grouss ass, déi een net kann ignoréieren, an dass een also och muss als Politik do-robber reagéieren.

Mir hate sécherlech an der Vergaangenheet schonn eng ganz Rei gesetzlech Dispositiounen. Ënner anerem si jo do och am Laf vun deene leschten, géif ech bal soen, 200 Joer ëmmer erëm Adaptatiounen komm. Mä mer mussen awer och kucken, d'Gesellschaft, an där mer liewen, huet sech verännert, an den Defi war et also, fir elo eng modern an zäitgeméis Legislatioun op d'Been ze stellen, déi all deene gesellschaftleche Verännerungen, déi mer an eiser Gesellschaft kannt hunn, och gerecht gëtt.

Ech mengen, d'Reforme vum Scheedungsrecht, der Autorité parentale ware laang, ganz laang an der politescher Diskussioun, och hei an der Chamber, wann een op déi lescht 20 Joer zrëck kucke geet. Déi eng oder aner Gesetzsvirschléi si presentéiert ginn, erëm zrëckgezu ginn, am Tirang verschwonnen an de Punkt war deen, dass dass awer ni eppes Konkretes de Wee bis hei an de Plenum gepackt huet. Ech mengen, och mäi Virriedner huet jo do déi eng oder aner Aspekter gesot.

Ech mengen, wou een och dësem Projet hei muss e ganz grouse Meritt urechnen, dass ass, dass endlech konkret en Text um Dësch läit, mat enger ganzer Rei vun Aspekter vu Modernisatioun vun der Gesetzgebung, déi dat hei am Divorce da mat sech bréngt.

Sécher, déi eng oder aner Punkten - mir hunn dat jo gesinn an de Kommissiounssitzungen - sinn heiansdo heftegst diskutéiert ginn. Bon, vläicht hätt een, jo, déi eng oder aner Punkten och kënnen lichter anescht ersäit. Mä mir hunn elo den Text a mir mussen awer einfach soen, dass dat eng gutt Saach ass. An da muss mer eben an Zukunft kucken, ze analyséieren oder ze suivéieren an, wann dat noutwendeg ass, dann och ze bilanzéieren. Mir hu jo eng Motioun, déi dat och ausdrécklech virgesäit, soudatt dat also dann och d'Geleeënheet gëtt an der Zukunft, dann, wann do déi eng oder déi aner Saache missten nogebessert ginn, dass da roueg sollen ze maachen.

Mir mussen einfach deem Gesetz hei eng Chance ginn, fir sech an der Praxis ze bewäeren a virun allem och de Leit d'Verbesserungen an d'Erlichterungen, besonnesch de beträffene Kanner, zoukommen ze looschen.

Wann ech soen: Hei ass eng Reform vum Divorce, dann huet de Legislatioun d'Regierung hei eigentlech op dräi groussen Achsen ugesat. Mir féieren de Juge aux affaires familiales an.

Mir hunn d'Reform vum eigentleche Gesetz iwwert den Divorce. An den drëtten Aspekt ass, dass och d'Autorité parentale reforméiert gëtt.

D'Regierung huet an dësem Projet déi do dräi grouss Prioritéiten an engem Worf zesumme-geschriwwen. An dat mécht och Sënn, well se jo allen dräi awer méi wéi zesummenhängen an déi eng och Implikatiounen op déi aner huet.

Madamm Presidentin, ech wëll elo net bei den eenzelne Modifikatiounen an Detail agoen. D'Rapportrice, där ech hei och wëll Merci soe fir hire schrëftlechen a mündleche Bericht - ech schlëssen natierlech och do d'Viraarbechte vum Viviane Loschetter an, do wëll ech Merci soen -, huet also eng ganz Rei Saachen hei erkläert, och am schrëftleche Rapport. Och mäi Virriedner ass nach op ganz vill interessant Detailer agaange vun deenen eenzelne Mesuren. Ech wëll mech also hei wierklech nëmmen op e puer Punkte konzentréieren, déi awer an den Ae vun der DP ganz wichteg sinn.

Ugefaange beim Juge aux affaires familiales, dem Familjeriichter also, dee sech an Zukunft ëm alleguerten d'Affären am Familljerecht bekëmmert, déi bis elo iwwer verschidde Gerichter a mat méi Riichter ofgewéckelt gi sinn, verstreet waren. An dee Familjeriichter, dee gouf scho vu ville Säite laang gefuerdert. En ass also elo endlech do. Dat ass also och e positiven Aspekt an deem Gesetz. Mir sinn op deem Punkt, kann ech awer soen, als DP och 100% zefridde mat der Aféierung vun dem Juge aux affaires familiales.

Ech muss soen, mir setzen awer och eng Rei, wann net ze soe ganz vill Erwaardungen an dee Juge aux affaires familiales, nämlech, dass en et wierklech fäerdegbréngt, eng effikass a séier Prozedur dann och ze organiséieren oder ze orchestréieren. A virun allem, dass deen awer dann, well et ee Juge ass, e besseren Iwwerbléck huet, dass e ka méi differenzéiert och da mat deene Familjerelatiounen ëmgoen an dass dat also och eppes ass, eng Prozedur, déi de Prozess viru Geriicht och vill méi mënschlech a méi würdeg ka gestalten.

Et ass also just nach ee Riichter, deen an der éischter Instanz mat den Affäre befaasst gëtt, dee sech also och ka vill méi intensiv, méi individuell mat där familiärer Situatioun eventuell ausenansetzen, deen e bessert Gesamtbild dann och huet, well virun huet ee bei all Etapp praktesch misse bei null heiansdo ufänken an dann eben erëm eng kéier en Dossier nei entdecken.

Zur Mënschlechkeet oder zur Würd beim Ofwéckele vun esou Prozesser gehéiert an eisen Aen och, dass d'Audience beim Familjeriichter am Prinzip net méi public ass. Dat ass och wierklech eng ganz gutt Saach, well dat schützt d'Privatsphär vun deene Beträffenen an ass sécherlech am Interêt vun enger gudder Ofwécklung vum Prozess.

Et muss een awer just hei an der Praxis oppassen, dass een dat och raimlech op dem Geriicht esou organiséiert, dass dat awer net herno, wann een, soen ech emol, an der Warteschlange steet, awer e Schaulaufen ass. Ech hunn héieren, dass dat an der Vergaangenheet - ech weess net, wéi et ass an der Praxis -, mä dass do awer da verschidden Deeg, zum Beispill beim Bestietnis, beim Consentement mutuel oder bei der Scheedung, dass dat dann e gewëssenen Dag ass, wou do dann awer 17 oder 20, oder wat weess ech, Koppele stinn an niewendrun ass en ëffentleche Prozess, dass dann awer do dann déi eng an aner opgeruff ginn an dat och net awer dat war, wat d'Leit sech gewënscht hunn. Mä einfach nëmme fir ze soen, dass een dat dann och an der Praxis herno richteg organiséiert.

De Riichter soll och an Zukunft d'Roll vun enger Aart Conciliateur oder Mediateur spillen, wéi een et wëllt huelen, wat och d'Méiglechkeet gesäit, e Sträitfall zwëschent de Bedeelegte vläicht am Friddelechen ze regelen, vläicht se ze iwwerzeegen, sech net scheeden ze looschen. Ech mengen, dass ass och en Aspekt, dee ganz positiv an eisen Aen ass.

E weidere Punkt, deen eis wichteg ass an dee mer och begrëssen, dass ass, dass an Zukunft och d'Kanner d'Méiglechkeet kréien, de Juge aux affaires familiales unzeschreiwen, wann et ëm hir Interête geet, wéi zum Beispill, wa se sollen op Besuch goen, wou se am léifste géife wunnen, an aner Detailer, déi awer ganz wichteg si fir d'Kanner. An deem Fall kréien d'Kanner en eegenen Affekot zur Säit gestallt a gi vum Riichter gehéiert. Ech mengen, dës Neierung hunn och vill Kannerrechtsorganisatiounen gefrot an hei stinn d'Rechter vun de Kanner am Vierdergrond.

Dat ass hei e wichtige Punkt, deen ee muss ënnersträichen. Sécherlech bleift hei och Potenzial fir Mëssbrauch, zum Beispill wann, déi Méiglechkeet ass net ausgeschloss, een Elterendeel da versicht, vläicht iwwert de Wee och d'Kand - wéi soll ee soen? - opzestëppele

géint deen anere Partner, a versicht, géint dee virzegoen.

Dee Risiko ass näischt Neies. Och an der Vergaangenheet hate mer dat scho mat deem ale Gesetz, wou dann och Kanner emol ugehéiert gi sinn. Do war och dee Risiko do. Ech mengen, hei muss een einfach Vertrauen an de Riichter hunn, dass deen awer esou Taktiken dann enttarnt, respektiv dass en am Endeffekt awer gesäit, wat de richtegen Interêt vum Kand ass. Ech mengen, hei muss och d'Praxis weisen, wéi dat sech um Terrain dann ofwéckelt.

Bon, mir sinn eis bewosst, dass duerch d'Bündelung vun deene verschiddenen Aufgabe beim Juge aux affaires familiales, awer och duerch d'Zuel vun de Fäll - d'Statistiken hat ech jo virun opgezielt -, mer an Zukunft also eng Rei méi Riichtere brauchen. Duerfir ass jo och eng Opstockung virgesinn. Och do muss ee kucken, ob dat an Zukunft dann duergeet oder net an eventuell dann nach eng Schépp noleeën.

En zweete Volet, mat deem mir méi wéi averstane sinn, Madamm Presidentin, dass sinn d'Modifikatiounen ronderëm d'Autorité parentale. Fir eis ass et kloer a wichteg, dass béid Elterendeeler, d'Mamm an de Papp, an net d'Mamm oder de Papp, fir hir Kanner mussen do sinn. Si mussen allen zwee hir Rechter a Flichte vis-à-vis vun de Kanner erfüllen. Papp oder Mamm sinn, heescht Verantwortung ze iwwerhuele fir säi Kand an dës Verantwortung net ze delegéieren.

D'Kanner, déi hänke gewéinlech un hiren Elteren, sinn op iergendeng Aart a Weis affektiv u se gebonnen, un d'Mamm, un de Papp. An dobäi interesséiert et eigentlech d'Kanner och net, wa se op d'Welt kommen, dass steet jo och net den Elteren op der Stir geschriwwen: Mir si bestuet, mir si gepacst, mir liewen an enger fräier Verbindung. Dat zielt fir d'Kanner jo och net. An duerfir war et och net zäitgeméis an och net am Sënn vun de Kanner, dass d'Autorité parentale conjointe just bei bestuete Koppelen automatesch, an der Vergaangenheet, attribuéiert gouf. D'Verfassungseriicht huet jo och an engem Uerteel kloer festgeluecht, dass dat net méi konform zu eise Grondrecht ass an, ech géif soen, sécherlech och net zu de Kannerrechter.

Ech mengen, et ass am 21. Jorhonnert, an där Gesellschaft, wou mer liewen, net méi wéi richteg, dass déi zwee Elterendeeler, egal wat fir ee Liewensmodell se ausgewielt hunn, sech entscheet hunn, fir zesummenzueliewen, dass déi zwee zesumme verantwortlech an och disponibel si fir d'Erzéiung vun hirem Kand an dass dat och elo an engem Gesetzestext ganz kloer festgeschriwwen gëtt.

An dat ass jo och ganz kloer, wann et dann awer zur Scheedung kënn, dass dann déi Obligatioun respektiv déi Verantwortung, déi Responsabilitéit weider muss fir déi zwee bestoe bleiwen. Dat ass nëmmen am Interessi vum Kand, wann d'Koppelen no hirer Scheedung sech gemeinsam ëm hir Kanner këmmere. Sief dat, dass dat an der Praxis natierlech déi eng oder aner Arrangementer huet, wou deen een oder aneren am léifste vläicht wëllt wunnen, oder wéi dat dann opgedeelt gëtt, mä ënner dem Stréch si se awer ëmmer - an dat muss hinnen och bewosst sinn - gemeinsam verantwortlech fir hir Kanner.

Här President, oder Madamm Presidentin, da kommen ech schonn zum drëtten Volet vun dësem Projet de loi, dee fir vill Diskussiounen gesuergt huet. Et handelt sech eigentlech ëm d'Reform vum Scheedungsrecht en tant que tel. Ech mengen, eng Scheedung ass sécher näischt Flottes fir déi Beträffen. Da kënnen och all déi Koppelen, déi ech virun an der Statistik opgezielt hunn, bezeien. An et ass esou, dass, wann ee sech fir eng Scheedung decidéiert huet, da muss een awer kucken, dass een eben de Realitéit vun eiser Gesellschaft an, ech géif net soen de Besoinen, mä awer der Würd vun deem engen an deem aneren, dass een deem gerecht gëtt.

Et kann eben net ëmmer - dat ass esou am Liewen - alles laang riichtgoen. A wann ee keng Optioun hätt, fir sech kënnen ze trennen, dat géif och zu ville Problemer a Leed a perséinlechem Drama féieren.

Fréier, obwuel hei d'Legislatioun zwar et erméiglecht huet, mä an anere Länner... Et ass jo erstaunlech, ech hunn do kuerz nogekuckt, wéi ech e bësse mech an den Dossier ageschafft hunn, dass zum Beispill an europäesche Länner, ech menge Malta, nach bis virun e puer Joer d'Scheidung guer net méiglech war. Ech mengen, dass ass jo och eppes. Fréier ass dat awer och hei déi eng oder aner kéier de Fall gewiescht, dass dann, wéi een esou schéi seet: „den Deckel drop gehale ginn ass“, mat all deene Konsequenzen, déi dat awer fir déi eng oder aner hat. Et ass vill weider gestridde ginn a virun allem: D'Kanner hu vill drënner geliden.

Ech mengen, et muss een einfach soen: D'Scheidung ass eben dann de Constat vun engem oder vun zwee Mënschen, dass se, aus wat fir Grënn och ëmmer, net méi wëllen oder kënnen zesummeliewen. Duerfir soll een dann eben och de System vun der Scheedung esou einfach wéi méiglech maachen, dass dat net e prozeduralen Hürdenlauf gëtt.

An eise aktuelle System muss een awer soen, dass dat awer nach net esou einfach war. An duerfir ass et gutt, dass mer dat also och hei reforméieren.

Ech mengen, et ass jo elo esou, wann ee kuckt, wat fir Méiglechkeeten dass mer hunn, déi mer och elo schonn haten, dann hate mer natierlech den Divorce pour consentement mutuel; deen ass et scho ginn. Dat ass eigentlech och, wann ech d'Statistiken kucken, ech mengen, d'lescht Joer, wann ech nëmmen dat Joer kucken, hate mer do ronn d'Halschent vun de Koppelen, déi gescheet gi sinn, déi dat sous forme vum Consentement mutuel gemaach hunn. Dat huet natierlech och nach eng Rei Prozedure benéidegt, wat och eng gewëssen Zäit, Delai bedeit huet. An et ass gutt, dass also elo do och den Delai eigentlech erfogsat ginn ass, respektiv dass ee just nach muss eng kéier virun de Riichter goen. Natierlech muss ee virun dann och säin Accord, fir et emol esou ze nennen, beim Notaire, ënner anerem, gemaach hunn.

Mä mir féieren awer elo eng nei Form vu Prozedur an, dass ass den Divorce pour rupture irrémédiable, den Zerrüttungsprinzip, wou de Partner ebe feststellt, dass d'Bestietnis net méi fonctionnéiert an dass eng Scheedung net ze verhënnere war.

Bis elo war dat nëmmen de Fall, oder war dat iergendwéi méiglech, wa bestuete Koppele mindestens dräi Joer net méi deen nämlechte Wunnsätz haten. Dräi Joer war awer zimlech laang, wann een net méi mateneen konnt auskommen. Duerfir ass dat also och hei kloer eng Verbesserung. Elo kann déi Prozedur dräi bis sechs Méint dann daueren. Dat ass vill méi kuerz. Dat ass also an eisen Aen e ganz positive Punkt, fir generell d'Prozedure méi einfach a méi schnell kënnen ze maachen.

Dann hate mer och virun den Divorce pour faute an eiser Gesetzgebung, deen elo esou en tant que tel ofgeschafft gëtt. Et muss ee soen, ech soen emol, de „klaseschen“ Divorce pour faute war effektiv eng Form vun Divorce, wou een dann huet missen d'Infidélitéit, d'Friemgoen op Lëtzebuergesch, invoquéieren a wat dann awer déi eng oder aner kéier zu penibelen oder onwürdege Beweisféierungen oder Aussoe gefouert huet, wou Detektive emol an den Asaz komm sinn, wou da gären och dreckeg Wäsch op der Place publique oder bal op der Place publique gewäsch ginn ass, wat och wierklech eppes ass, wat net méi zäitgeméis ass, soudatt et wierklech och gutt ass, dass et also dee klaseschen Divorce pour faute elo net méi gëtt, well ech mengen, an deenen normale Fäll ass et esou, dass eigentlech bei engem Bestietnis et net onbedéngt muss e Schëllege ginn, net ee muss e Feeler gemaach hunn, well en a senger affektiver Liaison eben aner Choix getraff huet.

Fir eis awer, Madamm Presidentin, fir d'DP war et wichteg, dass d'Faute, wann et schlëmm Virfäll sinn am Stot, déi e penalen Aspekt hunn, Gewalt, Coups et blessures an aner schlëmm Saachen, déi oft awer mat Gewalt ze dinn hunn, dass een dat awer net kann ignoréieren.

(M. Mars Di Bartolomeo reprend la présidence.)

Duerfir ass jo virgesinn, dass och nom Divorce, wann duerno eng Faute pénale vun de Gerichter festgehal gëtt, dass ka berücksichtegt ginn. Da mussen nodréiglech wesentleche Elementer vun engem Divorce, wéi Alimente oder Pensions alimentaires, erëm nei gekuckt ginn. Dat steet jo am Exposé des motifs vun dem Gesetz, dass eigentlech déi Form vu Faute, wou et wierklech ëm schlëmm Verstéiss geet, awer och nach hei op eng gewëss Aart a Weis hiren Aklang fannen.

Ech mengen, dass sinn natierlech Aspekter, well ee vun de Virriedner huet do op eng Rei speziell Fäll higewisen, wat emol kéint do entsto, natierlech sinn dat Aspekter vum Gesetz, déi een elo an der Praxis muss seriö suivéieren a kucken, analyséieren, ob do eventuell awer dat, wat déi eng vläicht befäierten, ob dass sech da géif bewahrheiten oder net. An duerfir ass et jo ebe gutt, dass een dann och e Bilan mécht respektiv, wann do ganz speziell Situatiounen entstinn, misst een och de Courage hunn, och nach vläicht méi kuerzfristeg kënnen dorobber ze reagéieren an eventuell d'Gesetz do ajustéieren.

Ech mengen, dass Ganzst soll awer net - wéi gesot, et ginn Diskussiounspunkten - dovun oflenken, dass déi nei Scheedungsprozedur fir eis, ënner dem Stréch, e Gewënn fir déi be-

traffe Leit duerstellt. A wat fir eis och ganz wichteg ass, dat ass: Den Interêt vun de Kanner gëtt am neie Gesetz nach méi an de Mëttelpunkt gestallt.

D'Prozedur gi vereinfacht, de Riichter huet méi Flexibilitéit, och wat déi finanziell Auswierkung vum de Scheedunge betrëfft. Dat gëtt och d'Méiglechkeet, fir eventuell Härtefäll kënnen ze evitéieren. Well wat op alle Fall och muss eis Suerg sinn, dat ass, datt mat deem neie Gesetz net eventuell géifen nei Härtefäll entstoen, wou ee muss ëm seng finanziell Existenz fäerten, well e sech zum Beispill während dem Mariage entscheet hat, fir sech während enger Zäit ëm d'Erzéiung vun de Kanner ze bekëmmere.

An an dësem Kontext, Här President, erlaabt mer awer eng Remark! Ech mengen, an dësem Kontext muss een awer dann eis Reformen an der Familljepolitik, déi mer an de leschte fënnf Joer gemaach hunn, och gesinn. Well et ass jo esou, besonnesch d'Frae riskéiere bei enger Scheedung, a méi schwierig, haaptsächlech materiell oder finanziell, Situatiounen ze kommen, wa se eng länger Zäit opgehalen hate mat schaffen, fir sech exklusiv de Kanner ze widmen. Duerfir hu mer jo Mesuren agefouert wéi gratis Kannerbetreuer, wéi den neie Congé parental, fir datt eben d'Elteren, awer och besonnesch eng Mamm, ka besser Beruff a Famill ënner en Hutt bréngen, datt ee sech net muss entscheiden zwëschen deem engen oder aneren, mä déi zwee ka matenee verbannen. Letztendlich ass dat also och eng Politik, fir datt beim Fall vun enger Scheedung net e Partner riskéiert, ouni Aarbecht an Akommes do ze stoen, a riskéiert, an d'Prekaritéit ze falen, well dat jo awer oft, hu mer gesinn, am Endeffekt d'Frae sinn.

Och déi Méiglechkeet vum Rachat vun de Pensionsrechter gesi mer als ganz positiv un. Do sinn natierlech och nach déi eng oder aner Saachen, déi ee kéint an Zukunft weider developpieren.

Här President, ech géif et dobäi beloossen, mat deene puer Remarken, fir ervirzesträichen, wat awer fir eis alles vu positiven Aspekter an deem Gesetz sinn. Wichtig ass fir eis ënnert dem Stréch, datt mer endlech en neit a modernt Gesetz kréien, op dat vill Leit hei am Land gewaart hunn. A virun allem sollte mer dësem Gesetz eng Chance ginn an der Praxis. An déi wäert jo dann och weisen, ob nach déi eng oder aner Modalitéite mussen nogebessert ginn.

Duerfir kënnen mir also och där Motioun zustëmmen. An ech géif dann och mat deene Remarken den Accord vun der DP-Fraktioun zu dësem Projet de loi ginn.

Merci.

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président.* - Merci och. Den nächsten ageschriwwene Riedner ass den Här Roy Reding fir d'ADR.

► **M. Roy Reding** (ADR). - Merci, Här President. Ier mer iergendeng Gesetzgebung reforméieren, muss mer eis froen: Wéi ass déi besteeënd Gesetzgebung?

Eist aktuell Scheedungsgesetz ass beileiwen net perfekt, dat weess ech aus der Praxis, an dat wëssen aner Kolleegen hei aus hirer Praxis. Gott sei Dank ginn déi allermeeschte Scheedungen haut iwwer Consentement mutuel ofgewéckelt. Déi Prozedur funktionéiert prinzipiell ganz gutt. D'Koppel, déi feststellt, datt hire Mariage net méi funktionéiert, muss sech iwwert d'Konsequenz vun hirer Scheedung eens ginn.

Wat sinn déi Konsequenzen? Bei wem liewen d'Kanner? Wi vill Alimenter fir d'Kanner bezilt dee Partner, wou se net liewen? Wat fir eng Pension alimentaire à titre personnel gëtt eventuell bezuelt? Wéi gëtt eis Communauté opgedelt?

Bei enger Communauté légale ass dat eng Communauté, déi dat begräift, wat säit dem Bestietnis a bis zur Trennung ugefall ass; u Guddem an u Schlechtem, an aktiv an u passiv, an dat gëtt fifty-fifty gedeelt.

De Scheedungsvertrag gëtt beim Geriicht deposéiert an d'Koppel gëtt zweemol am Zäitraum vu sechs Méint convoquéiert, fir ze bestäegen, datt se sech nach ëmmer wëlle scheede loossen, an dann ergeet automatesch e Scheedungsurteil.

Déi Prozedur ass fundamental net schlecht an et freet ee sech, firwat datt een déi elo muss total op d'Kopp geheien.

Datt e spezielle Juge aux affaires familiales Kompetenz kritt, fanne mir tiptopp. Datt d'Geriicht perséinlech verstärkt gëtt, ass extrem begreissenswäert. Wann een hätt wëllen eppes änneren, hätt ee kënnen soen: „Ma mir bleiwe bei deem System, wéi en haut ass. Just, datt d'Koppel nëmmen nach eng eenzeg Keier

convoquéiert gëtt, kommt, mir soen emol bannent engem Mount, nodeems se hire Vertrag deposéiert hunn, an dann d'Scheidungs-urteil automatesch erfollegt!“

Et gouf ee Fall an der Vergaangenheet, dee Problemer gemaach huet, an dat war, wann ee vun deenen zwee an der Séparation de biens, an deem Notairesakt virun där Konventioun, verzicht huet op Immeublen, géint eng grouss Pension alimentaire an der Konventioun, dann awer dee Partner déi net méi bestätegt kritt virum Riichter an dann déi Pension alimentaire hifälleg war.

Dat war ee spezielle Punkt, deem enger Reform bedürft hätt. Méi hätt net misse sinn!

Elo gëtt dës Prozedur weder méi einfach nach méi schnell a ganz bestëmmt och net méi bëlle. Ech mengen, d'Leit mussen nach ëmmer hir Communauté opdeelen. Dat bedéngt ëmmer nach een Notairesakt. D'Leit kënnen selwer hir Requête ofginn ouni d'Interventioun, mä si mussen dann awer en Exposé des faits et moyens invoqués ginn, an hirer Requête. Ass dat einfach? Ech weess et net.

Wann déi Konventioun dem Juge net gefält, da kann hien d'Parteien zwéngen, se nei ze schreiwen. Wa se dat net maachen, dann ass se hifälleg, caduc. Dat heescht, d'Leit ginn net gescheet. Den Divorce gëtt dann eventuell net gesprach.

Géint dat Uerteel kënnen d'Leit Appell maachen, mä nëmmen zesummen, gemeinsam. An d'selwecht ass et mat enger Cassatioun: Wann hir Scheedung nach ëmmer net gesprach ass am Appell, muss se gemeinsam d'Cassatioun maachen. Ech verstinn net, wat dat soll. Kee Praktiker kann dat verstoen, an deem Text resisteiert och kengem Contrôle vum Stroossbuergers Mënscherechtsgerichtshaff. Dat zum Consentement mutuel, wéi gesot, deem heefegste Fall, deem een hätt kënnen ganz, ganz licht mat ganz weënege Retouché sënnavoll reforméieren.

An da komme mer zu deem vill méi rare Fall, wou am Moment eng Assignation en divorce muss gemaach ginn, déi via en Affekot vun engem Dierwiechter zougestallt gëtt.

Weini ass dat? An do huet eise Justizminister, mengen ech, déi falsch Vinstellung, datt déi Assignatiounen géifen aus engem Esprit revanchard gemaach ginn, oder well ee wëllt e moralisch héije Stand huelen: „Du bass schold!“ Meeschtens gi se gemaach, zu 95% gi se gemaach, well d'Leit sech eben net eens ginn, wéi se sollen deelen.

Klassescherweis ass deem, deem d'Haus wëllt iwwerhuelen, der Meinung, et wär X wäert an deem, dee soll ausbezuelt ginn, ass der Meinung, et wär X plus ech weess net wat wäert. D'Wourecht ass ganz oft do dertëscht. Et ass ganz normal, datt deem, deem et soll iwwerhuelen, probéiert, e Montant mussen erauszeginn, deem e ka rembourséieren, an deem, dee säin Immeuble verléiert, wëllt e Montant hunn, deem him et erlaabt, en neit Liewen opzebauen. An do gi se sech eben net ëmmer eens, à tort ou à raison, an duerfir gëtt et d'Assignation-en-divorcen; dat ass zu 95% déi eenzeg Ursach.

An asoufern begrëisse mir als ADR ganz ausdrécklech den Zerrüttungsprinzip, fir datt ee sech ebe kee Feeler méi muss virwerfen, wann déi eenzeg Ursach, firwat ech net e Consentement mutuel maachen, déi ass, datt ech mer net eens ginn, wéi gedeelt gëtt. Wou d'Kromm wierklech an der Heck läit hautdesdaags, dat ass déi onsäuglech Dauer vun deene Scheedungsprozeduren, an duerfir begrëisse mer ausdrécklech déi personell Opstockung vum Geriicht. Vun deem Moment un, wou d'Leit haut gescheet sinn, bis zu deem Moment, wou gedeelt gëtt, wou et eventuell schlëmmstefalls zu enger Licitation vum Haus kënnert oder vum Appartement, vergi ganz, ganz vill Joren, an dat ass fir kee gutt, weder fir déi gescheete Leit nach fir hir Kanner. Hei war et sënnavoll ze reforméieren, e JAF anzusetzen an déi Prozedur kräfteg ze acceleréieren.

Mä erfëllt dës Projet wierklech deem Zweck? Ech denken net! No der Requête en divorce, déi d'Assignatioun ersetzt - dat heescht, d'Leit spueren elo, wéi de Gilles Roth ganz richtig gesot huet, eng 150 Euro, vun deenen 100 Euro fir de Stat waren -, muss dann haut e Greffier Kopie maachen, d'Leit convoquéieren. Wat dat de Steuerzueler pro Dossier kascht! Ech denken, méi wéi dat, wat soi-disant gespuert gëtt. Et ass einfach „window dressing“. Déi Prozedur gëtt méi einfach oder méi bëlle. Et ass net wouer, si gëtt weder méi einfach nach méi bëlle.

No där Requête kann deem, deem net wëllt gescheet ginn, oder deem, deem net d'accord ass mat enger Evaluatioun, soen: „Ech hätt elo emol gären e Mount Zäit, fir mech iwwer Mediatioun ze informéieren.“ Ma deem, deem den Divorce ugefrot huet, wëllt keng Mediatioun.

Fir eng Mediatioun muss mer zu zwee sinn. Deen eenzeg Effekt ass, datt deem, deem net wëllt, e Mount Zäit gewënnt. Da kann de Riichter zweemol dräi Méint Zäit ginn, fir ze kucken, sech ze reconciliéieren. Ma een, deem den Divorce gefrot huet, wëllt sech net reconciliéieren, e wëllt gescheet ginn. Et féiert also zu engem Verloscht vu siwe Méint an der Prozedur, siwe Méint, déi feelen, siwe Méint, déi total onnéideg sinn.

Da gëtt, wéi scho gesot ginn ass, den Divorce pour faute einfach ofgeschaaft, an dat ass falsch. Ech verweisen op dat, wat de Gilles Roth gesot huet. Zwee Beispiller ganz kuerz ëmraus: Wann de Partner haut an enger Situatioun ass, wou e kéint eng Pension alimentaire geltend maachen, verléiert en deem Usproch, wann hien den Tort exclusif kritt, wann hie schëlleg ass un der Scheedung. An datselwecht, dat ass ganz gutt hei erläutert ginn, gëllt fir Communautéen, wou e Kaddo gemaach ginn ass vun engem vun de Partner. An dee Kaddo ka revoquéiert ginn, wann den anere Partner alleng schëlleg ass.

Dat ass grueleg fir déi Leit, déi haut bestuet sinn, fir déi Leit, an dat huet de Gilles Roth ganz richtig gesot, déi en légitime confiance, am gudde Glawen, eng Konventioun ënnerschriwwen hunn, wou se e Verméigen hierginn hunn, oder hir Familljen e Verméigen hierginn huet, am gudde Glawen, datt dat kéint revoquéiert ginn, wann de Partner sech net un d'Spillregelen hält, zum Beispill friemgeet. An dat ass haut dann net méi méiglech, invoquéiert ze ginn. Dat ass ganz einfach schrecklech fir déi Leit, an zumindest hätt missen eng Iwwergangsléisung fonnt gi fir déi dote Fäll. An et geet hei net ëm eng ideologesch Verblendung, wéi den Här Bodry e bësse gemengt huet, e Combat d'arrière-garde. Et geet ëm ganz seriö juristesche Noutwendegkeeten.

A sengem Äifer huet den Här Justizminister sech net vun der Pertinenz vun dëser Argumentatioun iwwerzeege gelooss, wat schued ass. Mä ech si genausou sécher wéi de Kolleeg Roth, datt dat do engem Contrôle de constitutionnalité net standhält.

Fir de Rescht muss een deene Leit, déi ab elo bestuet ginn, ab dem Akraafttriede vun dësem Gesetz, roden, sech ganz gutt virdrun ze informéieren bei engem Notaire, bei engem Affekot, an esou Konventiounen net méi ze maachen, déi Kaddoen net méi ze verdeelen.

Dann enthält dës Projet nach eng ganz Rei vun, ech wëll et net dramatiséieren a soe Gruelechkeeten, mä kommt, mir soen Ongereimtheeten, op déi muss higewise ginn! Exzellent ass et jo natierlech, datt d'Renterechter kënnen nokaaft ginn, wann ee vun de Partner seng berufflech Carrière zäitweis reduzéiert oder souguer opginn huet, fir sech der Famill ze widmen. Heizou muss ech soen, datt, wann den ADR-Vorschlag géif ugeholl ginn, datt mer endlech een uerdentlecht Familljegeld oder Kanner- an Eltereregeld géife bezuelen an dann de Partner, deem doheem bleift, dovunner géif seng eege Cotisatioun bezuelen, da bräichte mer dat dote guer net. Mir brauchen et natierlech fir déi Fäll, déi haut bestinn.

Déi Suen, déi néideg sinn, fir d'Renterechter nozekafen, sollen dann zu 50% vun deem gedroe ginn, dee muss nokafen. D'Fro ass: Woumadder? An déi aner 50% aus dem Actif commun, an de Limite vun deem Actif. Absolutte Quatsch ass dann déi Regelung, datt deem, dee bezuele muss, dat kann entweder un d'Rentekeess maachen, d'CNAP, oder direkt un de Partner. De Partner muss dann un d'CNAP iwwerweisen, a wann deem dat net mécht, da kann en déi Suen nees zrëckfuere. Firwat net einfach soen: „Et muss un d'Rentekeess iwwerwise ginn!“? A wat geschitt, wann de Partner, deem déi Sue kritt huet, a se net un d'CNAP iwwerweisen huet, se droppgemaach huet? Da steet deem, dee bezuelt huet, mam Fanger am Mond do a Renterechter huet deem aneren nach ëmmer net. Et ass ganz einfach onlogesch. Praxistipp: Bezuelt ëmmer direkt un d'CNAP, da kommt Der net an deem dote Fall!

Ganz besonnesch abstrus ass dann d'Regelung vun der Pension alimentaire à titre personnel. Ech hu se net verstan. D'Gesetz seet, datt déi an Zukunft festgeluecht gëtt op Basis vum Alter, der Dauer vum Mariage, der Zäit, déi fir d'Kannererzéiung opbruecht gouf, d'Qualificatioun, déi een huet fir op den Aarbechtsmaart an esou weider an esou fort. Bref, mir kennen eng ganz Partie vu Kritären, mä mir wëssen absolut näischt, wéi déi da wäert an Zukunft definéiert ginn. Haut wësse mer et. Haut seet ee Riichter: „Majo, jiddweree muss prinzipiell fir sech selwer opkommen, an à moins, datt eng ganz laang Dauer vun engem Mariage virläit, gëtt et keng Pension alimentaire.“ Ass haut de Liewensstandard mat ausschlaggebend, deem een huet? Jo oder Neen? D'Fro ass gestallt.

Wat a priori sécher ass, ass, datt déi Alimenter nëmme mussen esou laang bezuelt ginn, wéi

d'Bestietnis gedauert huet. Sécher? Neen, et ass net sécher, well schlussendlech gëtt alt nees eng Keier gesot: „Mä d'Gericht kann dat awer verlängeren, wann néideg, mä dann awer nëmmen fir de strikten État de besoin vum Creancier ze befriddegen.“ A contrario heescht dat jo dann, datt déi limitéiert Pension alimentaire net op de strikte Besoin limitéiert ass an datt do eng Aféierung vun engem Liewensstandard, zumindest indirekt, am Text steet, am Sënn vum Text ass.

Elo wësse mer awer, datt bei enger Scheedung d'Leit jo necessairement manner Suen hunn, well wann ech mat mengem Revenu zwee Haushalter muss bezuelen anstatt een, huet jiddwereen, ob Mann oder Fra, necessairement manner Suen. Wat déi do Iwwerleeunge sollen, kann ech net novollzéien.

Dann...

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président.* - Entschëllegt, Här Reding, erlaabt Der eng Fro?

► **M. Roy Reding** (ADR). - Jo, um Schluss gär.

Da komme mer op de Punkt vun der Kapitalisatioun vun der Pension alimentaire. Si ka kapitaliséiert ginn, datt heescht, de monatliche Betrag, dee festgeluecht gëtt, gëtt multiplizéiert duerch déi Méint, déi d'Bestietnis gedauert huet. An da kréien ech dat als Kapital bezuelt.

Wann een dat mécht, seet den Text, dann ass d'Pension alimentaire weder revisabel nach revocabel. Firwat soll iergendeen domadder averstane sinn? Wann ech se näamlech net kapitaliséieren a se all Mount bezuelen, dann ass se revocabel, zum Beispill, well den Ex sech nei bestuet, mä awer och, well en enger Partnerschaft lieft oder souguer nëmmen an enger Communauté de vie mat engem aneren, wat mer ausdrécklech begrëissen, well dat si Fäll, déi et haut gëtt. A si ass revisabel, wann deem engen oder deem anere seng Situatioun sech verschlechtert, wat jo ganz oft de Fall ass, wann ee seng Plaz verléiert oder an d'Pension geet. Praxistipp: Sidd nimools mat enger Kapitalisatioun d'accord!

E lescht Wuert zu de Kanner. Et ass gutt an normal, datt d'Kanner am Äge de discernement kënnen vum Riichter gehéiert ginn. Dat ass och haut esou. Dat ass haut éischter d'Regel ewéi d'Ausnam. Mä d'Kanner awer elo zu enger Partei ze maachen - an ech mengen, de Kolleeg Mosar geet dorobber nach méi am Detail an -, d'Kanner zu enger Partei am Prozess vun hiren Elteren ze maachen, de Kanner de Pouvoir ze ginn, fir ze soen: „Ma wann s du mir dat doten elo net gëss oder domat net averstane bass, da froen ech e Changement vum Droit de visite oder ech froen e Changement vum Droit d'hébergement oder ech froen en Transfert de garde!“, dat ass eng ganz onméiglech Saach a ganz bestëmmt net déi Pazifikatioun, vun där den Här Braz dreemt.

Datt par contre haut d'Kanner a Foyere placéiert ginn, déi zum Beispill Grousselteren hunn, déi sech ganz gutt kéinten ëm si këmmere, fannen ech perséinlech eng Sënn an eng Schan, genausou wéi insgesamt déi Praxis, wou de Stat ëmmer méi offensiv an d'Kannererzéiung agräift a Kanner placéiert, déi ganz gutt, wann net bei hiren Elteren, da weinstens an hire Famillje versuergt wieren. Dat nëmmen um Rand bemierkt.

D'Obligation alimentaire vun de Kanner: Ech mengen, dat ass haut Jurisprudence constante, datt déi och iwwer 18 Joer muss bezuelt ginn. Elo seet den Text: «Elle ne cesse pas de plein droit lorsque l'enfant est majeur.» Ma firwat net schreiwen, wat an der Jurisprudenz gesot gëtt, näamlech „tant que l'enfant est en scolarité justifiée“? Dann hätt een e kloren Text an net esou e Wischiwaschi.

De Knackpunkt vum Logement: Wéi mer gesinn hunn, ass dee gréisste Contentieux an den Divorcen de Logement, d'Valeur vum Logement. Haut gëtt gesot: „La Partie économiquement plus faible“ - an dat ass prinzipiell déi Partei, bei deem d'Kanner hebergéiert sinn - „kritt den Domicile conjugal provisoersch zougesprach.“ Elo seet den Text, datt dat nëmmen nach de Fall ass, wann e Kand ënner zwielef Joer do ass, an nëmme limitéiert op zwee Joer.

Firwat? Firwat zwielef Joer? Firwat muss e Puppelchen zwee Joer am Haus bleiwen? Firwat därer e Kand vun 13 Joer net am Haus bleiwen? Ech verstinn de Rasonnement net. An da gëtt gesot: „Et muss awer eng Indemnité d'occupation bezuelt ginn.“ Wat ganz richtig ass. Mä anstatt ze profitéieren an dann endlech emol eng Keier ze determinéieren, wéi héich déi dann ass, gëtt hei näischt gesot. D'Jurisprudenz, déi schwankt haut tëschent dem héchste Saz, dee ka fir Loyer gefrot ginn, oder iergendepes dertëscht.

Also dësen Text, mat Ausnam vun der Kreatioun vum JAF, der Opstockung vum Gericht, dem Nokaf vu Renterechter, dem prinzipiellen Aschreiw vum der Autorité parentale conjointe bréngt fir de Rescht Ongereimtheeten, Méikäschten, Onsécherheeten an net vill aneres par rapport zu deem, wat mer haut hunn.

Ech denken, den Här Braz muss sech mat dësem Text net bretzen. E soll sech net dermat bretzen. Dëst ass definitiv keng Jorhonnertreform, keen neie Gesellschaftsmodell. A wéi ech elo vu Virriedner héieren hunn a vun deenen, déi no mer kommen, och nach wäert héieren, ass et definitiv ee Gesetz, wat elo scho reformbedürftig ass a wäert deemnächst reforméiert ginn.

Ech soen Iech Merci.

► **M. Gast Gibéryen (ADR).**- Très bien!

► **M. Roy Reding (ADR).**- Wann den Här Braz mer elo wëllt eng Fro stellen, gär.

► **M. Félix Braz, Ministre de la Justice.**- Dem Här Reding seng weiderféierend Explikatiounen waren duerno esou kloer, dass ech meng Fro net méi brauch ze stellen.

► **M. Roy Reding (ADR).**- Majo très bien.

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Merci. An nächst ageschriwwen Riednerin ass d'Madam Sam Tanson, déi leider iwwerspronge ginn ass. Madamm Tanson, Dir hutt d'Wuert.

► **Mme Sam Tanson (déi gréng).**- Dat ass guer kee Problem, Här President. Ech wollt virun allem eng Motioun virbréngen, déi d'Majoritéitsparteien elo ënnerschrifwen hunn - leider just d'Majoritéitsparteien, trotz enger anerer Perspektiv an enger éischter Phas - a wou et doréms geet, dass mer an dräi Joer, no der Akraaftriedung vum Gesetz, eng qualitativ Evaluatioun wëlle maache vun deem heite Projet.

Firwat soe mer dat? Contrairement vläicht zu mengem Virriedner sinn ech der Meinung, dass dat heiten, wéi den Här Braz et och de Moien um Radio gesot huet, eng Jorhonnertreform ass, an effektiv eng ganz Rétsch vun...

(Interruption)

Jo, ech weess, en huet och zitiiert, den Här Mosar anscheinend. Bei der Originalversioun war ech net dobäi, duerfir zitiiere ech elo Iech, Här Braz.

(Interruption et hilarité)

Gutt! Also effektiv ännert sech elo ganz, ganz vill an der Praxis. Et si vill Affekoten, déi elo hir Habitudoen op d'Kopp stelle mussen. Ech mengen, mir kennen dat allegueren, déi, déi heibannen de Beruff ausüben, dass een awer op Modeller zrëckgräift, dass een dat nach eng Kéier mécht, wat ee scho gemaach huet, quitte dass een dann d'Fakten ännert, an dass ee sech elo natierlech muss d'Fro stellen: „Wat muss ech dann elo anescht maachen?“ Och d'Riichter mussen an enger éischter Phas sech ëmstellen. Vläch si Saachen, déi herno mussen nogebessert ginn, reng technescher Natur. Da muss dat gemaach ginn. Mä duerfir ass et wichteg, dass mer hei eng ganz objektiv Evaluation qualitative, wéi an der Motioun heescht, wëlle maachen an dräi Joer. Dat ass déi Motioun, déi ech elo virbréngen.

Ech wollt awer nach ee Punkt soen zu där neier Prozedur, déi agefouert gëtt fir d'Mineuren, déi u sech iwwerhaupt net nei ass. Den Här Bodry huet et scho gesot: Si gëtt just formaliséiert. Och haut schonn huet e Mineur capable de discernement, also net e Kand, mä en Teenager, eng Meenung a kann - a mécht dat och oft - se ausdrécken a soen: „Ech sinn net zefriden, ech sinn net d'Accord mat deem, wat meng Elteren ofgemaach hunn.“ Dat kënnt och net ondacks vir a Situatiounen, wou d'Eltere grad eens sinn, dat heescht, wou d'Elteren eppes fixéiert hunn an der Harmonie, souwäit dat an enger Scheedung méiglech ass, an d'Kand iergendwann eng Kéier seet: „Dat do ass mir zum Beispill ze vill.“ Mir kennen alleguer Situatiounen, wou d'Garde opgedeelt ass Woch fir Woch, wou awer d'Kanner soen: „Ech hätt gär méi e feste Wunnsätz.“ Et gëtt och Situatiounen, wou ab engem gewëssenen Alter e Jong vläch léiwer bei sengem Papp ass, e Meedche vläch léiwer bei senger Mamm, oder och ëmgekéiert. Ech mengen, et kann ee sech all Optioun do virstellen.

Jiddefalls, Stand haut, an den Här Bodry hat et och schonn zitiiert, mä ech wollt et awer och nach eng Kéier rappeliieren, seet den Artikel 388-1 vum Code civil, dass e Mineur ka gehéiert ginn, wann en dat freet, an ech zitie-

ren de Paragraf 1 vun deem Artikel: «Dans toute procédure le concernant, le mineur capable de discernement peut, sans préjudice des dispositions prévoyant son intervention ou son consentement, être entendu par le juge ou, lorsque son intérêt le commande, la personne désignée par le juge à cet effet.» A wann een de Commentaire des articles vun deem Gesetz liest, da gesäit een, dass do expressis verbis och op den Divorce an op den Droit de garde Référence gemaach gëtt. Dat heescht, dat ass zrëckgaangen op eng Revendicatioun vum ORK. Et war och schonn deemools esou geduecht, dass e Kand am Kader vun enger Divorceprozedur eng institutionaliséiert Méiglechkeet kritt, fir vum Riichter gehéiert ze ginn.

Jo, mir ginn elo hei nach e Schratt méi wäit an deem Sënn, dass et méi formell am Text steet, dass d'Kand, ech soe Kand, dass de Mineur capable de discernement - a mengen Aen en Teenager vun 13, 14 voir 17 Joer - kann dem Riichter schreiw a soen: „Ech sinn net d'Accord mat deem, wat meng Eltere fir mech decidéiert hunn.“ An dass de Riichter da seet: „Ma da stellen ech dir en Affekot op deng Säit.“ En Affekot, deen och - well mir hu ganz vill Affekoten, déi spezialiséiert sinn an deem dote Beräich - capable de discernement ass a weess - contrairement och do zu mengem Virriedner -, wéini et hei ëm eng Instrumentalisierung oder e Chantage, wéi gesot gung, geet, an deen och scho kann eng Evaluatioun vun der Situatioun maachen.

An erlaabt mer just nach zwee Wieder zu deem faméise Chantage vun den Elteren, oder en Instrument, de Chantage vun de Kanner! Also dat geet wierklech ganz wäit, ze mengen, dass e Kand, well et iergendepes net kritt, eng Modifikatioun vum Droit de visite oder garde géif froen. Mä et ass éischter d'Instrumentalisierung vun den Elteren, eppes, wat jo ganz oft virbruecht gëtt eben an deem heite Kontext. Leider ass et och haut schonn esou, dass an deenen allermeeschte Scheedungsfäll, wou et méi héich hiergeet, d'Kand op iergendeng Aart a Weis instrumentaliséiert gëtt, mir brauchen eis jo awer do näischt virzemaachen, sief et bewusst oder och oft onbewusst, vun den Elteren. Déi vläch net esou gutt iwwert den Ex-Partner schwätzen, déi onbewusst oder bewusst Saachen zum Mineur, zum Kand, soen op eng regelméisseg Aart a Weis, déi denigrant si par rapport zu deemjéinegen, vun deem se sech getrennt hunn.

Och dat ass eng Zort vun Instrumentalisierung, déi et haut scho gëtt, an déi kann natierlech och vill méi wäit goen. Mir kennen alleguer Fäll vu Kanner, wou d'Eltere wierklech en Afloss drop geholl hunn, fir de Kanner ze soen: „Jo, mä komm bei mech, oder et geet mir net gutt, well ech hätt awer léiwer, du wiers bei mir.“ Et kann een natierlech och nach vill méi wäit goen, deem aneren e Virwurf maachen, deem anere säin neie Partner a Fro stellen an esou weider an esou fort. Dat si keng nei Situatiounen, an et ass net duerch dëst Gesetz, wou déi Situatiounen geschafe ginn. Au contraire, si ginn elo einfach kloer geregelt, et gëtt gesot, wat fir d'Kand an Zukunft d'Regel ass. D'Kand, ech soen erëm d'Kand, mä et ass de Mineur capable de discernement, ech mengen, mir wëssen allegueren, wat domadder gemengt ass.

An dann nach eng lescht Remark, wou ech e bësse perplex wor, wou den Här Roth virdrun opgeworf huet, wéi e gesot huet, et wier schued - ech hunn Iech och vläch falsch verstan, Här Roth, mä ech hunn Iech esou verstan -, et wier schued, dass den Divorce pour faute géif verschwannen, well dat wier och wichteg fir d'Kand, ze wëssen, wéi een Elterendeel schold un der Trennung wär. Ech kann dat absolutt net novollzéien. Et geet do ëm Relatiounen tëscht Erwuessenen, wann een deem anere friemgaangen ass. Dann hunn ech Iech och vläch falsch verstan. Mä wann dat esou, sot mer roueg, jo!

► **M. Gilles Roth (CSV).**- Wat ech nach eng Kéier soen: Et ass esou bei de Majoritéitsvertreder e bëssen, dass et gutt ass, wann een eng schrëftlech Ried huet.

► **Mme Sam Tanson (déi gréng).**- Majo duerfir, ech hu jo nogefrot.

► **M. Gilles Roth (CSV).**- Och par rapport zum Här Bodry nach eng Kéier, dee wollt der CSV jo ënnerstellen, mir hätten...

(Interruption par M. Alex Bodry)

Neen, neen, Neen. Dat doten, bon, dat ass Är Appreciatioun. D'CSV huet ganz kloer gesot, dass mir gär hätten, nieft dem Divorce par consentement mutuel, nieft dem Zerrüttungsprinzip och den Divorce pour faute lourde rendant impossible toute continuation du mariage bäizebehalen. An da kënnt de Saz hannendrun, wou mer gesot hunn: Wa mer dee bäibehalen, iwwregens grad wéi d'Fransouen, heescht dat jo net, dass ee muss eng Faute invoquéieren, mä dass een eng kann invoquéieren, wann een

net wëllt, oder net eens gëtt am Consentement mutuel, oder wann et net iwwert den Zerrüttungsprinzip geet.

An déi Geschicht, déi Dir elo uschwätzt, do ass et esou, dass dee betroffenen Ehepartner, deen dervun ausgeet, dass säi Conjoint, oder Ex-Conjoint, dass deen am Feeler war, d'Satisfaktioun kritt, dass hien net un dem Opbriche vun deem Mariage responsabel ass. Et ass d'aillleurs dat och eng Positioun, déi ënner anerem vum Conseil national des femmes zrëckbehalde gëtt.

► **Mme Sam Tanson (déi gréng).**- Jo. Mä wann ech mech net iren, hutt Der an engem Niewesaz nach hannendru gesot: „A fir d'Kanner och.“

► **M. Gilles Roth (CSV).**- Neen.

► **Mme Sam Tanson (déi gréng).**- Hutt Der dat net gesot?

► **M. Gilles Roth (CSV).**- Neen.

► **Mme Sam Tanson (déi gréng).**- Dann hat ech eng Hallucination auditive.

(Hilarité)

► **M. Gilles Roth (CSV).**- Ech hu gesot, vis-à-vis vun de Kanner, fir dee betroffenen Ehepartner, wat eppes aneres ass wéi d'Kanner...

► **Mme Sam Tanson (déi gréng).**- Jo, vis-à-vis vum Kand...

► **M. Gilles Roth (CSV).**- ...vis-à-vis...

► **Mme Sam Tanson (déi gréng).**- Majo, mä dat ass jo genau dat, wat ech mengen. Dat heescht, wat maacht Der da mat deem Vis-à-vis? Dir sot dem Kand: „Ech sinn dee Gudden an deen aneren ass dee Schlechten.“ An dat ass eben dat, et geet elo net ëm Iech oder dat, wat Dir gesot hutt, et geet mir generell ëm de Prinzip, dass dat haut dacks stattfënn, eben och, well et den Divorce pour faute gëtt, dat heescht, dass oft ebe grad op engem Feeler ronderëmgeridde gëtt. A wann herno en Uerteel virläit, wou een en plus engem eng Schold gëtt, respektiv wéi et oft haut de Fall ass, en Tort réciproque ausschwätzt, da beruffen d'Partner sech jo och dorobber, an déi soen et jo och aneren, och de Kanner, och doheem, et gëtt jo vill driwwer geschwat. Zemoos mat méi grouse Kanner, wou da gesot gëtt: „Dat do ass d'Ursaach“ - loosst mech just mäi Saz fäerdeg maachen - „dat do ass d'Ursaach vun der Scheedung. Deen aneren ass mer friemgaangen an duerfir hu mer eis getrennt.“

Ech mengen, meng Grondiddi ass einfach déi, fir ze soen: D'Instrumentalisierung, iwwert déi elo hei vill geschwat gëtt a vläch och nach geschwat wäert ginn, déi existéiert am Kader vun der Scheedung leider souwiso, ob bewusst oder onbewusst. Et ass net duerch dat heite Gesetz, wou se agefouert gëtt. Et ass éischter duerch dat heite Gesetz, wou probéiert gëtt, deem Ganzen e Kader ze ginn. Mä awéieren en Elterendeel sech par rapport zu sengem Kand behält oder net, dat kënne mer leider net an engem Gesetz am Code civil festhalen. Dat war dat, wat ech wollt soen, Här Roth!

► **M. Gilles Roth (CSV).**- Ech ginn Iech recht. Also, egal wat mir an d'Gesetz schreiw, déi Aart a Weis, wéi herno d'Elteren an enger Scheedung vis-à-vis vun de Kanner ëmginn, dat kann dat beschte Gesetz net regelen.

Ech wëll Iech awer soen, och an där Situatioun, wou den Divorce pour faute dann elo ofgeschafft gëtt, och an där Situatioun, wann een Elterendeel onbedéngt wëllt drop pochen, fir ze soen: „Ech hunn awer recht, deen aneren ass schëlleg!“, da wësst Der, dass deen da muss zousätzlech, an dat hunn ech och gesot, dass dat de beschwéierleche Wee ass, oder en huet dann d'Méiglechkeet, fir op reng zivilrechtlichem Plang, op Base vun den Artikelen 13.82 an 13.83, zivilrechtlech virzegoen, fir ze soen: „Ma déi Prinzipien, déi bei enger Eheschliessung spillen, Trei, Hëllef a Bäistand schëlleg, déi sinn net respektéiert ginn, a well déi net respektéiert ginn, greffieren ech, oder maachen ech dorobber e Recours op dem Zivilgericht an ech froen dowéinst Schuedenersaz.“ Och dat ass mat dësem Gesetz net ausgeschloss.

► **Mme Sam Tanson (déi gréng).**- Okay, dat ass richtig. Mä dat wäerten och an Zukunft, géif ech mengen, déi weénegst Leit maachen.

Gutt. Ech hu mäi Punkt gemaach. Wat maachen ech mat menger Motioun, Här President? Ginn ech Iech déi?

Merci. Et ass déi éischte Kéier. Voilà.

Motion 1

La Chambre des Députés,

- *considérant que la création du juge aux affaires familiales représente un changement fondamental en ce qu'il représente une offre de la justice axée en premier lieu sur les besoins des citoyens et nécessitera des efforts de réorganisation non négligeables au sein de la magistrature;*

- *estimant que les acteurs concernés par les nouvelles procédures seront sans doute amenés à identifier des défis ou besoins en cours de route et non couverts par le texte de loi;*

- *rappelant que la Commission juridique a exprimé le souhait d'évaluer les incidences des nouvelles procédures au bout d'un certain temps,*

invite le Gouvernement

- *à réaliser, après trois ans à compter de l'entrée en vigueur de la loi, une évaluation qualitative de la réforme.*

(s.) Sam Tanson, Alex Bodry, Eugène Berger.

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Merci. Ech ginn d'Motioun dann direkt weider. An deen nächste Riedner ass den Här Marc Baum fir déi Lénk.

► **M. Marc Baum (déi Lénk).**- Merci, Här President. All Trennung tëschent zwee Mënschen, ob bestuet oder net, bedeit eng Verletzung, bedeit Enttäuschungen. A mir ënnerstëtzen dëst Gesetz, well et vu senger Ausrichtung a vu senger Philosophie hier bedeit, datt et ausgeriicht ass op d'Pazifizierung vun de Konflikter tëschent deenen zwee Leit a virun allem och op d'Ausweeër an d'Perspektive fir Kanner, déi eventuell an esou engem Konflikt eng drétt Partei sinn, déi eventuell ënner esou engem Konflikt ze leiden hunn.

D'Gesetz huet fir eis, vun der Ausrichtung hier, eben dräi positiv Säiten, och a senger Struktur. Dat ass engersäits d'Reform vum Scheedungsrecht, wou virun allem den Divorce par faute ofgeschafft gëtt, wou den Här Bodry virdrun a senger Interventioun ganz andrécklech drop agaangen ass, zu wéi enge penibelen an humiliante Situatiounen dat an der Vergangenheet ëmmer erëm féiere konnt. Et bleift den Divorce par consentement mutuel, an zweetens den Divorce duerch dat sougenannt Zerrüttungsprinzip. Dat heescht, et brauch een an Zukunft keng Beweiser méi fir eng Faute nozeweisen, well se eben ofgeschafft ass. Mä déi zwee Conjointé stellen entweder zesumme fest, datt et net méi geet, oder awer ee Conjoint muss widderholl d'Demande maachen, fir dee Mariage opzeléisen, och do awer no enger Iwwerleungsfrist, dat heescht och net aus engem Affekt eraus, wéi dat eventuell haut am Pacs relativ einfach méiglech ass.

Wat awer bleift, dat ass den Artikel 212 vum Code civil, wou drasteet, d'Conjointen „se doivent mutuellement fidélité, secours, assistance“. Wou mir eis awer allerdéngs d'Fro stellen, wann d'Faute opgehewe gëtt, wat dann de Begrëff vun der Fidélité nach wäert ass. Dat ass awer eng Fro, déi ee sech och an anere Beräicher stelle kann. Ech mengen, alle 60 hei hu mer dem Grand-Duc Fidélitéit geschwuer, an ech hoffen awer, datt kee vun eis ausschliesslech eng amouréis Relatioun mat engem aus der Nassauer Famill huet. Dat heescht, dee Begrëff vu Fidélitéit muss een dann an Zukunft anescht gesinn, anescht interpretéieren, oder awer et kéint ee sech och Gedanke maachen, ob en iwwerhaupt am Artikel 212 wierklech nach seng Plaz huet.

Et si Modifikatiounen, positiv Modifikatiounen bei den ekonomeschen Effekter, déi den Divorce huet, notamment wat d'Méiglechkeet ugeet fir den Achat rétroactif vu Pensiounsrechter.

Deen zweete grouse Volet, dee mir och a senger Ausrichtung begrëssen, dat ass d'Reform vun der Autorité parentale, well ab elo, ob bestuet oder net, béid Elteren d'Autorité parentale kënnen exercéieren an och d'Autorité parentale definéiert ginn ass als «ensemble de droits et devoirs ayant pour finalité l'intérêt supérieur de l'enfant». Dat ass fir eis zentral an där ganzer Fro vun der Autorité parentale a vun der Aart a Weis, wéi e Stellwäert d'Kanner an där dote Fro hunn.

Béid Eltere sinn obligéiert, souwuel zum Entretien wéi och der Educatioun vum Kand bäize droen. An d'Kand selwer, oder d'Kanner kréien d'Recht, de Lien mat béiden Eltere kënnen oprecht ze halen a béid Eltere sinn och dozou obligéiert. An dat gëllt och dann, wéi et a verschiddene Fäll méiglech ka sinn, wa just een Elterendeel d'Autorité parentale huet.

Den neie Riichter, an dat ass deen drëtste positive Punkt, deen neie Riichter, dee mam Juge aux affaires familiales agefouert gëtt, muss all deenen Desiderata, deene Wënsch vum Kand och Rechnung droen, an en huet doduerjer och eng gewësse Flexibilitéit an der Appreciatioun vun der Situatioun.

A virun allem begrësse mer, datt de But ass, en Accord tëschent den Elteren ze favoriséieren an datt et méiglech ass, datt den Domicile vum Kand alternativ op béiden Adresse vun den Elteren am Fall vun enger Scheedung festgeluecht ka ginn.

Virun allem ass awer dee Juge aux affaires familiales begrëssenswäert, well e verschidden Ins-

tanzen, oder bestëmmte Prozeduren, déi op verschiddenen Instanzen bis elo waren, zesummebréngt, datt e se regruppéiert, souwuel wat de Mariage ugeet, souwuel wat d'Autorité parentale ugeet, d'Scheidung respektiv d'Tutelle. Dat bedeit, mengen ech, och fir déi Betreffen, vereinfacht Prozeduren. An och déi Disposition, déi à première lecture vläicht e bësse komesch wierkt, datt d'Audiences en chambre du conseil à huis clos sinn, mécht awer hire Sënn, wann ee weess, ëm wéi eng deelweis perséinlech a privat Fäiten et do geet, an datt d'Publicitéit awer wuel méiglech ass. De Juge kann d'Publicitéit ordonnéieren op eventuelle Wonsch vun engem vun de Partner.

Mir mengen, datt d'Rechter vun de Kanner heimmadder reforcéiert ginn. Den Intérêt supérieur de l'enfant priméiert, wat och eng ganz laang Fuerderung vu Kannerrechtsorganisatiounen ass. Et bleiwen awer och verschidde Froen. A mir mengen och, datt et Sënn mécht, dëst Gesetz no dräi Joer ze evaluéieren, fir op eventuell konkret Problemer, déi esou nach net virauszegesi waren, och an hirer Technizitéit, kënnen anzegoen.

Et bleiwen och aner Froen. Dat Éischt ass, mir haten et virdru gesot, de Pacs ass vum Achat rétroactif ausgeschloss. Do ass d'Fro, ob dat net och eng Disposition hätt kënnen sinn, wou een dat do hätt kënnen unweisen. An d'Recht op den Achat rétroactif gëllt ab fënnf Joer Non-activité oder Réduction de l'activité professionnelle an der Period vum Bestietnis. Wat geschnitt also mat Koppelen, déi manner wéi fënnf Joer bestuet waren?

An och domadder verbonnen: Wéi kann een d'Reduction de l'activité professionnelle no-weise bei Non-salariéen, wou d'Flexibilitéit an d'Fluctuation vum Salaire oder vum Revenu jo eigentlech grondleeënd si fir déi Aktivitéit? A virun allem: Wien huet oder hätt d'Kompetenz, fir dës Constat ze maachen? Ass dat och de Juge aux affaires familiales oder ass dat d'CNAP?

Voilà, dëst gesot, mengen ech, oder menge mir als Lénk, datt et e gudden Projet ass, datt seng Philosophie a seng Ausrichtung richtig sinn, datt e certes Verbesserungsfäeg ass, mä datt dat hei awer op jidde Fall e ganz richtigen an och e wichtege Schrëtt an déi gutt Richtung ass.

Dës Koalition huet ugefaangen domadder, datt se de Mariage reforméiert huet, an dës Koalition hält virleefeg domadder op, datt se den Divorce reforméiert. Et ass en Zyklus zu Enn domadder. A mir mengen, datt dat hei op jidde Fall zu deene Saache gehéiert, déi positiv un dëser Koalition waren. Macht lech awer keng Suergen: Beim nächste Gesetz wäerte mer do scho ganz anerer Meinung sinn!

Merci.

(Brouhaha)

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Ech mengen, den Här Baum huet sech selwer geäntwert.

► **M. Félix Braz, Ministre de la Justice.**- Ech wollt dem Här Baum just soen, dass e sech vläicht kann drun erënneren, dass ech beim Mariage pour tous dat heiansdo den Divorce pour tous genannt hunn.

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Merci. An nächste Riedner ass den Här Laurent Mosar fir d'CSV.

► **M. Laurent Mosar (CSV).**- Här President, léif Kolleginnen a Kollegen, haut ass e schlechten Dag fir ganz vill Familljen a Kanner hei an eisem Land! De Projet de loi, iwwert dee mer haut an hei diskutéieren, riskéiert, an ech mengen, dat ass schonn aus Ausféierunge vu ganz ville Riedner ervirgaangen, fir ganz vill Leit negativ Konsequenzen ze hunn a ganz besonnesch fir Kanner negativ Konsequenzen ze hunn.

Mä Fraktiounskolleeg, de Gilles Roth, ass mat enger exzellenter an extrem fundéierter juristescher Argumentatioun op déi wesentlech Kritiken agaan, déi mer par rapport zum Volet „Divorce“ hunn.

(Interruption par M. Alex Bodry)

A mir bleift dann op menger Säit, mech méi intensiv mam Volet „Autorité parentale“ ze beschäftegen, deen awer en net onwesentlechen Deel vun dësem Projet ausmécht.

Här President, Dir kennt mech!

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Jo.

► **M. Laurent Mosar (CSV).**- Ech sinn normalerweise e rouege Mënsch.

► **Plusieurs voix.**- Ooh!

(Brouhaha)

► **M. Laurent Mosar (CSV).**- Ech reege mech och net esou schnell op, obschonn ech all Grond bei dëser Regierung hätt. Mä haut muss

ech mech awer wierklech opreegen, well hei sinn Dispositionen an deem Text, mat deenen ech nu wierklech net ka liewen! An ech wäert och méi spéit dorop agoen.

Eng zweet Remark ass eng vu Merci, eng vu Merci un d'Rapportrice, d'Madamm Tanson, déi hei en exzellente Rapport gemaach huet, souwuel schréfflech wéi mündlech, där ech och wéll felicitéieren, well se et fäerdegbruecht huet, an der Kommissioun eng ganz gutt Atmosphär ze schafen, wou mer kontradiktoresch Diskussiounen haten, wou mer bien entendu um Fong net ëmmer darselwechter Meinung waren, mä ech hunn awer fonnt, dat war agreabel, an där Kommissioun op dësem Text ze schaffen.

Ech wéll awer och soen, par rapport zu der fréierer Presidentin, dat war vläicht heiansdo méi schwierig. Et ass awer vläicht och eis Schold. Ech mengen, et muss een ëmmer éierlech...

► **Plusieurs voix.**- Aah!

(Interruptions diverses)

► **M. Laurent Mosar (CSV).**- ...et muss een ëmmer éierlech sinn, dat war heiansdo méi schwierig. Ech hoffen, well jo och d'Madamm Loschetter net méi wäert kandidéieren, datt se eis dat awer verzeit.

(Hilarité)

Dat war ni, Madamm Loschetter, perséinlech gemengt, dat wësst Der. Dat hat ëmmer nëmme mam Fong vum Text ze dinn.

(Interruptions diverses)

Eng drëtt Observatioun, déi ech wéll maachen, déi huet e bëssen och domat ze dinn, wat verschidden aner Kollegen a Kolleginnen hei gesot hunn. Ech mengen, jiddwereen, notament den Här Bodry, huet aus sengen Erfahrungen als nach méi jonken Affekot geschwat.

► **Une voix.**- Dat ass laang hier.

► **M. Laurent Mosar (CSV).**- Dat ass laang hier. Ech kann och e bësselche vun deenen Erfahrungen schwätzen. Et ass mindestens grad esou laang hier, Här Bodry.

► **Plusieurs voix.**- Aah!

► **M. Laurent Mosar (CSV).**- Dat weist, datt mer net méi déi Jéngst sinn. Mä ech muss awer dem Här Bodry an engem Punkt recht ginn: Déi Divorceprozedur ware mat déi penibelst, déi een als jonken an och als manner jonken Affekot konnt maachen.

Ech muss awer elo eppes soen, fir mech, an ech hunn eigentlech net esou vill aus menger Affekotecarrière zrëckbehalen, et ass awer ee Fait, deen ech ëmmer behalen hunn, an dat huet justement mat Kanner ze dinn. An ech wéll och vläicht domadder ufänken, well déi Kriticken, op déi ech haut an de Mëtteg hei haaptsächlech wäert agoen, hu mat de Kanner ze dinn.

An ech erënnere mech do, ech hat eng Kéier eng Koppel, déi si bei mech deemools komm, fir e Consentement mutuel ze maachen. Déi Koppel hat ee klengt Kand, e Meedche vun eelef, zwielef Joer, wat den Discernement nécessaire sécherlech hat. An d'Elteren hate mech deemools gefrot, si wëisten net richtig, ob d'Kand sollt bei d'Mamm goen oder bei de Papp. A si wollten eigentlech dat am Intérêt vum Kand maachen. Si wollten hir Meinung net duerchsetzen, mä si wollten eng roueg Diskussioun mam Meedchen hunn an herno hätte se da gär gehat, datt de Wëlle vum Meedchen och respektéiert géif ginn an datt dat dann och esou an déi Konventioun géif drageschriwwen ginn.

Abée, Dir Dammen an Dir Hären, ech muss lech soen, dat war ee vun deenen dramateschste Momenter a menger Affekotecarrière, well dat Meedchen, dat huet do missen eng Decisioun huele géint ee vu sengen Elterendeeler! Dat huet geronge mat sech während Wochen! Während Wochen! An ee Moment sot et dunn: „Här Affekot, ech hu meng Entscheidung getraff.“ Et huet gesot: „Kann ech lech se soen, awer ouni meng Elteren?“ D'Eltere sinn erausgaangen an d'Meedchen huet mer gesot: „Wësst Der, Här Affekot, déi Entscheidung, déi meng Elteren hei vu mir froen, déi packen ech bal net! Déi packen ech bal net! Ech weess awer, datt et méi praktesch ass fir meng Elteren, wann ech bei der Mamm bleiwen.“ D'Meedchen huet ugefaangen, schrecklech ze kräischen an et ass erausgelaaf.

Ech wéll lech just déi kleng Episod do zielen, fir lech ze soen, wéi schwéier datt dat ass, besonnesch fir kleng Kanner, wa se mussen eng Decisioun huelen, bei wat fir engem Elterendeel se wäerten a mussen eventuell bleiwen. An ech soen dat, well ech hunn déi Erfahrung ni méi repetéiert, ni méi, well ech net méi wollt, well ech...

(Interruption par M. Alex Bodry)

Här Bodry, ech hunn lech net ënnerbrach! Loosst mech dach, wann ech gelift, hei meng Ausféierunge maachen!

Ech kommen dann awer op déi Dispositionen, wou mir e reelle Problem hunn, an ech kommen dann awer net derlaanscht, fir e bësselchen, Här Minister, den Historique vun der Autorité parentale conjointe ze maachen.

Ech hunn lech de Moien opmierksam nogauschtert an Ärem Interview, an do ass eppes gesot ginn, dat war net Är Schold, ech soen dat direkt, do huet e Journalist gefrot, ob d'CSV géint d'Autorité...

(Interruption par M. Félix Braz)

Neen, ech hu gesot: Et war net Är Schold. Dir hutt ganz richtig geäntwert, dat wéll ech gär hei ënnersträichen. Dee Journalist huet gefrot, ob d'CSV géint d'Autorité parentale conjointe wier.

An ech muss soen, wéi ech dat héieren hunn, ech war leider net do, fir kënnen ze reagéieren, an Dir hutt awer richtig do reagiert, Här Minister. All déi Leit, déi mech kennen, déi wëssen, wann ee Sujet mer an deene leschte Jore wierklech wichteg war, dann ass et d'Autorité parentale conjointe gewiescht! An Dir wësst selwer, datt ech selwer 2006 eng Proposition de loi déposiert hat justement iwwert déi Autorité parentale conjointe.

Firwat hunn ech dat gemaach deemools? Mir haten 1999, an dat ass haut nach net oder vläicht nach net intensiv gesot ginn, en Arrêt vun der Cour. An deen Arrêt vun der Cour huet schonn deemools gesot, datt déi Situatioun, wéi mer se hei am Land hätten, net konform wär mat der Verfassung, well onbestueten Eltere keng Autorité parentale conjointe hätten. Dat war also 1999. Haut stëmme mer elo d'Gesetz. Mir hätten d'nächst Joer, wann ech dat kann esou soen, de Gebuertsdag, den 20. Gebuertsdag vun enger Decisioun vun der Cour.

Dorobberhin, méi spéit, hunn ech 2006 déi Proposition gemaach. An ech soen dat och ganz éierlech a ganz haart hei: Ech kann och de viregte Regierungen - och de viregte Regierungen! - an dëser de Virwurf net erspueren, datt hei bei der Autorité parentale conjointe ganz vill Zäit verluer gaangen ass a ganz vill Eltere leider net konnte vun der Autorité parentale conjointe profitéieren, deenen hir Kanner haut scho wahrscheinlech majeur sinn. Déi konnten also ni eng Autorité parentale conjointe ausüben, wat trotzdeem, an do solle mer eis da vläicht alleguete mat den Oueren huelen, u sech keng gutt Saach ass.

Mir wäerten also an Zukunft, an dat ass hei gesot ginn, eng Autorité parentale conjointe kréien, déi sech fir jiddwereen applizéiert, bestueten, onbestueten, gepacsten, gekummert Elteren. An ech mengen och, datt dat nëmme richtig esou ass.

Do, wou mer awer Problemer hunn, Här President, dat ass, wat verschidde Prozeduren ugeet, déi elo hei opgemaach gi fir mannerjäreg Kanner. An do wéll ech eng éischt Observatioun maachen, an zwar datt een an deem engen oder aneren Avis, deen zu dësem Projet gemaach ginn ass, och eigentlech déi Fuerderung ermënnert. An ech weess, dat war elo verfreit, fir dat an dësem Text ze maachen. Ech wéilt awer trotzdeem soen, Här Minister, datt eigentlech deen nei geschafene Juge aux affaires familiales, dee jo elo eng Zoustännegkeet hei kritt bei der Autorité parentale conjointe, wat mer expressement begrëssen, datt een eigentlech sollt och virgesinn an deenen Texter, déi kommen - ech denken do haaptsächlech un den Text vun der Filiatioun, och vun der Adoptioun -, och do sech sollt iwwerleeën, ob een net och deem Juge aux affaires familiales eng Kompetenz gétt, fir et och den Eltere méi einfach ze maachen, datt se wëssen, wien dann elo fir hir Affären zoustänneg ass.

Ech kommen dann awer och net derlaanscht, Här Minister, fir hei ze kritiséieren, datt d'Regierung, obschonn e Projet virlouch, et leider net fäerdegbruecht huet, en anere wichtege Sujet iwwer Gesetz ze regelen, nämlech d'Filiationsgesetz. Do ass e Projet do, iwwert dee mer och oft an ech fanne ganz gutt diskutéiert hunn, e Projet, dee ganz vill Aspekter a Facetten huet. Leider Gottes wäerte mer deen net méi hei an de Plenum kréien, wat ech regretéieren.

Firwat regretéieren ech et? Den Här Bodry huet virdru gesot, d'CSV wär net am 21. Jorhonnert ukomm. Si wär nach am 20. oder am 19. stieche bliwwen. Abée, ech muss lech soen: Wann ech kucken, datt mir haut nach an eisem Code civil en Ennerscheid hunn tëschent Enfant légitime an Enfant naturel - a mir si wahrscheinlech dat eenzegst Land a ganz Europa, wat nach esou en Ennerscheid huet -, dann ass dat och, Här Bodry, eng Disposition, an ech mengen, do si mer eis eens, aus dem 19. Jor-

honnert! Dës Regierung huet et, an dat muss ech esou kloer soen, leider verpasst, datt mer zumindest déi doten Ongerechtegkeet aus der Welt geschafft hätten.

Eng zweet Observatioun, Här President, ass déi, datt mer eis Problemer hu mat enger anerer nei geschafener Prozedur, nämlech där, datt an Zukunft e sougenannte Mandat d'éducation quotidienne künne an de Liewenspartner vun engem Elterendeel goen, dat allerdéngs nëmmen, wann deen aneren Elterendeel domadder d'accord ass.

Esou wéi dës Disposition elo formuléiert ass, wäert dat also nëmmen a Situatiounen méiglech sinn, wou d'Eltere sech eens sinn. An do, an dat ass eis Meinung, déi d'ailleurs a ganz villen Avisa gedeelt gétt, do hätt een iwwerhaapt näischt Spezifesch brauche virzugesinn, well all Elterendeel ka souwisou seng Autorité parentale transferéieren, wa säi Kand zum Beispill an d'Vakanz geet. Also dat ass och elo scho méiglech. Duerfir gesi mer eigentlech net, wat dat heiten elo als Plus-value bréngt.

En plus, an ech mengen, dat seet jo och de Conseil de l'ordre ganz kloer, an deene meeschte Situatiounen, wou et Sträit tëschent den Elterendeeler gétt, an dat ass leider Gottes de Fall, wäert et souwisou ni en Accord op dësem Punkt ginn, mam Resultat, datt mer also hei och nach en zousätzleche Contentieux wäerte schafen.

Ech kommen dann, Här President, awer zu deem Punkt, deen eis am meeschte Bauchwéi mécht. Den Här Roth huet der eng ganz Rei virdru genannt, déi d'Divorceprozedur selwer betreffen. Hei geet et also ëm déi Prozedur, déi elo virgesäit, datt d'Kanner, „qui ont le discernement nécessaire“ - a mir hunn déi Fro an der zoustänneger Kommissioun gestallt; dat kënnen also scho Kanner si vun aacht, néng, zéng Joer -, déi Kanner kënnen also an Zukunft selwer Partei an engem Prozess ginn, kënnen hir Elteren ukloen, hir Geschwëster ukloen, wa se net mat enger Disposition d'accord sinn iwwert den Exercice vun der Autorité parentale conjointe.

An do hunn ech, wat ech jo och ëmmer maachen, dem Här Bodry an der Madamm Tanson genau nogauschtert. Déi soen: „Am Moment hu mer esou e System.“ Dat ass richtig, Madamm Tanson an Här Bodry, datt mer esou ee System hunn, ee System, dee mir iwwerens begrëssen, vun deem mer fannen, datt e ganz gutt fonctionnéiert, d'ailleurs zur Zefriddenheet vun deene concernéierten Institutiounen wéi dem ORK. A mir hätte léiwer gesinn, an dat wësst Der, datt déi Dispositionen an dësen Text ageschriwwen gi wäeren.

Elo sot Dir: „Dat hu mer schonn!“ An dat ass juristesch falsch! Wat mir am Moment hunn, an ech liesen et vir, well den Här Bodry an Dir selwer, Dir liest ëmmer nëmmen den éischten Deel vun engem Artikel vir an net de leschten Deel. Hei steet effektiv am éischten Alinea vun deem Artikel 388, alinéa 1: «Dans toute procédure le concernant, le mineur capable de discernement peut, sans préjudice des dispositions prévoyant son intervention ou son consentement, être entendu par le juge ou, lorsque son intérêt le commande, la personne désignée par le juge à cet effet.»

Da steet awer am Alinea 5: «L'audition du mineur ne lui confère pas la qualité de partie à la procédure.» A genau do, Dir Dammen an Dir Hären, ass dee groussen Ennerscheid! Haut kann e Kand gehéiert ginn, wann de Parquet dat als noutwendeg empfënnert. An Zukunft, wann elo de Mëtteg Äert Gesetz gestëmmt gétt, kann all Kand selwer Partei an enger Trennungs- oder an enger Scheidungsprozedur ginn! An dat ass, et deet mer leed, e ganz groussen, e ganz groussen Ennerscheid, op deen een awer eng Kéier hei muss insistéieren, well Dir macht esou, wéi wann eigentlech näischt géif changéieren.

Dach, hei changéiert eppes! Hei ginn d'Kanner an Zukunft Partei, dat heescht, si kréien hiren eegenen Affekot a si kënnen géint hir Mamm, géint hire Papp, géint hir Geschwëster kloen. An ech soen lech, dat ass fir eis net akzeptabel!

► **Une voix.**- Très bien!

(Interruptions)

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Entschëllegt, Här Mosar, erlaabt Der eng Zwëschembemierkung vun der Madamm Loschetter?

► **M. Laurent Mosar (CSV).**- Jo, ech kréien dat vun der Zäit jo guttgeschriwwen?

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Selbstverständlech! Madamm Loschetter!

► **Mme Viviane Loschetter** (*déi gréng*).- Här Mosar, Dir waart wahrscheinlech scho fort bei där Sëtzung, wéi d'Madamm Flammang extra...

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Ech war do, ech hunn alles matkritt.

► **Mme Viviane Loschetter** (*déi gréng*).- Neen, neen, Dir waart net do bis ganz zum Schluss, well mëttes sidd Dir an den Här Roth jo, well Der net ganz frou waart iwwert d'Mee-nung vun der Majoritéit par rapport zu Ärer Proposition, du sidd Der fortgaangen. Dir waart wahrscheinlech net méi do, wéi d'Madamm Flammang eis gesot huet, datt och haut, wann e Kand et freet - et freet! -,...

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Jo.

► **Mme Viviane Loschetter** (*déi gréng*).- ... net nëmmen, wann de Parquet dat fir néideg fënn, mä wann e Kand et freet, da gëtt dat Kand gehéiert.

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Jo, dat hunn ech gelies.

► **Mme Viviane Loschetter** (*déi gréng*).- Dir hutt et anescht gesot. Dir hutt gesot: „Wann de Parquet et fir néideg fënn.“

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Wann de Parquet d'accord ass mat der Demande vum Kand...

► **Mme Viviane Loschetter** (*déi gréng*).- Wann d'Kand et freet.

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Jo.

► **Mme Viviane Loschetter** (*déi gréng*).- An dat huet d'Madamm Flammang eis gesot, dofir hu mer se jo geruff. Dofir hu mer se - loosst mech just! - geruff moies a mëttes an d'Kom-missiou, fir datt si eis wierklech erkläert, wéi et haut ofleef. A si huet eis präziséiert, datt, wann e Kand freet, da gëtt e Kand gehéiert.

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Ma voilà, Dir hutt dat ganz gutt erkläert. A justement dat ass den Ennerscheid! Haut gëtt e Kand just gefrot. An Zukunft gëtt e Kand Partei, dat heescht, d'Kand ka selwer d'Initiativ huelen, bei en Affekot goen a säi Papp a seng Mamm a seng Geschwëster usichen!

Ech ginn ëmmer d'Beispill: Huet emol eng Famill vun dräi Kanner! Papp a Mamm ginn aussernen. Do si Kanner, déi an der Pubertéit sinn. A mir hunn alleguerte Kanner, oder déi nach keng hunn, déi kréien der. Mir wëssen alleguerten, wéi schwéier et ass mat Kanner, déi an der Pubertéit sinn. Elo wësse mer, wéi dat doten an der Praxis funktionéiert. Do ass een...

(Interruptions)

Ech géif awer wierklech gär virundeveloppéieren, ech kann awer net permanent...

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- Den Här Braz huet eng Fro.

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Neen, ech kann net permanent hei ënnerbrach ginn! Neen, neen!

► **M. Félix Braz**, *Ministre de la Justice*.- Wann Der erlaabt?

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Herno hutt Dir eng hallef Stonn, fir ze äntwerten, da kënnt Der op alles äntwerten. Loosst mech awer, wann ech gelift, elo virufieren! Ech mengen, et sinn hei wichteg Beispiller.

► **M. Félix Braz**, *Ministre de la Justice*.- Ech hu mam Här Schneider zesummen 20 Minuten!

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Ech huelen also elo d'Beispill, do sinn dräi Kanner. Do ass elo ee Kand, an dat kënnt a jiddwer Famill vir, ech hat elo nach virun e puer Deeg do eng Fro vun enger Kolleegin gestallt kritt, do ass d'Meedchen, dat ass net zefridden, well d'Mamm et net laang genuch owes erausgoe léisst. Dat kënnt iwwerall vir. Dat kann also elo an Zukunft usichen,...

► **Une voix**.- Ooh!

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- ...et kritt säin Affekot zur Verfügung gestallt an et muss herno do wum Geriicht driwwer tranchéiert ginn. Ech weess, vill Leit, déi rëselen de Kapp, mä dat ass awer d'Realitéit an dat Gesetz wäert dat bréngen!

Ech ginn en anert Beispill. Dir kënnt also an Zukunft, Madamm Loschetter, an Zukunft kann also e Kand vun acht oder zéng Joer, wann et léiwer mat sengem Papp an d'Disneyland wéi an d'Éislek an d'Vakanz geet, virum Riichter kloen. Dat ass d'Realitéit, och wann dat lech...

► **Une voix**.- Oh là là!

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Neen, net oh là là, dat do ass d'Realitéit! A kommt, mir maachen eis näischt vir! Mir wëssen alleguerten, wéi einfach Kanner ze manipuléiere sinn, besonnesch an engem gewëssenen Alter.

An ech kommen, well dat dote soen ech jo net eleng. Duerfir erlaabt mer elo emol d'Avisen ze zitieren, déi doriwwer sech ausgeschwat hunn, well ech muss lech soen, an deem ganze Projet de loi sinn eenzel Dispositionen, déi si méi oder manner kritiséiert ginn! Hei ass awer eng vun deenen Dispositionen, déi vun all Institution kritiséiert gëtt! Ech hu keen Avis fonnt, Madamm Tanson, Madamm Loschetter, keen Avis, deen awer nëmmen halbwegs positiv zu dëser Disposition ass! An ech erlabe mer awer elo trotzdeem, déi Avisen do virzeliesen, well déi wichteg sinn.

De Conseil de l'ordre werft fir d'Alleréischte eng méi fundamental rechtlech Fro op, déi den Här Bodry och nach net beäntwert huet, nämlech déi, ob déi generell Prinzipie vum Droit iwwerhaapt d'Méiglechkeet virgesi fir e Mannerjäre-gen - e Mannerjäre-gen! -, selwer e Geriicht ze saisiieren. Ech mengen, dat ass eng wichteg Fro, déi ass net diskutéiert ginn. Ech weess och net, wéi eventuell eng Cour constitutionnelle op déi dote Fro wäert äntwerten.

An ech zitieren hei de Conseil de l'ordre. Dat si schlussendlech déi Leit, d'Affekoten, déi all Dag um Terrain mat Scheedungen ze dinn hunn. Do seet also de Conseil de l'ordre: Le Conseil de l'ordre est réservé sur la question de la saisie du tribunal par le mineur. «La procédure prévue (pour le mineur de saisir la justice) déroge aux principes généraux du droit, qui ne prévoient aucune possibilité pour un mineur de saisir le tribunal. Il faut clarifier si le mineur peut effectivement saisir le tribunal alors que l'exposé des motifs précise que le tribunal n'est pas valablement saisi par le courrier d'un mineur à son attention, mais uniquement par la requête subséquente de son avocat.» D'Fro ass also net gekläert, weder duerch den Amendement, deen ugeholl gëtt, nach duerch d'Diskussion, wéi mer deen dote Problem léisen!

Dann deen aneren, an do zitieren ech och nach eng Kéier de Conseil de l'ordre, wou de Conseil de l'ordre op de Risk vu Manipulation hiweist! Do seet also de Conseil de l'ordre Folgendes: «La possibilité d'une requête par le mineur (...) expose le mineur à un risque de manipulation extrême» - lauschtet dat no! -, «un risque de manipulation extrême et en fait une partie prenante au procès.» Ganz genau dat, wat ech soen! «S'il est effectivement important que l'enfant puisse avoir un accès au juge, ce droit ne doit pas être détourné à des fins contraires à ses intérêts.»

An dann en aneren Avis, dee fir mech vläicht nach méi maassgebend ass, nämlech den Avis vum ORK. Dat sinn déi Leit, déi, ech mengen, am beschte wëssen, wat d'Kanner brauchen, déi all Dag mat Problemer mat Kanner befaasst sinn, wou d'Elteren an d'Scheidung ginn. Ech zitieren hei den Ombudskomité, deen näischt mat dem Här Roth, mat mir, mat eis ze dinn huet, wat wierklech en objektive Gremium ass, deen eigentlech eng super Aarbecht mécht.

Wat seet hei den ORK? Concernant la saisie directe par le mineur du juge pour demander une modification de l'autorité parentale ou des droits de visite le concernant, «l'ORK estime qu'il serait préférable de prévoir que le parquet, en sa qualité de protecteur de l'enfant et de personne neutre, soit seul compétent pour juger du bien-fondé de la demande de requête.» Aux yeux du ORK «il est important que l'avis du mineur compte et que ses doléances soient prises au sérieux. Mais il faut aussi éviter le risque de pression ou manipulation exercées sur l'enfant pour qu'il abonde dans le sens de l'un ou de l'autre de ses parents. L'enfant en ayant la possibilité de saisir le juge, n'est pas à l'abri du risque de devenir une partie au procès et d'être exposé à plus de pression encore.»

Ech mengen, Här President, déi dote Kriticken, déi net vun eis kommen, si méi wéi pertinent! A mir kënne se mat zwou Hénn ënnerschreien!

Ech hu virun e puer Deeg, wéi ech mech och e bësselchen op meng Ried hei virbereet hunn, mat enger Persoun geschwat, déi, wéi gesot, ganz vill an deem dote Secteur schafft, an déi huet mer erëm eng Kéier confirméiert, mat deelweis wat fir enge Methoden, déi ganz regrettabel sinn, déi mer awer kenne vun de Parteien a Scheedungen, Drock op Kanner gemaach gëtt, wou Kanner instrumentaliséiert ginn. An ech hunn hir dunnech déi Fro gestallt. A si sot, dat dote wär wierklech keng gutt Saach, well si géif fäerten, datt den Drock do nach vill, vill méi grouss wäert an deenen nächste Jore ginn.

Mir kënne also, Här President, eis als CSV op kee Fall, an dat soen ech ganz haart, mat dëser Disposition ufrënnen, déi risquéiert, Här Minister, Kanner zum Spillball vun hiren Elteren an Trennungsprozeduren ze maachen.

Wat mech awer ganz besonnesch hei stéiert, Dir Dammen an Dir Hären, ass, datt de Justizminister all Warnungen (veuillez lire: all Warnungen ignoréiert), déi vu ganz villen Institutionen ganz besonnesch zu dësem Punkt gemaach gi sinn, och Warnunge vu villen Deputéierten, d'ailleurs, Här Minister, net nëmme vun Deputéierte vun der Opposition, ganz besonnesch zu dësem Punkt. An ech weess, datt ganz vill Kolleegen Deputéierten aus der Majoritéit ganz besonnesch mat dësem Punkt ganz grouss Schwierigkeeten hunn. An ech froe mech d'ailleurs, wéi ee Vott géif ausgoen, wa kee Fraktiounszwang géif zielen op dësem Punkt.

Mä nach eng Kéier: Dir lauschtet hei net no, Dir lauschtet och net de Kriticken no an Dir gitt hei, dat muss ech einfach esou soen, mam Kapp duerch d'Mauer!

(Interruption)

An da wëll ech nach eppes hei betounen: Dëse System - de System, deen Dir hei aféiert - gëtt et a kengem Land! Ech hunn iwwerall elo nach Recherché gemaach. Et gëtt et net an Europa, et gëtt et och souguer net a Skandinavien, wat jo ganz open-minded Länner sinn. Et gëtt et néierens! Op der ganzer Welt gëtt et keng Prozedur, déi mannerjärege Kanner erlaabt, hir Elteren op d'Geriicht ze huelen.

Mir ginn also hei e System aféieren, wou et null Erfahrungswäerter gëtt, null, a kengem Land! An ech muss lech soen, an duerfir reegen ech mech op, hei geet et, Här President, ëm d'Interessie vun de Kanner! Mat de Kanner mécht ee keng Experimentier!

(Brouhaha)

Dat ass eppes, wat fir eis net akzeptabel ass. An duerfir kënne mir och mat där doter Disposition op kee Fall d'accord sinn.

Ech wëll och hei eppes ganz kloer soen, Dir Dammen an Dir Hären. Den Här Roth huet schonn eng Rei vun Dispositionen hei opgezitt, mat deene mir guer net kënne liewen. Mir kommen elo a Wahlzäiten eran. An ech mengen, do soll een och kloer de Bierger do-bause soen, wat ee wëllt maachen, wann een dann un d'Regierung kënnt. Mir wëssen net, ob mir d'Vertraue vun de Wieler kréien. Mir wëssen och net, ob mir d'nächste Kéier an enger Regierung sinn.

Dat, wat ech awer kann am Numm vun alle Kolleegen hei soen, dat ass, datt dat Gesetz do eent vun deenen éischten ass, wat op de Leescht kënnt! Wat op de Leescht kënnt. An op deenen doten Dispositionen, déi awer fir eis rout Linne sinn, rout Linnen, dat heescht, op deenen dote Punkten ass kee Kompromiss mat der CSV méiglech. Ech mengen, et ass wichtig, datt d'Leit dat dobaussen och alleguerte wëssen, well hei gëtt et fir eis keng Diskussion an hei wäerte mir och dobäi bleiwen

Duerfir kann ech och direkt...

► **M. Alex Bodry** (LSAP).- Dat ass net schwéier.

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- ...reagéieren op der Madamm Tanson hir Motioun. Si proposéiert, no dräi Joer.

(Hilarité)

Ech muss lech soen, Madamm Tanson, mir wëlle keng dräi Joer waarden!

► **Une voix**.- Très bien!

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Also, wa mir senger Liewen an d'Verantwortung kommen, dann ass dat do eent vun den éischte Gesetzer an dann iwwerlieft dat Gesetz emol net säin éischt Joer! Dat kann ech lech am Numm vun der CSV hei versprechen!

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **Mme Viviane Loschetter** (*déi gréng*).- Wat seet Äre Koalitionspartner?

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Da muss eise Koalitionspartner...

(Hilarité générale)

Maacht lech do keng Suergen, Madamm Loschetter! Maacht lech keng Suergen!

Här President, ech kommen...

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- Ech lauschtere ganz gutt no, Här Mosar.

(Interruptions et hilarité)

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Ech kommen zum Schluss.

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- Ganz gutt no!

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- Den Här Braz huet mech zitéiert de Moien an deem virge-nannten Interview, ech hätt eng Kéier vun enger Jorhonnertreform geschwat. Dat ass richtig, Här Braz.

Well, an ech soen lech, e gudde Projet de loi, deen anstänneg opgesat ass, wéi dat lescht Di-vorëgesetz ufanks de 70er Jore op den In-stanzewee gesat ginn ass, wat e puermol just an Detailer geännert ginn ass, huet et 50 Joer gepackt, Dir Dammen an Dir Hären. 50 Joer! Dat heescht, d'Halschent vun engem Jorhonnert.

(Interruptions)

Do kann ee vun enger Jorhonnertreform schwätzen. Bei lech, Här Braz, do soen ech lech, spéitstens no engem Joer wäert Schluss sinn. Duerfir kann een hei mam allerbeschte Wëllen net vun enger Jorhonnertreform schwätzen.

(Interruption)

Als Konklusioun: Den Här Roth an ech selwer hunn lech gesot, firwat datt mir dat Gesetz hei net kënne stëmmen. Dat, wat awer fir eis an och fir mech dat Allergravst ass, dat ass, datt hei Kanner, mannerjärege Kanner wäerten de Spillball risquéieren ze gi vun hiren Elteren. Hei ginn - an ech soen dat ganz daitlech a ganz haart - Kanner als Versuchskanéngercher vun enger verblennter grénger Ideologie gebraucht.

► **Une voix**.- Très bien!

► **M. Laurent Mosar** (CSV).- An Dir verstitt, datt et aus deene Grënn ausgeschloss ass, datt mir dëse Projet de loi kënne stëmmen.

Ech soen lech Merci.

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- Merci och.

(Interruption)

Jo, selbstverständlech. D'allgemeng Diskus-sioun ass ofgeschloss an d'Wuert huet elo de Justizminister, den Här Félix Braz.

Prises de position du Gouvernement

► **M. Félix Braz**, *Ministre de la Justice*.- Merci, Här President. Ech wäert probéieren an deenen 20 Minuten, déi den Här Schneider an ech zesummen hunn, op en Deel vun deem, wat gesot ginn ass, anzegoen. Ech kann natierlech net op alles dat äntwerten, wat d'CSV a méi wéi enger Stonn gesot huet. Mä dat ass och vläicht net op all de Punkten onbedéngt noutwendeg.

Ech wëll ufänken domat, dass ech der Rap-portrice a Presidentin vun der Kommissioun e grouse Merci wëll soe fir déi exzellent Aar-becht, déi se gemaach huet, och an där kuerzer Zäit, déi se hat, fir sech an déi nei Roll eranzeschaffen, awer och dem Viviane Loschet-ter als viregt Presidentin, déi maassgeblech do-fir gesuergt huet, dass dëse Projet an der Kom-missiou konnt diskutéiert ginn an dass mer deen haut och kënnen zur Ofstëmmung brén-gen, an och all de Membere vun der Kommis-sioun insgesamt.

E puer Remarken, Här President, muss ech haut awer kënne lassginn. Den Här Roth huet an der Introduktioun vu senger Ried un d'Adress vun „Gambia“, wéi hien déi groussherzoglech Re-gierung e bëssen despektéierlech nennt, gesot, mat Verweis op dem Här Meyers seng onbe-stridde Kompetenzen, dass bei „Gambia“ keen do wier, deen dem Här Meyers eppes kéint vir-maachen.

Ech hu Loscht, lech ze äntwerten, Här Roth, dass bei der CSV keen do ass, deen dem Här Meyers eppes kann nomaachen.

(Hilarité)

► **Une voix**.- Très bien!

► **M. Félix Braz**, *Ministre de la Justice*.- Dann hutt Der geschwat vun Ideologie. Och den Här Mosar hält sech gären deen doten Term, fir eng Kritik ze äusseren. Och dozou just e puer Remarken.

Ideologesch, Här Mosar, sinn ëmmer nëmmen déi aner, selwer ass een et jo net. Mä wann een am Beräich vum Divorce gesellschaftspolitesch wëllt virukommen, wann dat ideologesch ass, da war och fir lech, wann Der déizäit schonn hei gewiescht wiert, wär et schonn ideologesch gewiescht, oder deenen hätt Der dat virgeworf, déi den Divorce iwwerhaapt méiglech gemaach hunn. Dat war net jiddwerengem am Land seng Meenung. Dir hätt zu deene gehéiert, déi gesot hunn, déi wieren ideolo-gesch.

Wou d'Fraen erlaabt kritt hunn, en eegene Bankkont opzemaachen, deenen hätt Der wahrscheinlech och gesot, si wieren ideolo-gesch. Wou mer den Avortement virun e puer Joer an dëser Legislatur esou organiséiert hunn, dass et haut eng Fro vun der Selbstbestëm-mung ass vun der Fra, da waren déi och ideo-logesch. Och dat ass ouni Är Stëmme geschitt. A wa mer haut dëse Projet stëmmen, da wäert och deen ouni Är Stëmmen iwwert d'Bün goen.

Den Här Wiseler probéiert zënter enger Zäit-chen, ze erklären, dass hei am Land och Gesell-schaftspolitik op all de Pläng mat der CSV ka gemaach ginn. Dir widderleet fir d'Zweet an dëser Legislatur, dass modern an zäitgeméisss Gesellschaftspolitik mat de Stëmme vun der CSV ka gemaach ginn. Dee Beweis bleibt Der weiderhin nach schëlleg.

Wat mir hei maachen, huet näischt mat Ideolo-gie ze dinn. Et huet domat ze dinn, dass mer d'Realiteiten akzeptéieren. Kuckt op d'Gerich-ter! Dir sot jo, Dir hätt Erfahrung. Mir hu mat ganz ville Leit geschwat am Kader vun deem heite Projet. D'Realiteiten akzeptéiere mir a mir probéieren, passend Äntwerten ze ginn, déi dofir suergen, dass déi Prozedur pacifiéiert sinn, dass se méi séier kënnen iwwert d'Bün goen, dass se manner Geld kënnen kaschten fir déi Leit, déi an deene Prozedure sinn. A mir vertrauen de Leit, déi an där Situatioun si mat dësem Gesetz, well mir hinne méi Spillraum wéi virdru loosson. Mir wëlle se net bevirmon-den. Mir vertrauen de Leit, déi an där Situa-tioun definitiv geplot genuch scho sinn.

Dann hutt Der och eng Rei Argumentatiounen opgebaut, e bësse bric-à-brac. Da ginn Avisen zitëiert vum Statsrot. Et ginn e puermol Be-hauptungen opgestallt, hei wärend Saachen am Text, déi géint d'Verfassung géife verstoussen. Dir zitëiert Avisen vum Statsrot aus de 70er Jo-ren, aus den 90er Joren.

Also, nach eng kéier just, wéi déi normal legis-lativ Prozedur am Land ass: All Zeil, déi haut hei an der Chamber zur Ofstëmmung kënn, ass vum Statsrot aviséiert, dee seng Fonctioun erfüllt. An ech ka mech nëmme wonnen, dass ee mat engem Avis, deem iwwer 20 Joer zrëck-läit, eis Rëckschlëss wëllt erlaben zu engem Text, deem haut um Dësch läit an deem haut vum Statsrot op all senger Punkte fir gutt be-fonnt ginn ass. Dat ass d'Meenung vum Statsrot haut zu dësem Text vun der Regierung a vun der Koalitioun.

Dann erwänt Der an Ärer Argumentatioun den Terrain. A wann en lech nolauschtert, dann ass heizou vum sougenannten Terrain al-les schlecht fonnt ginn, bei deem, wat Der vir-dru gesot hutt, Här Mosar, awer och, wat den Här Roth gesot huet. Ech hunn awer hei e ganz Dokument vun aacht Säite mat Zitater aus Avisen, och vum Terrain, déi sech zu deenen eenzelne Punkten do äusseren.

Wa mer d'Abolitioun vum Divorce pour faute huelen, d'Cour supérieure de justice - dat ass jo awer och e bëssen Terrain dat, do si mer eis jo eens -, d'Cour supérieure de justice begréisst ausdrécklech d'Ofschafe vun der Faute. Den TAL, den Tribunal d'arrondissement vu Lëtze-buerg, d'selwecht. Ech erspueren lech, dat elo virzeliesen dans le texte. Ech kann lech awer gären eng Kopie heivunner ginn.

D'Generalisatioun vun der Requête amplaz vun der Assignatioun ass och verschiddeleche kriti-séiert ginn. „Il convient d'applaudir cette pro-cédure“, schreift d'Cour supérieure de justice; och Terrain, wéi gesot, gell?!

D'selwecht den ORK zu där Vereinfachung, déi och d'ADR bemängelt huet, de Caractère oral vun der Procédure. Déi ënnerstëtzen dat alle-querten. D'Dispositionen zum Logement fa-milial, déi Der zum Deel bemängelt, ech kom-men herno nach eng kéier dozou, ausdréck-lech ënnerstëtzt vun all deenen. Ech kann eng laang Lëscht hei weiderféieren.

Déi lescht ass, Äre rezenten Artikel, Dir Hären Deputéierte Roth...

(Interruption)

Neen, ech hunn dräimol probéiert, wéi Dir ge-schwat hutt, eng Fro dierfen ze stellen. Ech soen lech elo schonn, fir all Är nächst Interven-tiounen, Dir frot...

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Dir ënnerstellt eis Saachen, déi mir net gesot hunn!

► **M. Félix Braz**, *Ministre de la Justice*.- Här Roth, Dir kënn herno gären d'Wuert huelen. Ech loosse mech weder vum Här Mosar nach vun lech elo ënnerbréichen. Dir hutt dat Ange-bot virdrun net ugeholl, dat geet dann awer och an zwou Richtungen!

Dir hutt och de leschte Samschdeg am „Lëtze-buerger Wort“ en Artikel publizéiert, déi zwee Deputéierten, Här President, Mosar a Roth, wou Der ënnerstellt, dass dës Reform géif der laangjäregger Terrainserfahrung vun all deene Fachleit iwwerhaupt net Rechnung droen. - Ech kann nëmme staunen!

No den Avisen vun all deenen Autoritéite sinn iwwer honnert Amendemente gemaach ginn - iwwer honnert Amendemente vun der Re-gierung! -, fir all deenen Avisen do Punkt fir Punkt Rechnung ze droen. Notamment bei der Prozedur, déi mer elo de Kanner méiglech maachen, ech kommen herno nach dozou, wou d'Avisen net esou sinn, wéi Dir se wëllt duerstellen a wéi Dir se wëllt liesen.

Den Terrain huet also op deenen allermeeschte Punkten op senger Grondtendenzen dës Pro-zedur hei ausdrécklech ënnerstëtzt. An déi Duerstellung, déi Dir gemaach hutt, entsprécht net der Realitéit.

Dann zum Ofschafe vun der Faute. Den Här Roth huet e bësse virgegraff an huet aus dem Projet de loi Frieden vun 2003 virgelies. An en huet wëllen duerstellen, wéi wann zënterhier eppes Substanzielles geännert hätt. Dat géif dann de Revirement vun der Positioun vun der CSV erklären.

Ech liesen lech do nach eppes vir, et ass op Lët-zebuergesch, an zwar aus der Ried vum de-molege Statsminister beim État de la nation, den 3. Mee 2001. An dat, wat do steet, do huet bis haut näischt geännert, bei deem Constat, deem den deemolege Premier - Äre Premier! -, och ee vum Terrain dann an dëser Matière, op där heite Fro gemaach huet.

Ech zitëieren: „Eist Recht kennt eng Schee-dungsform, déi besonnesch grouse Schued bei de Kanner hannerléisst.“ Den Här Mosar huet sech jo ganz staark gemaach fir d'Kanner. „Et ass dat d'Scheidung weinst Feelverhalten, de sougenanten Divorce pour faute. Deen han-nerléisst besonnesch grouse Schued bei de Kanner“, sot Ären deemolege Premier. „An där Scheedungsvariant ginn d'Kanner nach méi déif“ - nach méi déif! - „an den Trennungsma-rasmus vun den Elteren eragezu wéi bei anere Scheedungen. Dacks muss se nëmmen Partei ergräife fir deen een oder aneren Elterendeel.“ Dat, wat Dir bemängelt hutt virdrun, dat géif geschéien, dat ass dat, wat mer am Kader vum Divorce pour faute hunn zënter laange Joren a bis haut hunn. Genee dat do, dat ass näischt Neies. Dat ass dat, wat mer haut hunn, dat seet Ären deemolege Premier.

„Während den Scheedungsprozedur an och dono kann ee bei de betraffene Kanner“ - Här Mosar! - „iwwregens och bei den Elteren“, seet de Premier, „ganz grav psychesch a sentimen-tal Stéierungen observéieren.“ Duerch den Di-vice pour faute!

An aus all deene Grënn do, kënnegt en un, dass de Justizminister vun deemools, den Här Frieden, e Projet de loi wäert deposéieren - wat en och gemaach huet - am Numm vun der CSV/DP-Koalitioun, fir all deene Mëssstänn do kënnen bäizekommen.

Dee Projet ass, wéi den Här Bodry et propper an anstänneg resuméiert huet, do gelant, wou Der wësst.

Dës Koalitioun huet en neie Versuch gestart. De Projet de loi ass virun der Halschent vun der Le-gislatur deposéiert ginn an e gëtt elo an der zweeter Halschent vun der Legislatur votéiert. Dat ass eng ganz gutt Aarbecht, déi gemaach ginn ass am Parlament, och vun all deenen, déi hei Avisen ofginn hunn, notamment och dem Statsrot, deem hei ganz vill Input geliwwert huet.

Dat zum Ofschafe vun der Faute, wou also Äre Revirement mat strictement näischt begrënt ass. Well dat, wat deemools scho gesot ginn ass - a schwätzt mat all de Leit vum Terrain, déi heirobber schaffen -, deem dote Constat ass haut esou wouer wéi deemools. Do huet stric-tement näischt dru geännert an et besteet en direkte Lien vu Cause à effet tëschent dem Di-vice pour faute an der Situatioun, déi sech während dem Scheedungsprozess ganz oft ver-schlëmmert, zum Nodeel als Eischt vun de Kanner an net vun den Elteren.

Da wollt ech op den Här Mosar agoen, deem och aganks vu senger Interventioun erkläert huet, dass et him besonnesch ëm d'Kanner géif goen an där heiter Matière. Ech hunn e puer Saache scho virgelies. Ech wëll och dem Här Mosar an där ganzer Chamber nach eppes aneres virlesen. Well wa mer vun de Kanner-rechter schwätzen, a mir schafe jo elo hei an enger Prozedur eng Neierung, da wëll ech rap-pelëieren, dass mer an der Chamber alleguer-ten, an och dobaussen, de Conseil de l'Europe an anerer, och den ORK, deem Der zitëiert hutt, an anerer, ëmmer nees drop verweisen, dass et wichteg ass, dass Kanner an deene Matière, déi si interesséieren, aus der Passivitéit mussen erauskommen an Akteure ginn, net Victimmen, net Spectateuren, mä Akteure mussen gi vun deene Saachen, déi se selwer perséinlech be-treffen. Mir sinn eis jo eens: Am Kader vun enger Scheedung si Kanner, si Mannerjäregere definitiv ganz staark betraff vun deem, wat do geschitt.

Duerfir huet jo och d'Chamber, ech mengen an Eestëmmegkeet, viru Kuerzem an där Kom-missioun, déi den Alex Bodry presidéiert, an der Institutionskommissioun en Text approu-véiert, dee vun der Verfassungsrevisioun, wou mer eng ganz Rei och nei Saache wëllen aschreiwen. Domat war jo d'CSV d'accord. No-tamment den Artikel 38 iwwert d'Objektiver a Valeur constitutionnelle.

Ech liesen lech nach eng kéier pour rappel dat vir. Den zweeten Alinea: «Dans toute décision qui le concerne, l'intérêt de l'enfant est pris en considération de manière primordiale.» An deem Artikel huet och e véierten Alinea. An dee véierten Alinea seet: «L'État veille», dat ass also eng Obligation de moyens, déi de Stat sech hei selwer gëtt, «à ce que chaque enfant puisse ex-primer son opinion librement sur toute ques-tion qui le concerne. Son opinion est prise en considération, eu égard à son âge et à son dis-cernement.» A genau dat lescht Wuert ass jo dat, wat elo an dësem Text stoe kënn. Dass do, wou e Kand Discernement huet, an dat Wuert Discernement ass opgrond vun enger ganzer Rei vun Avisen erakomm, déi also net kritesch waren zum Prinzip, dass Kanner dat prozedu-raalt Recht kréien, mä déi gesot hunn, wann Der schonn op dee Wee gitt, da suergt awer och dofir, dass dat awer ageschränkt ass op déi Kanner, déi Discernement hunn.

Déi Amendementen hu mer jo gemaach. Déi sinn elo dran. Dat war déi eenzeg Kritik an deem eenzege Mangel, deem un där Disposi-tioun war. An dat steet elo am Text.

Et ass also net, wéi Dir sot, Här Mosar, elo vir-drun nach eng kéier, mat enger awer klenger Portioun mauvaise Foi, wann Der sot: Kanner vun aacht Joer, néng Joer, zéng Joer, et gëtt keen Alter am Gesetz. Et gëtt e Kritär vun Dis-cernement, an deem ass iwwerhaupt net nei. Am Émgang domadder hunn d'Gerichter ganz vill Erfahrung, well se regelméisseg dat dote mussen applizéieren, wann d'Kanner ëm hir Meenung gefrot ginn, a bestëmmten Affären haut schonn.

Duerfir, dat, wat mer hei maachen, dat, wat d'ganz Chamber gutt fonnt huet an der Institu-tiounekommissioun, dat mer an d'Verfassung elo wëllen anzeschreiwen, dass d'Kanner, déi Discernement hunn, do eng ganz wichteg Roll spillen, wann et ëm si geet, Här Mosar, Här Roth, léif Kolleegen alleguer, dat geet net duer!

Et geet net duer, dat ze enoncéieren, dat in abstracto gutt ze fannen. Da mussen mer et och iergendwann eng kéier applizéieren an engem Text. Mir ginn lech hei d'Geleeënheet, à dix jours d'intervalle tëschent Ärer Approbatioun an där enger Kommissioun, wou Der dësen Ar-tikel gutt fonnt hutt, et elo eng éischte kéier hannendrun direkt an engem Text esou ze ver-ankeren, dass déi Kanner tatsächlech e Recht kréien.

An da gëtt et nach en zweet Mëssverständnis, fir net méi ze soen. Dir hutt virdru gesot, déi Kanner kréien d'Recht - Dir hutt eng ganz laang Oplëschung gemaach -, duerch dës nei Prozedur géint d'Elteren, géint de Papp, géint d'Mamm, géint d'Geschwëster virzegoen.

Neen, dat ass net de Punkt! Si kréien d'Méiglechkeet, fir hir Rechter...

(Interruptions)

► **Une voix**.- Très bien!

► **M. Félix Braz**, *Ministre de la Justice*.- ...vir-zegoen. Fir hir Rechter! Hei geet et ëm den In-térêt supérieur de l'enfant,...

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **M. Félix Braz**, *Ministre de la Justice*.- ...deem an internationale Konventiounen steet. Hei geet et ëm dat, wat Der an der Verfassung gutt fonnt hutt.

Déi Kanner kréien hei just d'Recht, sech ze arti-kuléieren. Dat, wat se haut nëmmen dierfen am Kader vun engem scho lafende Prozess, nëmmenlech de Fanger auszestrecken, dofir brauche si net d'Erlaabnis vun Parquet, si hunn d'Recht, si hunn dat Recht schonn elo, hir Meenung ze soen, mä de Prozess, d'Affär muss vun engem aneren initiéiert gi. Hei hu se datselwecht Recht mat engem Ennerscheid, an dat ass schonn e Fortschritt, dat ass schonn eppes Neies, mä et ass keng Revolutioun.

Mir bewegen eis hei am Kader vu Saachen, déi mer scho kennen. Kanner kréien hei d'Recht, dat, wat se haut an engem Prozess op hir ee-gen Demande schonn dierfen, och an Zukunft dierfen ze maachen, awer an enger Affär, wou si selwer d'Impressioun hunn, dass hir Rechter net respektéiert ginn. Si siche keen un. Et ass net géint een. Et ass fir sech. Dat ass e funda-mentaalt Mëssverständnis, mengen ech, bei lech, soss kéint Der déi Duerstellung, déi Der do déi ganzen Zäit maacht, absolutt a mengen Aen net maachen!

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **M. Félix Braz**, *Ministre de la Justice*.- Da schwätzt Der och iwwert d'Autorité parentale. An Dir hutt drun erënnert, Der hutt en Deel vun der Geschicht gemaach, fir drop ze verwei-sen, dass Der eng Proposition de loi gemaach hutt. Jo, dat ass an der Rei.

Ech wëll awer och da rappelëieren, dass dee fundamentale Prinzip, dass d'Autorité parentale soll conjointe sinn, zënter '99 an engem Arrêt

vun der Cour constitutionnelle verankert ass, dass mer bis Enn 2013, also 2014, wou d'CSV ëmmer an all Regierung de Justizminister ge-stallt huet, op deem Punkt do näischt gemaach hunn, näischt! Dat ass jo, do si mer eis eens, net d'Schold vun dëser Regierung.

(Interruption)

Et ass... An ech fannen, Är Selbstkritik éiert lech, wann Der deem dote Rappel maacht.

Mir hunn en neien Ulaf geholl, dee jo iwwert déi Reform erausgeet, déi virdru probéiert gi war. Dat wier jo d'Reform vum Divorce. Mir hunn eng Reform vum Divorce proposéiert als Koalitioun, als Majoritéit, plus d'Émsetze vun deem Arrêt vun der Cour constitutionnelle plus och nach d'Affäre vum JAF.

Ech si ganz frou, dass ech haut ka soen: Mir hu mat deem Vott, dee mer elo huelen, endlech deem Arrêt vun '99 émgusat. Fir mech ass dat e Grond vu Satisfaktioun iwwert all déi aner Aspekter eraus, déi mer haut maachen.

Dann hutt Der och geschwat vum Projet de loi iwwert d'Filiatioun, wou Der sot, dat wär schued, dass mer déi net hikritt hunn. Ech wëll lech just soen, d'Chamber huet wierklech im-mens vill op deem Projet de loi geschafft mat der Ennerstëtzung vum Ministère. Déi Amen-demente sinn am September 2017 oder am Juli 2017 un de Statsrot gaangen. Si sinn elo beim Statsrot, deem zënterhier extrem vill Aarbecht op villen anere Projekte gemaach huet. Et kann een och net alles verlaangen, och vum Statsrot.

An Dir proposéiert, dass dat eventuell och soll kënnen als Attributioun bei de JAF kommen. Ech wëll lech just soen, dat steet am Commen-taire des articles vun deenen Amendementen, just als klunge Rappel. Dat ass do scho virge-sinn. Da si mer eis weinstens op deem dote Punkt eens.

Ech kommen zur Konklusioun, well den Här Romain Schneider wollt och nach kuerz e Wuert kënnen soen.

(Interruptions)

Just fir lech ze soen, dass ech et eigentlech schued fannen, dass Der mat enger Rei vu Ar-gumenter, déi der net wierklech sinn, probéiert, e Revirement an Ärer Positioun ze justi-féieren, dee mat näischt ze justifiéieren ass.

Ech stelle just fest, dass mer also haut eng gréisser Reform wäerte maachen, dass d'CSV net wäert derfir stëmmen, dass d'Autorité pa-rentale reforméiert gëtt. Dat mécht sech ouni Är Stëmmen. Dat passt dann net ganz bei Är Interventioun.

Ech wëll lech ganz éierlech soen, ech hätt et verstanen, wann Der aus enger Rei vu Grënn lech enthalen hätt, dass ee seet: „Et si ganz vill positiv Saachen dran, mir hunn awer e puer Punkten, wou mer e Problem hunn. Gutt, da gi mer eis do net eens.“

Mä dass Der hei aus evidente Grënn, en vue vu Wahlen, déi virun der Dier stinn, op eng méi radikal Positioun lech wëllen ze bewegen, passt net!

(Interruptions)

Dat huet absolutt kee Sënn par rapport zum Text, dee mer haut stëmmen, wat en nuan-céierten Text ass, deem e grouse gesellschaftle-che Fortschritt haut mécht, deem eng Debatt, déi mer während 15 Joer net konnten ofschléis-sen, endlech zu engem Enn bréngt.

Ech si ganz houfreg op jidde Fall op deem hei-ten Text. Et ass eng grouss Satisfaktioun, mengen ech, fir d'ganz Koalitioun, haut dësem Text kënnen seng Zoustëmmung ze ginn. lech alleguete Merci dofir.

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Här President, Pa-role après ministre.

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- Den Här Roth, Parole après ministre.

► **M. Gilles Roth** (CSV).- E leeft fort, mä dat ass egal.

(Interruptions)

► **Une voix**.- E leeft net wäit.

► **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président*.- Neen, neen, neen, e bleibt heibannen.

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Den Här Braz, den Här Justizminister huet elo vill geschwat oder der CSV de Reproche gemaach, et wier eng réckstänneg Positioun, eis Positioun iwwert den Divorce pour faute.

Hien huet vill geschwat. Ech stellen him just eng konkret Fro: Wat hien deene Leit seet, déi elo e Contrat de mariage hunn, wou eng Com-

munauté universelle komm ass, wou eng Fra en Appartement mat an e Stot erabruecht huet, wou Schwéierleit en Terrain enger Koppel geschenkt hunn a wou deen aneren Ehepartner e Feelverhalten huet, wat dass hien deene Leit seet? Seet hien einfach: „Pech, domm gaangen! Dir deelt elo hallef-hallef“?

An da stellen ech em déi konkret Fro - en huet vill de Projet de loi Frieden zitéiert -, firwat dass en net eng Iwwergangsbestëmmung a säi Projet de loi dragesat huet, fir ze soen: Ma alleguerten déi Avantages matrimoniaux, déi elo schonns gi gi sinn, déi sinn einfach opgeléist, sauf disposition contraire vun de Parteien. Dat ass eng konkret Fro, déi ech lech stellen.

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Här Minister, Dir hutt d'Wuert.

► **M. Félix Braz, Ministre de la Justice.**- Här President, mir hunn dat doten an der Kommissioun laang diskutéiert an am Detail. Ech hunn de Mëtten e puermol probéiert mat der CSV, wou se d'Wuert haten, an d'Gespréich ze kommen. Dat ass net gewénscht gewiescht. Ech hu fir haut dësem Projet kee weidert Wuert bäizefügen.

(Brouhaha)

► **M. Gilles Roth (CSV).**- Här President, ech stelle fest, dass déi Leit alleguerten dobausse mam Fanger am Mond dostinn. Merci.

► **Une voix.**- Très bien!

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Den Här Mosar huet d'Wuert.

► **M. Laurent Mosar (CSV).**- Jo, ech wollt nach eng Kéier op dee Punkt agoen, wou den Här Braz ganz vill Saache gesot huet, déi ech kann ënnerschreiwen. Ech mengen, ech hunn dat och a menger Interventioun gesot. Awer op engem Punkt kann ech e wierklech net sui-véieren, dat ass, nach eng Kéier: Et stellt keen a Fro, Här Minister, datt d'Kanner, wa se dat froen am Kader vun enger Separatiouns- oder Divorceprozedur oder wat och ëmmer, kënnen en Affekot kréien a kënnen gehéiert ginn. Dat ass dat, Här Minister, wat déi international Konventiounen virschreiwen. Dat an net méi.

Wat Dir awer elo aschreift, ass, datt d'Kanner selwer kënnen Partei ginn. An elo sot Dir: „Dat geet net géint d'Elteren.“

Mä dach! Géint wien geet et dann, wann d'Kanner net méi d'accord si mam Droit de garde oder mam Droit de visite, dee präziséiert gëtt?

(Interruption)

Da geet et forcément...

A fir nach eng Kéier op dat konkret Beispill zrëckzekommen: Da sinn de Papp an d'Mamm obligéiert, fir sech och en Affekot ze huelen an, le cas échéant, mussen och nach d'Kanner sech en Affekot huelen.

An dat do, an dat ass déi Fro, déi ech lech wëll stellen - wann dat esou wär, wéi Dir sot -: Firwat gëtt et a kengem Land op der Welt esou eng Prozedur? A kengem Land op der Welt gëtt et esou eng Prozedur!

► **Une voix.**- Et voilà!

► **M. Félix Braz, Ministre de la Justice.**- Ech ka mech da just widderhuelen. Nach eng Kéier, hei geet et net drëms, dass déi Kanner géint ee virginn. Si wëllen...

(Interruption)

Neen, dat ass awer e wichtige Punkt, dass een deen Ennerscheid mécht. Hei kréien...

(Interruption par M. Laurent Mosar)

Hei kréien d'Kanner d'Recht, an enger...

(Brouhaha)

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Wann ech gelift!

► **M. Félix Braz, Ministre de la Justice.**- Hei kréien d'Kanner d'Recht, an enger Prozedur, déi fir si fundamental wichteg ass, dofir kënnen ze suergen, dass hir Rechter gewaart ginn, doduerch, datt se eppes ufänken an ufroen. An dann entscheet nach ëmmer e Richter, ob déi Demande justifiéiert war oder net.

(Interruption)

Et kann also net dorunner scheitern, dass Elteren, déi am Clinch matenee sinn, um Enn dofir suergen, dass e Kand net kann zu senge Rechter kommen.

Da sot Der: Firwat si mer déi Éischt? Ech mengen, mir sinn e souveräant Land. Mir kënnen och opgrond vun eisen Traditiounen, vun eise Prozeduren, déi mer par ailleurs hei hunn - ech hunn der e puer do uewen developpéiert -,

mir kënnen als souveräant Parlament, als souveräant Land esou eng Demarche ënnerhuelen an am Sënn vun deem, wat mer bei der Verfassungsrevisioun amgaange sinn ze maachen, och emol eppes maachen, wat mer als Éischt maachen.

Mir brauchen och dofir net bei der Belsch oder a Frankräich alles ëmmer nëmme brav ofzeschreiwen. Mir kënnen eis do inspiréieren, an dat maache mer jo ganz vill a ganz zu Recht. Mä mir kënnen och do eegene Lëtzebuerger Input an déi Texter bréngen. Et ass e souveräant Parlament vun engem souveräne Land. An ech mengen, dass dat, wat mir hei maachen, absolutt rechtens ass.

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Merci. Et ass nach ganz wéineg Riedezäit fir d'Regierung iwwreg. Mä ass d'Chamber d'accord, fir dem Sozialminister kuerz d'Wuert ze ginn?

(Assentiment)

Merci. Den Här Sozialminister huet d'Wuert.

► **M. Romain Schneider, Ministre de la Sécurité sociale.**- Merci, Här President. Ech bleiwen dann hei stoen. Da wannen ech déi Zäit alt, ier ech dorobber kommen.

Bon, Här President, Dir Dammen an Dir Hären, Kolleg Minister, ech mengen, et ass flott, datt mer grad an dësem Gesetz iwwert d'Scheedungsreform och de Volet vun de Pensiounen mat ugepaakt hunn. Et ass dat e wichtige Schrëtt. Ech mengen, et ass dat virun allem och eng Unerkennung un déi Partner, déi während hirer Partnerschaft, während hirem Mariage doheem bliwwen sinn an hir Aktivitéit opginn hunn, hir Schaffaktivitéit opginn hunn, fir sech kënnen verschiddene Familljenaufgaben ze widmen.

Mir hunn et baséiert op d'Basis vum Achat rétroactif, wat ee Prinzip ass, deen am Pensionsregime virgesinn ass. Hei sinn d'Regele kloer, déi sinn einfach. An, ech mengen, dat hei ass e Recht, dat opgeet, fir datt effektiv och eng Unerkennung fir déi kënnt. An dat sinn an der Regel ganz dacks Frae gewiescht, déi hei kënnen hir Carriären opfëllen duerch dat heite Recht, fir och eng Pensioun ze kréie respektiv hir Pensioun ze verbesseren.

Ech fannen, dat ass ee richtegen, en éischte Schrëtt am Kader vun de Pensiounen. Dat wäert an Zukunft selbstverständlech an där neier Gesellschaft, an deenen neie Generatiounen, doduerch, datt elo meeschtens déi zwee Partner schaffen an eng ganz Aktivitéit, an eng ganz Carrière hunn, zum Deel auslafen. Mä hei ass e gudd Schrëtt fir déi, déi de Moment am Fall sinn.

An dofir, mengen ech, Merci fir eis Kollaboratioun, déi mer haten, e Merci och der Chamberskommissioun, och den iwwergräifende Chamberskommissiounen, déi hei zesumme-geschafft hunn, fir dat heite Recht an dësem Gesetz mat ze verankeren.

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Merci och dem Här Sozialminister. Mir hu keng zousätzlech Riedezäit emol misse ginn.

Mir wäeren dann um Schluss ukomm vun eisen Diskussiounen a mir géifen dann zum Vott kënnen iwwergoen iwwert de Projet 6996.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 6996 et dispense du second vote constitutionnel

Fir d'Éischt déi perséinlech Stëmmen. Dann d'Procuratiounen. An d'Ofstëmmung ass elo eriwwer.

34-mol Jo, 26-mol Neen. Domat ass de Projet de loi 6996 ugehall.

Ont voté oui: MM. Marc Angel, Frank Arndt, Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Alex Bodry, Mmes Taina Bofferding, Tess Burton, M. Yves Cruchten, Mme Claudia Dall'Agnol, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen et Mme Cécile Hemmen;

MM. André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel (par M. Gusty Graas), MM. Eugène Berger, Frank Colabianchi, Lex Delles, Mme Joëlle Elvinger (par M. Max Hahn), MM. Gusty Graas, Max Hahn, Alexander Krieps, Claude Lamberty, Edy Mertens et Mme Lydie Polfer;

MM. Gérard Anzia, Henri Kox, Mmes Josée Lorsché, Viviane Loschetter, Sam Tanson et M. Roberto Traversini;

MM. Marc Baum et David Wagner (par M. Marc Baum).

Ont voté non: Mmes Diane Adehm, Sylvie Andrich-Duval, Nancy Arendt, MM. Emile Eicher (par M. Serge Wilmes), Félix Eischen, Léon Gloden (par Mme Octavie Modert), Jean-Marie Halsdorf, Mmes Martine Hansen, Françoise Hetto-Gaasch, MM. Aly Kaes, Marc Lies, Mme Martine Mergen, M. Paul-Henri Meyers, Mme Octavie Modert, MM. Laurent Mosar, Marcel Oberweis, Gilles Roth, Marco Schank, Marc Spautz, Serge Wilmes, Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet;

MM. Gast Gibéryen, Fernand Kartheiser et Roy Reding.

Ass d'Chamber bereet, d'Dispens vum zweete Vott ze ginn?

(Assentiment)

Merci. Dann ass och dat esou decidéiert.

Motion 1

Mir géifen dann zur Motioun iwwergoen, déi vun der Madamm Sam Tanson fir d'Majoritéit abruecht ginn ass.

Wëllt Der d'Motioun nach kommentéieren?

► **Mme Sam Tanson (déi gréng).**- Ech hat se scho presentéiert.

(Interruption)

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Jo. Zousätzlech Wuertmeldungen dozou? Ech mengen, den Här Mosar hat och Stellung dozou bezunn. Den Här Minister?

(Interruption)

► **M. Félix Braz, Ministre de la Justice.**- Wann d'Regierung opgefuerdert gëtt, an dräi Joer e Bilan iwwert d'Gesetz ze maachen, da maache mer dat.

(Hilarité générale)

► **Une voix.**- Et voilà!

► **M. Mars Di Bartolomeo, Président.**- Voilà. Ech gi jo dovun aus, dass de Vote électronique gefrot ass. Da stëmme mer iwwert d'Motioun of.

Vote sur la motion 1

Wien dofir ass, stëmmt mat Jo, wien dogéint ass, stëmmt mat Neen. D'Ofstëmmung fänkt un. Fir d'Éischt déi perséinlech Stëmmen. D'Procuratiounen. An d'Ofstëmmung ass elo ofgeschloss.

35-mol Jo a 25-mol Neen. Domat ass d'Motioun 1 adoptéiert.

Résultat définitif après redressement: la motion 1 est adoptée par 34 voix pour et 26 voix contre.

Ont voté oui: MM. Marc Angel, Frank Arndt, Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Alex Bodry, Mmes Taina Bofferding, Tess Burton, M. Yves Cruchten, Mme Claudia Dall'Agnol, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen et Mme Cécile Hemmen;

MM. André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel (par M. Eugène Berger), MM. Eugène Berger, Frank Colabianchi, Lex Delles, Mme Joëlle Elvinger (par M. Max Hahn), MM. Gusty Graas, Max Hahn, Alexander Krieps, Claude Lamberty, Edy Mertens et Mme Lydie Polfer;

MM. Gérard Anzia, Henri Kox, Mmes Josée Lorsché, Viviane Loschetter, Sam Tanson et M. Roberto Traversini;

MM. Marc Baum et David Wagner (par M. Marc Baum).

Ont voté non: Mmes Diane Adehm, Sylvie Andrich-Duval, Nancy Arendt, MM. Emile Eicher (par M. Serge Wilmes), Félix Eischen, Léon Gloden (par Mme Octavie Modert), Jean-Marie Halsdorf, Mmes Martine Hansen, Françoise Hetto-Gaasch, MM. Aly Kaes, Marc Lies, Mme Martine Mergen, M. Paul-Henri Meyers, Mme Octavie Modert, MM. Laurent Mosar, Marcel Oberweis, Gilles Roth, Marco Schank, Marc Spautz, Serge Wilmes, Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet;

MM. Gast Gibéryen, Fernand Kartheiser et Roy Reding.

Mir géifen zum nächste Punkt vun eiseem Ordre du jour iwwergoen: de Projet de loi 6921, d'Reaktioun op den Terrorismus. D'Wuert huet direkt d'Rapportrice, d'Madamm Viviane Loschetter.

3. 6921 - Projet de loi adaptant la procédure pénale aux besoins liés à la menace terroriste et portant modification

1) du Code de procédure pénale,

2) de la loi modifiée du 30 mai 2005 concernant la protection de la vie privée dans le secteur des communications électroniques,

3) de la loi du 27 février 2011 sur les réseaux et les services de communications électroniques

Rapport de la Commission juridique

► **Mme Viviane Loschetter (déi gréng), rapportrice.**- Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, hei geet et ëm e Projet de loi, deen den 1. Dezember 2015 vun der Regierung deposéiert ginn ass an dee sécherlech eng Inzidenz huet op dat, wat kuerz virdrun zu Paräis geschitt war. Ech kommen herno nach drop zrëck.

Wat ganz speziell ass un dësem Projet: D'Regierung huet zimlech direkt nom Depot dräimol eng Serie vun Amendementer deposéiert: deen éischten am August 2016, duerno am Abrëll 2017 an duerno nach eng Kéier am Februar 2018.

Firwat dat de Fall war? Mä ganz einfach, well wéi dee Projet, éier ech elo op den Inhalt kommen, deposéiert ginn ass, du war et den ausdréckleche Wunsch vun der Regierung, an no-tamment och vum Justizminister, fir datt engersäits d'Dateschutzkommissioun an anerersäits d'Commission consultative des droits de l'homme hiren Avis géifen dozou ofginn; wat och geschitt ass. Et waren och Entrevuen tëschen engersäits dem Minister an anerersäits eben deenen Institutionen, wou en Avis gefrot gi war.

An ech kann lech elo och scho soen, éier ech op den Inhalt aginn, datt sämtlech Recommandatiounen aus deenen Avisa vun der Dateschutzkommissioun a vun der Commission consultative des droits de l'homme an dëse Projet de loi agefloss sinn, esou wéi en lech haut zum Vott presentéiert ginn ass.

De Projet de loi huet eigentlech a sengem Inhalt net changéiert, sech net geännert, mä en ass adaptéiert ginn am Sënn, datt virun allem d'Prozedure präziséiert gi sinn, vläicht méi ausféierlech beschriwwen gi sinn an domadder och herno souwuel d'Dateschutzkommissioun wéi och d'Commission consultative des droits de l'homme sech konnte mat deem Inhalt vun dësem Projet de loi och averstanen erklären.

Ech sinn den 8. November 2017 als Rapportrice designéiert ginn. An de Statsrot hat en éischten Avis de 7. Februar 2017 an duerno nach en Avis de 16. Januar 2018 ofginn. An no deem éischten Avis complémentaire huet d'Chamberskommissioun ugefaangen, an enger ganzer Rutsch vu Reuniounen an deem Projet de loi ze schaffen.

Elo zum Inhalt. Wéi ech gesot hunn: Sécherlech ass den Declencheur vun deem Projet de loi no deenen Attacken zu Paräis, oder en ass duerch déi Attacken zu Paräis declenchéiert ginn, well och do nach eng Kéier, an zwar op eng dramatesch Manéier, konnt bewise ginn an och konnt constatéiert ginn, datt déi nei Technologien am grouse Ganzen, awer virun allem d'informatesch Instrumenter, ganz vill vun Terroriste gebraucht ginn, souwuel fir d'Kommunikatioun wéi och fir d'Organisatioun an och fir d'Préparatiounen vun terroristeschen Akten, an datt et mat onser Legislatioun - iwwregens si mir net déi Eenzeg, mä déi aner Länner, notamment vun der Union européenne, si genau an deemselwechte Cas de figure -, déi mer haten, immens schwéier, voire schweierfällig war, fir kënnen effikass op déi Menace ze reagéieren, well déi ganz Instrumenter, déi gebraucht ware fir d'Enquêtes, eben net gi waren.

Wéi gesot, an dësem Projet de loi geet et drëms, fir d'Moyenen, déi den Enquêteuren zur Verfügung gestallt ginn, ëm en Deel ze vergrësseren, den Teller e bësse méi grouss ze maachen, fir d'Consultatioun ze facilitéieren, zweetens fir och... An domadder gi mer un deen Aspekt vun Dateschutz, wou ech nach eng Kéier wëll ënnersträichen, datt dëse Projet de loi och herno complètement konform ass oder wäert ginn, wann déi nei Dateschutzregelung, spréich wann dat neit Dateschutzgesetz dann an e puer Wochen och hei wäert gestëmmt ginn; dat heescht, wat d'Versuerge vun Daten an och wat de Gebrauch vun Date vu Private mat Charakter ubelaangt.

D'Regierung huet sech bei dësem Projet de loi souwuel un franséische Recht wéi och um belsche Recht orientéiert. A mir hunn eigentlech principalement engersäits de Code pénal, mä awer och d'Gesetz vun 1982 an d'Gesetz vun 2009 modifizéiert.

An der Modifikatioun vum Code de procédure pénale, do geet et am Kader vun den Infractionen ëm: éischstens, den Terrorismus, zweetens, de Financement vum Terrorismus an, drëttens, d'Crimes et délits contre la sûreté de l'État. An nënnen an dësen dräi Fäll si se verbessert ginn oder geännert ginn.

Éischstens, «à titre exceptionnel et sur décision spécialement motivée du juge d'instruction» kann een den Délai de rétention vu 24 op maximum 48 Stonne verlängeren «dans le cadre d'une enquête de flagrance».

Zweetens gëtt engem Enquêteur erlaabt, ënner engem Pseudonym am Beräich vun de Communications électroniques ze agéieren.

Drëttens gëtt erlaabt, während enger Instruction préparatoire, fir Perquisitionen zu all Auerzäit virzehuelen.

Véiertens ass formellement virgesinn, datt Dispositifs techniques nécessaires fir eng Sonorisatioun an awer och eng Fixation d'images kënnen an de privaten Habitatiounen, also an de